LONDINI
Apud SAMUELEM SMITH. 1688.

BRITISH MUSEUM
20
56
JUN

DE HUJUS LIBRI AUCTORE,

Ex Savarone.

HUnc librum Cor. Nepoti asserit ipsa præfatio, *Non dubito fore plerosque, Attice*, &c. & ex vita Catonis, illa, *Hujus de vita & moribus, plura in eo libro prosecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, Rogatu T. Pomp. Attici*, &c. cujus quidem libri fragmentum ex Cornelio Nepote laudare videtur Gellius l. XI. c. VIII. Præterea libros de viris inlustribus, veterum scriptis celebres, qui Nepoti tribuuntur, ab hujus libri auctore confectos esse satis apparet ex fine Annibalis vitæ, *Sed nos tempus est hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores, quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri præferendi sint, possit judicari.* Tanta etiam suavitas est sermonis Latini, ut appareat in eo nativum

quemdam leporem esse, non ascitum, & jam ævo Theodosii desitum, quo non parum inclinata erat Latialis eloquentia. Æmilium autem Probum, cujus nomine circumfertur hic liber, Theodosio regnante vixisse, & hujusce libri exscriptorem potius esse, quam auctorem, patet ex his versibus:

Vade, liber noster, fato meliore, memento,
Cum leget hæc dominus, te sciat esse meum.
Ne timeas fulvo strictos diademate crineis,
Ridentes blandum vel pietate oculos.
Communis cunctis, hominem se regna tenere
Sed meminit, vincit hinc magis ille homines.
Ornentur steriles: facilis tectura libelli.
Theodosio & doctis carmina nuda placent.

Si

Si rogat auctorem, paulatim detege noſtrum
Tunc domino nomen: me ſciat eſſe Probum.
Corpore in hoc, manus eſt genitricis, avique, meaque.
Felices, Domini quæ meruere manus.

Hic ergo ſuo auctori reddatur. quem ſibi Cornel. Nepos juſto titulo vindicat, quemve coævo ſuo & familiari P. Attico dedit, cujus etiam rogatu, vitam M. Catonis ſeparatim ſcripſit, & illi ſuperſtes, eligantiſſimam ejusdem vitæ conſuetudinem, elegantia pari proſecutus eſt. Præter Chronica, libros exemplorum, de viris inluſtribus, & de vita Catonis, librum ſe de hiſtoricis Græcis conſcripſiſſe teſtatur in Dione, (ſic enim ex Mſs. bona fide ſupplevi) atque alterum edidit de Latinis hiſtoricis, ex quo excerpta eſſe fragmenta

Corneliæ Gracchorum matris, Gifanii codice probatur. Quod ad Daretis Phrygii historiam, quam à Corn. Nepote Latine redditam, Volaterranus & alii tradiderunt, elegantia styli potius ducti, quam certi ratione, dispar stylus est, & dissimilis genius, & si quid in me judicii, Cor. Nepos illo interprete, ut annis, sic nitore sermonis, longe superior, quod collatis utriusque scriptis, facile potest judicari. De hoc auctore ita mihi visum est, salvo tuo (erudite lector) judicio.

GER-

GER. JOHAN. VOSSIUS,
De
CORNELIO NEPOTE.

CORNELIUS NEPOS, *& ante Cæſaris dictaturam, & eo dictatore, & poſtea vixit. Hieronymus in Chronico Euſebiano refert illum ad annum Auguſti quartum. Nec cuiquam repugnem, colligenti inde, tum demum divulgare ea cœpiſſe opera, quibus maxime inclaruit. Padi erat accola, teſte Plinio lib.* III. *cap.* XVIII. *unde Catullo epigrammate primo Italus; Auſonio autem, epiſt.* XXIV. *Gallus vocatur. Nempe quia Italia Tranſpadana diceretur Gallia Togata. De urbe patria quicquam ſe habere comperti, negat Elias Vinetus in Auſon. Idyll.* VII. *At Veronenſem fuiſſe, in Leandri Alberti Italia lego: uti & in Coſmographia optimi atque amiciſſimi quondam viri, Pauli Merulæ. Imò, ex Veronenſium hiſtoricorum ſyllabo (quem doctiſſimus ampliſſimuſque Alexander Becellus, Veronenſis Urbis Cancellarius, fecit, ac illuſtriſſimus Comes, Fernandus Nogarola, vir ut genere, ita literarum ſtudio nobiliſſimus, cum* V. CL. *Laurentio Pignotio, atque is mecum, communicavit) intelligo, natum fuiſſe Nepotem in Hoſtilia:*

lia: qui Veronenſium vicus eſt, Tacito, Plinio, Caſſiodoro, & Antonio in Itinerario memoratus, hodieque Eccleſiaſtica Veronenſium juriſdictioni ſubditus. Hiſtoricus hic Ciceronis amicus familiaris à Gellio vocatur lib. XV. *cap.* XXVIII. *Chronica ſcripſiſſe, teſtis eſt idem Gellius lib.* XXVII. *cap.* XXI. *In his pro triplici tempore, ἀδήλῳ μυθικῷ καὶ ἱστορικῷ, (de quibus ex Varrone, & aliis, libro de arte hiſtorica diximus) tres videtur ſcripſiſſe libros; ac ſingulis unius temporis narrationem eſſe complexus. Sane tres libros feciſſe Nepotem, quibus omne ævum comprehenderit, liquido teſtatur Catullus initio Hendecaſyllaborum. Nec hiſtoricum tempus ab eo ſolum eſſe tractatum, judicio eſt illud Auſonii:* Apologos Titiani, & Nepotis Chronica, quaſi alios apologos (nam & ipſa inſtar fabularum ſunt) ad nobilitatem tuam miſi. *Item ex eo, quod Tertullianus in Apologetico adverſus gentes (ubi eum inter antiquitatum commentatores diſertim reponit) dicit, haut aliud Saturnum, quam hominem, promulgaſſe. Quod etiam Lactantius tradit lib.* I. *cap.* XIII. *Reliquit præterea libros illuſtrium virorum, quorum Gellius meminit lib.* XI. *cap.* VIII. *& Servius in* I. *Æn. Eorum librum* I. XV. *&* XVI. *citat Cha-*

Chariſius. *Ex his habemus viginti duos exterarum gentium imperatores. Cæteris libris egiſſe de Romanis hæc ejus verba oſtendunt in extrema Hannibalis vita:* Sed nos tempus eſt hujus libri facere finem, & Romanorum explicare imperatores: quo facilius, collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari. *Operis ejus genuina inſcriptio patet ex ultimis hiſce præfationis verbis:* Quare ad propoſitum veniemus, & in hoc exponemus libro VITAS EXCELLENTIUM IMPERATORUM. *Præter Imperatores ſeorſim exaraſſe librum de regibus, argumento hæc erunt, quæ Timoleontis vitæ ſubdit:* Hi fere fuere Græciæ gentis duces, qui memoria digni videantur, præter reges. Namque eos attingere nolumus, quod omnium res geſtæ ſeparatim ſunt relatæ. neque tamen hi admodum ſunt multi. *Externi imperatores, quos habemus, Æmilii eſſe Probi, à multis creduntur. Qui error inde provenit, quod librario id fuerit nomen, qui vitas eas partim ſua, partim patris & matris manu ſcriptas, Theodoſio obtulit. Hoc ita eſſe, oſtendunt verſiculi, qui vitis iſtis præmitti in MSS. ſolent. Ac nec Æmilium, nec Theodoſiani ævi quemquam, eorum eſſe librorum auctorem, abunde ar-*

guit pura & Romana dictio. Opinetur aliquis, ut Trogus ab Iustino, ita ab Æmilio, qui sub Theodosio vixit, in compendium esse redactum Nepotem. Sed aliud suadet operis concinnitas, & illa præfandi ratio, quæ est in Epaminonda vita, ac in Pelopida inprimis, ubi brevitatem justam pollicetur. Attamen sententia hæc, licet erronea, minus periculi habeat, dummodo extra controversiam maneat, Æmilium omnia de purissimis Nepotis fontibus hausisse. Sane Tulliani ævi qui scriptorem, neque alium quam Nepotem; tum veterum aliquot librorum indicio cognoscitur; tum etiam, quod ad Pomponium Atticum (cujus idem rogatu de vita Catonis librum fecit) vitæ istæ scribantur: utcunque id in quarto Miscellaneorum suorum neget Hieronymus Magius; qui ipsa Nepotis præfatione satis refellitur. Accedit & altera ratio. Nam his in libris ea legere est, quæ opus hoc scriptum esse clamant, quo tempore Pompeius, & Cæsar, plus poterant, quam libera in Rep. expediret. Ea Lambinus loca congessit, ut nihil attineat illa hic reponere. Nec libris istis de viris illustribus solum persecutus est excellentes imperatores: sed etiam commentationibus claros. Quod argumentum signat B. Hieronymus,

ronymus, præfatione de scriptoribus Ecclesiasticis, ubi Nepotem inter eos refert, quorum exemplo acturus sit de iis, qui scribendo claruerunt. Egit autem Nepos, tum de Græcis auctoribus; tum de Latinis. De Græcis, colligo inde, quod in Dionis vita dicat, librum se feciſſe de illustribus historicis: in quo inter alia tractarit de Philisto historico. De Latinis, argumento sunt plurima. Nam de Terentio egisse, ex Suetonio scimus in Terentii vita, Donato perperam tributa. Adhæc primum de vita Ciceronis librum Gellius citat lib. XV. cap. XXVIII. Eoque ex opere fragmentum Hieronymus adfert epist. ad Pammachium. Imo verisimile est, inde esse, tum vitam T. Pomponii Attici, quæ exstat, tum vitam Catonis, quam istis claudit verbis: Hujus de vita, & moribus, plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, rogatu Titi Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen relegamus: Aperte indicat, eo nunc de Catone brevius se agere, quia separatim de eodem scripserit. Ergo vita illa Catonis, quam paucis perstrictam habemus, majoris pars est voluminis, in quo Romanorum complurium vitæ continerentur. Reliquit etiam Exemplorum libros, quos citant Gellius

lib. VII. *cap.* XVIII. *& Charisius lib.* I. *Alia quoque ejusdem laudant veteres: sed non item quæ ad historiam pertinent. Nam ex epistola ejus ad Ciceronem quædam Lactantius adfert lib.* III. *Instit. Divin. cap.* XV. *Quemadmodum & Ciceronis ad Nepotem epistolæ meminit Tranquillus in Iulio cap.* LV. *Ammianus Marcellinus initio libri* XXV. *ac Priscianus lib.* VIII. *Imo & secundum Ciceronis epistolarum librum ad Nepotem Macrobius citat lib.* II. *Saturn. cap.* I. *Quod si quis fragmenta omnia Nepotis desideret, longe iis colligendis priorum vicit industriam Andreas Schottus. Hermolaus Barbarus, castigationibus in Plinii lib.* XV. *cap.* XXIX. *censet libellum de viris illustribus, qui Plinio tribui solet, Cornelii Nepotis esse, haut Plinii. atque id veteribus codd. adstrui posse, asseverat. Etiam Iani hæc Parrhasii sententia fuit. Utrius sit, dubitari ait Vinetus, nec ea de re statuere quicquam ausus est. Imo aliqui, aut Suetonium, aut Tacitum, esse auctorem putarunt: ut indicat Gyraldus dialogismo* XXVI. *Sed omnino sunt Sexti Aurelii Victoris: ut satis nunc constat ex editione Andreæ Schotti. Non dubito interim, quin pleraque ex Nepote Victor desumserit. Nam quod Ludovicus Vives lib.* V.

de

de tradendis disciplinis, Nepotem ait de Græcis solum ducibus scripsisse: id satis refellitur verbis Nepotis antea adductis. Vir doctissimus, Io. Maria Catanæus, commentario in Plinii librum IV. epist. XVIII. quæ ad Severum scripta est, etiam Daretem Phrygium à Nepote translatum arbitratur. Nempe decepit eum vulgaris παραφή. Attamen & hic aqua hæret Victo, notis in Auson. Idyll. VII. Negat esse, qui certi aliquid de tralatione hac ausit affirmare. Atqui omnes, quibus ullum in hisce litteris judicium est, satis vident, nec Daretem illum esse genuinum: nec dictionem ejus Augustæam sapere ætatem; sed recentiorem multo. Nepotem autem Cæs. Augusti obiisse ævo, Plinius refert, lib. IX. cap. XXXIX. Atque hoc fortasse impulit Genebrardum, ut putaret, eum nato jam Christo superstitem fuisse: qui & Iacobum Gualterium, cum primum tabulas ederet Chronographicas, in eam sententiam pertraxit. Sed Nepotem eo usque ætatem prorogasse, nemo tenere dixerit, qui tanti eum in litteris hominis jam Tullii, Attici, Catulli temporibus, fuisse cogitarit.

lib. VII. *cap.* XVIII. *& Charisius lib.* I. *Alia quoque ejusdem laudant veteres: sed non item quæ ad historiam pertinent. Nam ex epistola ejus ad Ciceronem quædam Lactantius adfert lib.* III. *Instit. Divin. cap.* XV. *Quemadmodum & Ciceronis ad Nepotem epistolæ meminit Tranquillus in Iulio cap.* LV. *Ammianus Marcellinus initio libri* XXV. *ac Priscianus lib.* VIII. *Imo & secundum Ciceronis epistolarum librum ad Nepotem Macrobius citat lib.* II. *Saturn. cap.* I. *Quod si quis fragmenta omnia Nepotis desideret, longe iis colligendis priorum vicit industriam Andreas Schottus. Hermolaus Barbarus, castigationibus in Plinii lib.* XV. *cap.* XXIX. *censet libellum de viris illustribus, qui Plinio tribui solet, Cornelii Nepotis esse, haut Plinii. atque id veteribus codd. adstrui posse, asseverat. Etiam Iani hæc Parrhasii sententia fuit. Utrius sit, dubitari ait Vinetus, nec ea de re statuere quicquam ausus est. Imo aliqui, aut Suetonium, aut Tacitum, esse auctorem putarunt: ut indicat Gyraldus dialogismo* XXVI. *Sed omnino sunt Sexti Aurelii Victoris: ut satis nunc constat ex editione Andreæ Schotti. Non dubito interim, quin pleraque ex Nepote Victor desumserit. Nam quod Ludovicus Vives lib.* V.

de

de tradendis disciplinis, Nepotem ait de Græcis solum ducibus scripsisse: id satis refellitur verbis Nepotis antea adductis. Vir doctissimus, Io. Maria Catanæus, commentario in Plinii librum IV. *epist.* XXVIII. *quæ ad Severum scripta est, etiam Daretem Phrygium à Nepote translatum arbitratur. Nempe decepit eum vulgaris ἐπιγραφή. Attamen & hic aqua hæret Vineto, notis in Auson. Idyll.* VII. *Negat esse, qui certi aliquid de tralatione hac ausit affirmare. Atqui omnes, quibus ullum in hisce litteris judicium est, satis vident, nec Daretem illum esse genuinum: nec dictionem ejus Augustæam sapere ætatem; sed recentiorem multo. Nepotem autem Cæs. Augusti obiisse ævo, Plinius testatur, lib.* IX. *cap.* XXXIX. *Atque hoc fortasse impulit Genebrardum, ut putaret, eum nato jam Christo superstitem fuisse: qui & Iacobum Gualterium, cum primum tabulas ederet Chronographicas, in eam sententiam pertraxit. Sed Nepotem eo usque ætatem prorogasse, nemo temere dixerit, qui tanti eum in litteris nominis jam Tullii, Attici, Catulli temporibus, fuisse cogitarit.*

Series Excellentium Virorum.

I. *Miltiades.*
II. *Themiſtocles.*
III. *Ariſtides.*
IV. *Pauſanias.*
V. *Cimon.*
VI. *Lyſander.*
VII. *Alcibiades.*
VIII. *Thraſybulus.*
IX. *Conon.*
X. *Dion.*
XI. *Iphicrates.*
XII. *Chabrias.*
XIII. *Timotheus.*
XIV. *Datames.*
XV. *Epaminondas.*
XVI. *Pelopidas.*
XVII. *Ageſilaus.*
XVIII. *Eumenes.*
XIX. *Phocion.*
XX. *Timoleon.*
XXI. *Reges.*
XXII. *Hamilcar.*
XXIII. *Hannibal.*
XXIV. *Cato.*
XXV. *Atticus.*

CORN. NEPOTIS,
Vulgo
ÆMILII PROBI,
EXCELLENTIUM IMPERATORUM VITÆ.

NOn dubito fore pleroſque, Attice, qui hoc genus ſcripturæ, leve & non ſatis dignum ſummorum virorum perſonis judicent, cum relatum legent, quis muſicam docuerit Epaminondam; aut in ejus virtutibus commemorari, ſaltaſſe eum commode, ſcienterque tibiis cantaſſe. Sed hi erunt fere, qui expertes literarum Græcarum, nihil rectum, niſi quod ipſorum moribus conveniat, putabunt. Hi, ſi didicerint, non eadem omnibus eſſe honeſta atque turpia, ſed omnia majorum inſtitutis judicari; non admirabuntur, nos in Graiorum virtutibus exponendis mores eorum ſecutos. Neque enim Cimoni fuit turpe Athenienſium ſummo viro, ſororem germanam habere in matrimonio: quippe cum cives ejus eodem uterentur inſtituto. at id quidem noſtris moribus nefas habetur. Laudi in

Græ-

Græcia ducitur adoleſcentulis quamplurimos habere amatores. Nulla Lacedæmoni tam eſt nobilis vidua, quæ non ad ſcenam eat mercede conducta. Magnis in laudibus tota fuit Græcia, victorem Olympiæ citari; in ſcenam vero prodire, & populo eſſe ſpectaculo, nemini in eiſdem gentibus fuit turpitudini. quæ omnia apud nos partim infamia, partim humilia atque ab honeſtate remota, ponuntur. Contra ea pleraque noſtris moribus ſunt decora, quæ apud illos turpia putantur. quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cujus mater familias non primum locum tenet ædium, atque in celebritate verſatur? quod multo fit aliter in Græcia. nam neque in convivium adhibetur, niſi propinquorum: neque ſedet, niſi in interiore parte ædium, quæ gynæconitis appellatur, quo nemo accedit, niſi propinqua cognatione conjunctus. Sed plura perſequi tum magnitudo voluminis prohibet, tum feſtinatio, ut ea explicem, quæ exorſus ſum. Quare ad propoſitum veniemus, & in hoc exponemus libro vitas excellentium Imperatorum.

I. MIL-

I. MILTIADES.

CAPUT I.

MILTIADES Cimonis filius Athenienſis, cum & antiquitate generis, & gloria majorum & ſua modeſtia, unus omnium maxime floreret, eaque eſſet ætate, ut non jam ſolum de eo bene ſperare, ſed etiam confidere cives poſſent ſui, talem futurum, qualem cognitum judicarunt: accidit, ut Athenienſes Cherſoneſum colonos vellent mittere. Cujus generis cum magnus numerus eſſet, & multi ejus demigrationis peterent ſocietatem: ex his delecti Delphos deliberatum miſſi ſunt, qui conſulerent Apollinem, quo potiſſimum duce uterentur. nam tum Thraces eas regiones tenebant, cum quibus armis erat dimicandum. His conſulentibus nominatim Pythia præcepit, ut Miltiadem ſibi Imperatorem ſumerent. id ſi feciſſent, incepta proſpera futura. Hoc oraculi reſponſo Miltiades cum delecta manu claſſe Cherſoneſum profectus, cum acceſſiſſet Lemnum, & incolas ejus inſulæ ſub poteſtatem redigere vellet Athenienſium, idque ut Lemnii ſua ſponte

te facerent, poſtulaſſet, illi irridentes reſponderunt: tum id ſe facturos, cum ille domo navibus proficiſcens vento aquilone veniſſet Lemnum. hic enim ventus, à ſeptentrionibus oriens, adverſum tenet Athenis proficiſcentibus. Miltiades morandi tempus non habens curſum direxit quo tendebat, pervenitque Cherſoneſum.

CAPUT II.

IBi brevi tempore, barbarorum copiis disjectis, tota regione, quam petierat, potitus, loca caſtellis idonea communivit: multitudinem, quam ſecum duxerat, in agris collocavit: crebriſque excurſionibus locupletavit. Neque minus in ea re prudentia, quam felicitate, adjutus eſt. nam cum virtute militum deviciſſet hoſtium exercitus, ſumma æquitate res conſtituit, atque ipſe ibidem manere decrevit. erat enim inter eos dignitate regia, quamvis carebat nomine. neque id magis imperio, quam juſtitia, conſecutus. neque eo ſecius Athenienſibus, à quibus erat profectus, officia præſtabat. Quibus rebus fiebat, ut non minus eorum voluntate perpetuo imperium obineret, qui miſerant; quam illorum, cum qui-

quibus erat profectus. Cherſoneſo tali modo conſtituta Lemnum revertitur, & ex pacto poſtulat, ut ſibi urbem tradant. illi enim dixerant, cum vento borea domo profectus eo perveniſſet, ſeſe dedituros; ſe autem domum Cherſoneſi habere. Cares, qui tum Lemnum incolebant, etſi præter opinionem res reciderat, tamen non dicto, ſed ſecunda fortuna adverſariorum capti, reſiſtere auſi non ſunt, atque ex inſula demigrarunt. Pari felicitate exteras inſulas, quæ Cyclades nominantur, ſub Athenienſium redegit poteſtatem.

CAPUT III.

EIſdem temporibus Perſarum rex Darius, ex Aſia in Europam exercitu trajecto, Scythis bellum inferre decrevit. pontem fecit in Iſtro flumine, qua copias traduceret. ejus pontis, dum ipſe abeſſet, cuſtodes reliquit principes, quos ſecum ex Ionia & Æolide duxerat. quibus ſingulis ipſarum urbium perpetua dederat imperia. ſic enim putavit facillime ſe Græca lingua loquenteis, qui Aſiam incolerent, ſub ſua retenturum poteſtate, ſi amicis ſuis oppida tuenda tradidiſſet, quibus, ſe oppreſſo, nulla ſpes ſalutis relinqueretur.

tur. In hoc fuit tum numero Miltiades, cui illa cuſtodia crederetur. Hic cum crebri afferrent nuntii, male rem gerere Darium, premique ab Scythis, Miltiades hortatus eſt pontis cuſtodes, ne à fortuna datam occaſionem liberandæ Græciæ dimitterent. nam ſi cum his copiis, quas ſecum tranſportaverat, interiſſet Darius, non ſolum Europam fore tutam, ſed etiam eos, qui Aſiam incolerent Græci genere, liberos à Perſarum futuros dominatione & periculo. Id & facile effici poſſe. Ponte enim reſciſſo regem vel hoſtium ferro, vel inopia, paucis diebus interiturum. Ad hoc conſilium cum plerique accederent, Hiſtiæus Mileſius, ne res conficeretur, obſtitit, dicens: non idem ipſis, qui ſummas imperii tenerent, expedire, & multitudini: quod Darii regno ipſorum niteretur dominatio, quo exſtincto ipſos poteſtate expulſos civibus ſuis pœnas daturos. itaque adeo ſe abhorrere à ceterorum conſilio, ut nihil putet ipſis utilius, quam confirmari regnum Perſarum. Hujus cum ſententiam plurimi eſſent ſecuti, Miltiades non dubitans, tam multis conſciis, ad regis aureis conſilia ſua perventura, Cherſoneſum reliquit, ac rurſus Athenas

nas demigravit. cujus ratio etsi non valuit, tamen magnopere est laudanda: cum amicior omnium libertati, quam suæ fuerit dominationi.

CAPUT IV.

DArius autem, cum ex Europa in Asiam rediisset, hortantibus amicis, ut Græciam redigeret in suam potestatem, classem quingentarum navium comparavit, eique Datin præfecit, & Artaphernem: hisque ducenta peditum millia, & decem equitum dedit: causam interserens se hostem esse Athenienſibus, quod eorum auxilio Iones Sardis expugnassent, suaque præsidia interfecissent. Illi præfecti regii, classe ad Eubœam appulsa, celeriter Eretriam ceperunt, omneisque ejus gentis civeis abreptos in Asiam ad regem miserunt. Inde ad Atticam accesserunt, ac suas copias in campum Marathona deduxerunt. Is abest ab oppido circiter millia passuum decem. Hoc tumultu Athenienses tam propinquo, tamque magno permoti, auxilium nusquam, nisi à Lacedæmoniis petiverunt: Philipidemque, cursorem ejus generis, qui hemerodromi vocantur, Lacedæmonem

monem miſerunt, ut nunciaret, quam celeri opus eſſet auxilio. Domi autem creati decem prætores, qui exercitui præeſſent: in eis Miltiades. inter quos magna fuit contentio, utrum mœnibus ſe defenderent, an obviam irent hoſtibus, acieque decernerent. unus Miltiades maxime nitebatur, ut primo quoque tempore caſtra fierent. id ſi factum eſſet, & civibus animum acceſſurum, cum viderent de eorum virtute non deſperari: & hoſteis eadem re fore tardiores, ſi animadverterent, auderi adverſus ſe tam exiguis copiis dimicare.

CAPUT V.

HOc in tempore nulla civitas Athenienſibus auxilio fuit præter Platæenſeis. ea mille miſit militum. itaque horum adventu decem millia armatorum completa ſunt; quæ manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate. quo factum eſt, ut plus, quam collegæ, Miltiades valuerit. ejus enim auctoritate impulſi Athenienſes copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo caſtra fecerunt. deinde poſtero die, ſub montis radicibus, acie è regione inſtructa, nova arte, vi ſumma prælium commiſerunt.

ferunt. namque arbores multis locis erant raræ, hoc consilio, ut & montium tegerentur altitudine, & arborum tractu equitatus hostium impediretur, ne multitudine clauderentur. Datis, etsi non locum æquum videbat suis; tamen fretus numero copiarum suarum confligere cupiebat: eoque magis, quod prius quam Lacedæmonii subsidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. itaque in aciem peditum centum, equitum decem millia produxit, prælioumque commisit. In quo tanto plus virtute valuerunt Athenienses, ut decemplicem numerum hostium profligarent: adeoque perterruerunt, ut Persæ non castra, sed naveis peterent. Qua pugna nihil adhuc est nobilius. nulla enim umquam tam exigua manus tantas opes prostravit.

CAPUT VI.

CUjus victoriæ non alienum videtur, quale præmium Miltiadi sit tributum, docere: quo facilius intelligi possit, eandem omnium civitatum esse naturam. Ut populi nostri honores quondam fuerunt rari & tenues, ob eamque causam glorioſi, nunc autem effusi atque obsoleti: sic olim apud Athe-

thenienſeis fuiſſe reperimus. namque huic Miltiadi, qui Athenas totamque Græciam liberavit, talis honos tributus eſt in porticu, quæ Pœcile vocatur, cum pugna depingeretur Marathonia: ut in decem prætorum numero prima ejus imago poneretur, iſque hortaretur milites, prœliumque committeret. Idem ille populus, poſteaquam majus imperium eſt nactus, & largitione magiſtratuum corruptus eſt, trecentas ſtatuas Demetrio Phalereo decrevit. Poſt hoc prœlium claſſem ſeptuaginta navium Athenienſes eidem Miltiadi dederunt, ut inſulas, quæ barbaros adjuverant, bello perſequeretur. quo imperio pleraſque ad officium redire coëgit, nonnullas vi expugnavit. Ex his Parum inſulam, opibus elatam, cum oratione reconciliare non poſſet, copias è navibus eduxit, urbem operibus clauſit, omnique commeatu privavit: deinde vineis ac teſtudinibus conſtitutis propius muros acceſſit. Cum jam in eo eſſet, ut oppido potiretur, procul in continenti lucus, qui ex inſula conſpiciebatur, neſcio quo caſu, nocturno tempore incenſus eſt, cujus flamma, ut ab oppidanis & oppugnatoribus eſt viſa, utriuſque venit

nit in opinionem, ſignum à claſſiariis regiis datum. quo factum eſt, ut & Parii à deditione deterrerentur, & Miltiades, timens ne claſſis regia adventaret, incenſis operibus, quæ ſtatuerat, cum totidem navibus atque erat profectus, Athenas magna cum offenſione civium ſuorum rediret. Accuſatus ergo proditionis, quod, cum Parum expugnare poſſet, à rege corruptus infectis rebus à pugna diſceſſiſſet. Eo tempore æger erat vulneribus, quæ in oppugnando oppido acceperat. Itaque quoniam ipſe pro ſe dicere non poſſet, verba pro eo fecit frater ejus Tiſagoras. Cauſa cognita, capitis abſolutus pecunia multatus eſt. eaque lis quinquaginta talentis æſtimata eſt, quantus in claſſem ſumtus factus erat. Hanc pecuniam quod ſolvere non poterat, in vincula publica conjectus eſt, ibique diem obiit ſupremum.

CAPUT VIII.

HIc etſi crimine Pario eſt accuſatus; tamen alia fuit cauſa damnationis. namque Athenienſes propter Piſiſtratī tyrannidem, quæ paucis annis ante fuerat, omnium ſuorum civium potentiam extimeſcebant. Miltiades mul-

tum in imperiis magiſtratibuſque verſatus, non videbatur poſſe eſſe privatus: præſertim cum conſuetudine ad imperii cupiditatem trahi videretur. nam Cherſoneſi omneis illos, quos habitarat annos, perpetuam obtinuerat dominationem, tyrannuſque fuerat appellatus; ſed juſtus. non erat enim vi conſecutus, ſed ſuorum voluntate, eamque poteſtatem bonitate retinuerat. Omnes autem & habentur & dicuntur tyranni, qui poteſtate ſunt perpetua in ea civitate, quæ libertate uſa eſt. Sed in Miltiade erat cum ſumma humanitas, tum mira comitas, ut nemo tam humilis eſſet, cui non ad eum aditus pateret: magna auctoritas apud omnes civitates, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Hæc populus reſpiciens, maluit eum innoxium plecti, quam ſe diutius eſſe in timore.

II. THEMISTOCLES.

CAPUT I.

THEMISTOCLES Neocli filius Athenienſis. Hujus vitia ineuntis adoleſcentiæ magnis ſunt emendata virtutibus: adeo ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab initio

itio est ordiendum. Pater ejus Neocles, generosus fuit. is uxorem Halicarnassiam civem duxit, ex qua natus est Themistocles. Qui cum minus esset probatus parentibus, quod & liberius vivebat, & rem familiarem negligebat, à patre exheredatus est. Quæ contumelia non fregit eum; sed erexit. Nam cum judicasset, sine summa industria non posse eam exstingui totum se dedidit reipublicæ, diligentius amicis, famæque serviens. Multum in judiciis privatis versabatur, sæpe in concionem populi prodibat, nulla res major sine eo gerebatur, celeriterque, quæ opus erant, reperiebat. Neque minus in rebus gerendis promptus, quam excogitandis, erat: quod & de *instantibus* (ut ait Thucydides) *verissime judicabat, & de futuris callidissime conjiciebat.* Quo factum est, ut brevi tempore illustraretur.

CAPUT II.

PRimus autem gradus fuit capessendæ reipublicæ bello Corcyræo: ad quod gerendum prætor à populo factus, non solum præsenti bello; sed etiam reliquo tempore ferociorem reddidit civitatem. Nam cum pecunia pu-

blica, quæ ex metallis redibat, largitione magiſtratuum quotannis interiret, ille perſuaſit populo, ut ex pecunia claſſis centum navium ædificaretur. Quæ celeriter effecta, primum Corcyræos fregit, deinde maritimos prædones conſectando mare tutum reddidit. In quo cum divitiis ornavit, tum etiam peritiſſimos belli navalis fecit Athenienſeis. Id quantæ ſaluti fuerit univerſæ Græciæ, bello cognitum eſt Perſico. Nam cum Xerxes & mari & terra bellum univerſæ inferret Europæ, cum tantis eam copiis invaſit, quantas neque antea, neque poſtea habuit quiſquam. hujus enim claſſis, mille & ducentarum navium longarum fuit, quam duo millia onerariarum ſequebantur: terreſtres autem exercitus ſeptingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuerunt. Cujus de adventu cum fama in Græciam eſſet perlata, & maxime Athenienſes peti dicerentur, propter pugnam Marathoniam, miſerunt Delphos conſultum, quidnam facerent de rebus ſuis. Deliberantibus Pythia reſpondit, ut mœnibus ligneis ſe munirent. Id reſponſum quo valeret, cum intelligeret nemo, Themiſtocles per-

perſuaſit, concilium eſſe Apollinis, ut in naveis ſe ſuaque conferrent, eum enim ſignificari murum ligneum. Tali conſilio probato, addunt ad ſuperiores totidem naveis triremeis: ſuaque omnia, quæ moveri poterant, partim Salaminem, partim Trœzenem aſportant: arcem ſacerdotibus pauciſque majoribus natu, ac ſacra procuranda tradunt, reliquum oppidum relinquunt.

Caput III.

Hujus conſilium pleriſque civitatibus diſplicebat, & in terra dimicari magis placebat. Itaque miſſi ſunt delecti cum Leonida, Lacedæmoniorum rege, qui Thermopylas occuparent, longiuſque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hoſtium non ſuſtinuerunt, eoque loco omnes interierunt. At claſſis communis Græciæ trecentarum navium, in qua ducentæ erant Athenienſium, primum apud Artemiſium, inter Euboeam continentemque terram, cum claſſiariis regis conflixit. anguſtias enim Themiſtocles quærebat, ne multitudine circumiretur. Hinc etſi pari prælio diſceſſerant, tamen eodem loco non ſunt auſi manere, quod erat periculum, ne,

si pars navium adversariorum Euboeam superasset, ancipiti premerentur periculo. Quo factum est, ut ab Artemisio discederent, & adversum Athenas apud Salaminia classem suam constituerent.

CAPUT IV.

AT Xerxes, Thermopylis expugnatis, protinus accessit Astu, idque nullis defendentibus: interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevit. Cujus fama perterriti classiarii, cum manere non auderent, & plurimi hortarentur, ut domos suas discederent, mœnibusque se defenderent; Themistocles unus restitit, & universos esse pares posse aiebat, dispersos testabatur perituros. Idque Eurybiadi regi Lacedæmoniorum, qui tum summæ imperii præerat, fore affirmabat. Quem cum minus, quam vellet, moveret, noctu de servis suis quem habuit fidelissimum, ad regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis, adversarios ejus in fuga esse: qui si discessissent, majore cum labore, & longinquiore tempore, bellum confecturum, cum singulos consectari cogeretur: quos si statim aggrederetur, brevi uni-

universos oppressurum. Hoc eo valebat, ut ingratiis ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re audita barbarus, nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contra opportunissimo hostibus, adeo angusto mari conflixit, ut ejus multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis, quam armis Græciæ.

Caput V.

Hic etsi male rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere posset hosteis. Interim ab eodem gradu depulsus est. Nam Themistocles verens, ne bellare perseveraret, certiorem eum fecit, id agi, ut pons, quem ille in Hellesponto fecerat, dissolveretur, ac reditu in Asiam excluderetur. idque ei persuasit. Itaque, qua sex mensibus iter fecerat, eadem minus diebus triginta in Asiam reversus est, seque à Themistocle non superatum, sed conservatum judicavit. Sic unius viri prudentia Græcia liberata est, Europæque succubuit Asia. Hæc altera victoria, quæ cum Marathonio possit comparari trophæo! nam pari modo apud Salamina

parvo numero navium maxima poſt hominum memoriam claſſis eſt devicta.

CAPUT VI.

MAgnus hoc bello Themiſtocles fuit, nec minor in pace. Cum enim Phalereo portu, neque magno, neque bono, Athenienſes uterentur, hujus conſilio triplex Piræei portus conſtitutus eſt: iſque mœnibus circumdatus, ut ipſam urbem dignitate æquipararet, utilitate ſuperaret. Idemque muros Athenienſium reſtituit præcipuo periculo ſuo. namque Lacedæmonii, cauſam idoneam nacti, propter barbarorum excurſiones, quare negarent oportere extra Peloponneſum ullam urbem haberi, ne eſſent loca munita, quæ hoſtes poſſiderent, Athenienſeis ædificanteis prohibere ſunt conati. Hoc longe alio ſpectabat, atque videri volebant. Athenienſes enim duabus victoriis, Marathonia & Salaminia, tantam gloriam apud omneis genteis erant conſecuti, ut intelligerent Lacedæmonii de principatu ſibi cum his certamen fore. quare eos quam infirmiſſimos eſſe volebant. Poſtquam autem audierunt muros inſtrui, legatos

tos Athenas miſerunt, qui id fieri vetarent. his præſentibus deſierunt, ac ſe de ea re legatos ad eos miſſuros dixerunt. Hanc legationem ſuſcepit Themiſtocles, & ſolus primo profectus eſt. reliqui legati ut tum exirent, cum ſatis altitudo muri exſtructa videretur, præcepit: interim omnes ſervi atque liberi opus facerent, neque ulli loco parcerent, ſive ſacer eſſet, ſive profanus; ſive privatus, ſive publicus: & undique quod idoneum ac muniendum putarent, congererent. Quo factum eſt, ut Athenienſium muri ex ſacellis ſepulcriſque conſtarent.

CAPUT VII.

THemiſtocles autem, ut Lacedæmonem venit, adire ad magiſtratus noluit, & dedit operam, ut quam longiſſime tempus duceret, cauſam interponens ſe collegas exſpectare. Cum Lacedæmonii quererentur opus nihilominus fieri, eumque ea re conati fallere, interim reliqui legati ſunt conſecuti. A quibus cum audiſſet non multum ſupereſſe munitionis, ad Ephoros Lacedæmoniorum acceſſit, penes quos ſummum imperium erat: atque apud eos contendit, falſa his eſſe delata, qua-

re æquum esse, illos, bonos viros nobileisque mittere, quibus fides haberetur, qui rem explorarent. interea se obsidem retinerent. Gestus est ei mos, tresque legati, functi summis honoribus, Athenas missi sunt. Cum his collegas suos Themistocles jussit proficisci: eisque prædixit, ut ne prius Lacedæmoniorum legatos dimitterent, quam ipse esset remissus. Hos postquam Athenas pervenisse ratus est, ad magistratum senatumque Lacedæmoniorum adiit, & apud eos liberrime professus est, Athenienseis suo consilio, quod communi jure gentium facere possent, Deos publicos, suosque patrios ac penateis, quo facilius ab hoste possent defendere, muris sepsisse: neque eos, quod inutile esset Græciæ, fecisse; nam illorum urbem ut propugnaculum oppositum esse barbaris, apud quam jam bis classem regiam fecisse naufragium. Lacedæmonios autem male & injuste facere, qui id potius intuerentur, quod ipsorum dominationi, quam quod universæ Græciæ utile esset. Quare si suos legatos recipere vellent, quos Athenas miserant, se remitterent: aliter illos numquam in patriam essent recepturi.

CA-

CAPUT VIII.

TAmen non effugit civium ſuorum invidiam. namque ob eundem timorem, quo damnatus erat Miltiades, teſtarum ſuffragiis è civitate ejectus, Argos habitatum conceſſit. Hic cum propter multas ejus virtutes magna cum dignitate viveret, Lacedæmonii legatos Athenas miſerunt, qui eum abſentem accuſarent, quod ſocietatem cum rege Perſarum, ad Græciam opprimendam feciſſet. Hoc crimine abſens proditionis eſt damnatus. Id ut audivit, quod non ſatis tutum ſe Argis videbat, Corcyram demigravit. Ibi cum ejus principes civitatis animadvertiſſet timere, ne propter ſe bellum his Lacedæmonii & Athenienſes indicerent, ad Admetum Moloſſorum regem, cum quo ei hoſpitium fuerat, confugit. Huc cum veniſſet, & in præſentia rex abeſſet, quo majore religione ſe receptum tueretur, filiam ejus parvulam arripuit, & cum ea ſe in ſacrarium, quod ſumma colebatur cærimonia, conjecit. inde non prius egreſſus eſt, quam rex eum data dextra in fidem reciperet: quam præſtitit. nam cum ab Athenienſibus & Lacedæmoniis ex-

poſceretur publice, ſupplicem non prodidit, monuitque, ut conſuleret ſibi. difficile enim eſſe, in tam propinquo loco tuto eum verſari. Itaque Pydnam eum deduci juſſit, &, quod ſatis eſſet præſidii, dedit. Hac re audita, hic in nave omnibus ignotus aſcendit: quæ cum tempeſtate maxima Naxum ferretur, ubi tum Athenienſium erat exercitus, ſenſit Themiſtocles, ſi eo perveniſſet, ſibi eſſe pereundum. hac neceſſitate coactus, domino navis, quis ſit, aperit, multa pollicens, ſi ſe conſervaſſet. At ille clariſſimi viri captus miſericordia, diem noctemque procul ab inſula in ſalo navem tenuit in ancoris, neque quenquam ex ea exire paſſus eſt. Inde Epheſum pervenit, ibique Themiſtoclem exponit: cui ille pro meritis gratiam poſtea retulit.

CAPUT IX.

SCio pleroſque ita ſcripſiſſe, Themiſtoclem Xerxe regnante in Aſiam tranſiſſe. ſed ego potiſſimum Thucydidi credo, quod ætate proximus erat his, qui illorum temporum hiſtoriam reliquerunt, & ejuſdem civitatis fuit. Is autem ait, ad Artaxarxem eum veniſſe, atque his verbis epiſtolam miſiſſe:

ſſle: *Themiſtocles veni ad te, qui plurima mala omnium Graiorum in domum tuam intuli, cum mihi neceſſe fuit adverſus patrem tuum bellare, patriamq; meam defendere. Idem multo plura bona feci, poſtquam in tuto ipſe, & ille in periculo eſſe cœpit. Nam cum in Aſiam reverti vellet, prælio apud Salamina facto, literis eum certiorem feci, id agi, ut pons, quem in Helleſponto fecerat, diſſolveretur, atque ab hoſtibus circumiretur. quo nuntio ille periculo eſt liberatus. Nunc autem confugi ad te exagitatus à cuncta Græcia, tuam petens amicitiam: quam ſi ero adeptus, non minus me bonum amicum habebis, quam fortem inimicum ille expertus eſt. Ea autem rogo, ut de his rebus, de quibus tecum loqui volo, annum mihi temporis des, eoque tranſacto, me ad te venire patiaris.*

CAPUT X.

HUjus rex animi magnitudinem admirans, cupienſque talem virum ſibi conciliari, veniam dedit. Ille omne illud tempus literis, ſermonique Perſarum dedit: quibus adeo eruditus eſt, ut multo commodius dicatur apud regem verba feciſſe, quam hi poterant, qui in Perſide erant nati.

Hic cum multa regi eſſet pollicitus, gratiſſimumque illud, ſi ſuis uti conſiliis vellet, illum Græciam bello oppreſſurum, magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in Aſiam rediit, domiciliumque Magneſiæ ſibi conſtituit. namque hanc urbem ei rex donaverat, his uſus verbis, quæ ei panem præberet: ex qua regione quinquaginta ei talenta quotannis redibant: Lampſacum, unde vinum ſumeret: Myuntem, ex qua opſonium haberet. Hujus ad noſtram memoriam monumenta manſerunt duo, ſepulcrum prope oppidum, in quo eſt ſepultus: ſtatuæ in foro Magneſiæ. De cujus morte multis modis apud pleroſque ſcriptum eſt: ſed nos eundem potiſſimum Thucydidem auctorem probamus: qui illum ait Magneſiæ morbo mortuum: neque negat fuiſſe famam, venenum ſua ſponte ſumpſiſſe, cum ſe, quæ regi de Græcia opprimenda pollicitus eſſet, præſtare poſſe deſperaret. Idem oſſa ejus clam in Attica ab amicis eſſe ſepulta, quoniam legibus non concederetur, quod proditionis eſſet damnatus, memoriæ prodidit.

III. A-

III. ARISTIDES.

CAPUT I.

ARISTIDES Lysimachi filius Athenienſis, æqualis fere fuit Themiſtocli. itaque cum eo de principatu contendit. namque obtrectarunt inter ſe. In his autem cognitum eſt, quanto antiſtaret eloquentia innocentiæ. quamquam enim adeo excellebat Ariſtides abſtinentia, ut unus poſt hominum memoriam, quod quidem nos audierimus, cognomine *Juſtus* ſit appellatus, tamen à Themiſtocle collabefactus teſtula illa, exilio decem annorum multatus eſt. Qui quidem cum intelligeret reprimi concitatam multitudinem non poſſe, cedenſque animadverteret quendam ſcribentem, ut patria pelleretur, quæſiſſe ab eo dicitur: quare id faceret, aut quid Ariſtides commiſiſſet, cur tanta pœna dignus duceretur. Cui ille reſpondit: ſe ignorare Ariſtidem; ſed ſibi non placere, quod cupide elaboraſſet ut præter cæteros juſtus appellaretur. Hic decem annorum legitimam pœnam non pertulit. nam poſtquam Xerxes in Græciam deſcendit, ſexto fere anno poſtquam erat expul-

ſus,

ſus, plebiſcito in patriam reſtitutus eſt. Interfuit autem pugnæ navali apud Salamina, quæ facta eſt prius, quam pœna liberaretur.

CAPUT II.

IDem prætor fuit Athenienſium apud Platæas in prælio, quo Mardonius fuſus, barbarorumque exercitus eſt interfectus. Neque aliud eſt ullum hujus in re militari illuſtre factum, quam hujus imperii memoria. Juſtitiæ vero, & æquitatis, & innocentiæ multa. Imprimis, quod ejus æquitate factum eſt, cum in communi claſſe eſſet Græciæ ſimul cum Pauſania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut ſumma imperii maritimi ab Lacedæmoniis transferretur ad Athenienſeis. namque ante id tempus & mari & terra duces erant Lacedæmonii: tum autem & intemperantia Pauſaniæ, & juſtitia factum eſt Ariſtidis, ut omnes fere civitates Græciæ ad Athenienſium ſocietatem ſe applicarent, & adverſus barbaros hos duces deligerent ſibi, quod facilius repellerent, ſi forte bellum renovare conarentur.

CA-

CAPUT III.

AD classeis ædificandas, exercitusque comparandos, quantum pecuniæ quæque civitas daret, Aristides delectus est, qui constitueret, ejusque arbitrio quadringenta & sexaginta talenta quotannis Delum sunt collata. id enim commune ærarium esse voluerunt. Quæ omnis pecunia postero tempore Athenas translata est. Hic qua fuerit abstinentia, nullum est certius indicium, quam quod, cum tantis rebus præfuisset, in tanta paupertate decessit, ut qui efferretur, vix reliquerit. Quo factum est, ut filiæ ejus publice alerentur, & de communi ærario dotibus datis collocarentur. Decessit autem fere post annum quartum, quam Themistocles Athenis erat expulsus.

IV. PAUSANIAS.

CAPUT I.

PAUSANIAS Lacedæmonius, magnus homo, sed varius in omni genere vitæ fuit. nam ut virtutibus eluxit, sic vitiis est obrutus. Hujus illustrissimum est prælium apud Platæas. namque isto duce Mardonius satrapes re-

regius, natione Medus, regis gener, in primis omnium Perſarum, & manu fortis, & conſilii plenus, cum ducentis millibus peditum, quos viritim legerat, & viginti millibus equitum, haud ita magna manu, Græcia fugatus eſt: eoque ipſe dux cecidit prælio. Qua victoria elatus plurima miſcere cœpit, & majora concupiſcere. Sed primum in eo eſt reprehenſus, quod ex præda tripodem aureum Delphis poſuiſſet, epigrammate ſcripto, in quo erat hæc ſententia, *ſuo ductu barbaros apud Plataeas eſſe deletos, ejusque victoriæ ergo Apollini donum dediſſe:* hos verſus Lacedæmonii exſculpſerunt: neque aliud ſcripſerunt, quam nomina earum civitatum, quarum auxilio Perſæ erant victi.

CAPUT II.

POſt id prælium, eundem Pauſaniam cum claſſe communi Cyprum, atque Helleſpontum miſerunt, ut ex his regionibus barbarorum præſidia depelleret. Pari felicitate in ea re uſus clarius ſe gerere cœpit: majoreſque appetere res. Nam cum Byzantio expugnato, cepiſſet complureis Perſarum nobileis, atque in his, nonnullos regis propinquos,

quos, hos clam Xerxi remisit, simulans ex vinculis publicis effugisse; & cum his Gongylum Eretriensem, qui literas regi redderet, in quibus hæc fuisse scripta Thucydides memoriæ prodidit: *Pausanias dux Spartæ, quos Byzantii ceperat, postquam propinquos tuos cognovit, tibi muneri misit, seque tecum affinitate conjungi cupit. quare, si tibi videtur, des ei filiam tuam nuptum. Id si feceris, & Spartam, & ceteram Græciam sub tuam potestatem se adjuvante redacturum pollicetur. Horum si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur.* Rex tot hominum salute tam sibi necessariorum magnopere gavisus, confestim cum epistola Artabazum ad Pausaniam mittit. In qua eum collaudat, ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda, quæ pollicetur. Si fecerit, nullius rei à se repulsam laturum. Hujus Pausanias voluntate cognita, alacrior ad rem gerendam factus, in suspicionem cecidit Lacedæmoniorum. In quo facto domum revocatus, accusatus capitis, absolvitur; multatur tamen pecunia: quam ob causam ad classem remissus non est.

CA-

CAPUT III.

AT ille poſt non multo, ſua ſponte ad exercitum rediit, & ibi non callida, ſed dementi ratione, cogitata patefecit. Non enim mores patrios ſolum, ſed etiam cultum, veſtitumque mutavit. Apparatu regio utebatur, veſte Medica: ſatellites Medi & Ægyptii ſequebantur: epulabatur more Perſarum luxurioſius, quam qui aderant perpeti poſſent: aditum petentibus conveniendi non dabat: ſuperbe reſpondebat, & crudeliter imperabat: Spartam redire nolebat: Golonas, qui locus in agro Troade eſt, ſe contulerat: ibi conſilia cum patriæ, tum ſibi inimica capiebat. Id poſtquam Lacedæmonii reſciverunt, legatos ad eum cum ſcytala miſerunt: in qua more illorum erat ſcriptum, niſi domum reverteretur, ſe capitis eum damnaturos. Hoc nuntio motus, ſperans ſe etiam pecunia & potentia inſtans periculum poſſe depellere, domum rediit. Huc ut venit, ab Ephoris in vincula publica conjectus eſt. licet enim legibus eorum cuivis Ephoro hoc facere regi. hinc tamen ſe expedivit: neque eo magis carebat ſuſpicione. Nam opinio manebat,

nebat, eum cum rege habere ſocietatem. Eſt genus quoddam hominum, quod Helotes vocatur, quorum magna multitudo agros Lacedæmoniorum colit, ſervorumque munere fungitur. hos quoque ſollicitare ſpe libertatis exiſtimabatur. ſed quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui poſſet, non putabant de tali, tamque claro viro ſuſpicionibus oportere judicari: ſed exſpectandum, dum ſe ipſa res aperiret.

CAPUT IV.

INterim Argilius quidam, adoleſcentulus, quem puerum Pauſanias amore Venereo dilexerat, cum epiſtolam ab eo ad Artabazum accepiſſet, eique in ſuſpicionem veniſſet, aliquid in ea de ſe eſſe ſcriptum, quod nemo eorum rediiſſet, qui ſuper tali cauſa eodem miſſi erant, vincula epiſtolæ laxavit, ſignoque detracto cognovit, ſi pertuliſſet, ſibi eſſe pereundum. Erant in eadem epiſtola, quæ ad ea pertinebant, quæ inter regem Pauſaniamque convenerant. Has ille literas Ephoris tradidit. Non eſt prætereunda gravitas Lacedæmoniorum hoc loco. nam ne hujus quidem indicio impulſi ſunt, ut Pau-

Pausaniam comprehenderent: neque prius vim adhibendam putaverunt, quam se ipse indicasset. Itaque huic indici quid fieri vellent, præceperunt. Fanum Neptuni est Tænari, quod violari nefas putant Græci. Eo ille index confugit: in ara consedit. hanc juxta, locum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argilio. huc ex Ephoris quidam descenderunt. Pausanias, ut audivit Argilium confugisse in aram, perturbatus eo venit: quem cum supplicem dei videret in ara sedentem, quærit, causæ quid sit tam repentini consilii. huic ille, quid ex literis comperisset, aperit. tanto magis Pausanias perturbatus orare cœpit, ne enuntiaret, nec se, meritum de illo optime, proderet: quod si eam veniam sibi dedisset, tantisque implicitum rebus sublevasset, magno esse ei præmio futurum.

CAPUT V.

HIs rebus Ephori cognitis, satius putaverunt in urbe eum comprehendi, quo cum essent profecti, & Pausanias placato Argilio (ut putabat) Lacedæmonem reverteretur, in itinere, cum jam in eo esset, ut comprehenderetur,

è vultu

è vultu cujuſdam Ephori, qui eum admonere cupiebat, inſidias ſibi fieri intellexit. Itaque paucis ante gradibus, quam qui ſequebantur, in ædem Minervæ, quæ Chalcioecus vocatur, confugit. Hinc ne exire poſſet, ſtatim Ephori valvas ejus ædis obſtruxerunt, tectumque ſunt demoliti, quo facilius ſub divo interiret. Dicitur eo tempore matrem Pauſaniæ vixiſſe, eamque, jam magno natu, poſtquam de ſcelere filii comperit, in primis ad filium claudendum, lapidem ad introitum ædis attuliſſe. Sic Pauſanias magnam belli gloriam turpi morte maculavit. Hic cum ſemianimis de templo elatus eſſet, confeſtim animam efflavit. Cujus mortui corpus cum eodem nonnulli dicerent inferri oportere, quo hi, qui ad ſupplicium eſſent dati, diſplicuit pluribus: & procul ab eo loco infoderunt, in quo erat mortuus. Inde poſterius Dei Delphici reſponſo erutus, atque in eo loco ſepultus, ubi vitam finierat.

V. CIMON.

CAPUT I.

CIMON Miltiadis filius Athenienſis, duro admodum initio uſus eſt adoleſcen-

leſcentiæ. nam cum pater ejus litem æſtimatam populo ſolvere non potuiſſet, ob eamque cauſam in vinculis publicis deceſſiſſet, Cimon eadem cuſtodia tenebatur, neque legibus Athenienſibus emitti poterat, niſi pecuniam, qua pater multatus erat, ſolviſſet. Habebat autem in matrimonio ſororem germanam ſuam, nomine Elpinicen: non magis amore, quam patrio more, ductus. nam Athenienſibus licet eodem patre natas uxores ducere. Hujus conjugii cupidus Callias quidam, non tam generoſus, quam pecunioſus, qui magnas pecunias ex metallis fecerat, egit cum Cimone, ut eam ſibi uxorem daret. id ſi impetraſſet, ſe pro illo pecuniam ſoluturum. Is cum talem conditionem aſpernaretur, Elpinice negavit ſe paſſuram Miltiadis progeniem in vinculis publicis interire, quoniam prohibere poſſet: ſe Calliæ nupturam, ſi ea, quæ polliceretur, præſtitiſſet. Tali modo cuſtodia liberatus Cimon: celeriter ad principatum pervenit.

CAPUT II.

HAbebat enim ſatis eloquentiæ, ſummam liberalitatem, magnam prudentiam cum juris civilis, tum rei milita-

militaris, quod cum patre à puero in exercitu fuerat verſatus. Itaque hic & populum urbanum in ſua tenuit poteſtate, & apud exercitum plurimum valuit auctoritate. Primum imperator apud flumen Strymona magnas copias Thracum fugavit: oppidum Amphipolim conſtituit, eoque decem millia Athenienſium in coloniam miſit: Idem iterum apud Mycalen Cypriorum & Phœnicum ducentarum navium claſſem devictam cepit. eodemque die pari fortuna in terra uſus eſt. namque hoſtium navibus captis, ſtatim ex claſſe copias ſuas eduxit, barbarorumque uno concurſu maximam vim proſtravit. Qua victoria magna præda potitus, cum domum reverteretur, quod jam nonnullæ inſulæ, propter acerbitatem imperii defecerant, bene animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coëgit. Scyrum, quam eo tempore Dolopes incolebant, quod contumacius ſe geſſerat, vacuefecit: ſeſſores veteres urbe inſulaque ejecit: agros civibus diviſit. Thaſios opulentia fretos, ſuo adventu fregit. His ex manubiis Athenarum arx, qua ad meridiem vergit, eſt ornata.

CAPUT III.

QUibus rebus cum unus in civitate maxime floreret, incidit in eandem invidiam, quam pater ſuus ceterique Athenienſium principes. nam teſtarum ſuffragiis, quod illi oſtraciſmum vocant, decem annorum exilio multatus eſt. Cujus facti celerius Athenienſeis, quam ipſum, pœnituit: nam cum ille forti animo invidiæ ingratorum civium ceſſiſſet, bellumque Lacedæmonii Athenienſibus indixiſſent, confeſtim notæ ejus virtutis deſiderium conſecutum eſt. Itaque poſt annum quintum, quo expulſus erat, in patriam revocatus eſt. Ille, quod hoſpitio Lacedæmoniorum utebatur, ſatius exiſtimans, eos, & civeis ſuos, inter ſe una voluntate conſentire, quam armis contendere, Lacedæmonem ſua ſponte eſt profectus, pacemque inter duas potentiſſimas civitates conciliavit. Poſt neque ita multo in Cyprum cum ducentis navibus imperator miſſus, cum ejus majorem partem inſulæ deviciſſet, in morbum implicitus, in oppido Citio eſt mortuus.

CA-

CAPUT IV.

HUnc Athenienſes non ſolum in bello, ſed in pace diu deſideraverunt. Fuit enim tanta liberalitate, cum compluribus locis prædia, hortoſque haberet, ut numquam eis cuſtodem impoſuerit fructus ſervandi gratia, ne quis impediretur, quo minus ejus rebus, quibus vellet, frueretur. Semper eum pediſequi cum nummis ſunt ſecuti, ut, ſiquis opis ejus indigeret, haberet, quod ſtatim daret, ne differendo videretur negare. Sæpe, cum aliquem offenſum fortuna videret minus bene veſtitum, ſuum amiculum dedit. Quotidie ſic cœna ei coquebatur, ut, quos non vocatos vidiſſet in foro, omneis devocaret: quod facere nullum diem prætermittebat. Nulli fides ejus, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit: complureis pauperes mortuos, qui, unde efferrentur, non reliquiſſent, ſuo ſumptu extulit. Sic ſe gerendo minime eſt mirandum, ſi & vita ejus fuit ſecura, & mors acerba.

VI. LYSANDER.

CAPUT I.

LYSANDER Lacedæmonius magnam reliquit ſui famam, magis felicitate, quam virtute, partam. Athenienſeis enim in Peloponneſios ſexto & viceſimo anno bellum gerenteis confeciſſe, apparet. Id qua ratione conſecutus ſit, latet. non enim virtute ſui exercitus, ſed immodeſtia factum eſt adverſariorum: qui quod dicto audientes imperatoribus ſuis non erant, diſpalati in agris, relictis navibus, in hoſtium venerunt poteſtatem. quo facto Athenienſes ſe Lacedæmoniis dediderunt. Hac victoria Lyſander elatus, cum antea ſemper factioſus, audaxque fuiſſet, ſic ſibi indulſit, ut ejus opera in maximum odium Græciæ Lacedæmonii pervenerint. Nam cum hanc cauſam Lacedæmonii dictitaſſent ſibi eſſe belli, ut Athenienſium impotentem dominationem refringerent, poſtquam apud Ægos flumen Lyſander claſſis hoſtium eſt potitus, nihil aliud molitus eſt, quam ut omneis civitates in ſua teneret poteſtate, cum id ſe Lacedæmoniorum cauſa facere ſimularet. namque

que undique qui Athenienſium rebus ſtuduiſſent, ejectis, decem delegerat in unaquaque civitate, quibus ſummum imperium, poteſtatemque omnium rerum committeret. horum in numerum nemo admittebatur, niſi qui aut ejus hoſpitio contineretur, aut ſe illius fore proprium fide confirmarat.

CAPUT II.

ITa decemvirali poteſtate in omnibus urbibus conſtituta, ipſius nutu, omnia gerebantur. cujus de crudelitate ac perfidia ſatis eſt unam rem, exempli gratia, proferre, ne de eodem plura enumerando, fatigemus lectores. Victor ex Aſia cum reverteretur, Thaſumque divertiſſet, quod ea civitas præcipua fide fuerat erga Athenienſeis, proinde ac ſi iidem firmiſſimi ſolerent eſſe amici, qui conſtantes fuiſſent inimici, eam pervertere concupivit. vidit autem, niſi in eo occultaſſet voluntatem, futurum, ut Thaſii dilaberentur, conſulerentque rebus ſuis.

(Deſideratur hic exemplum Lyſandri crudelitatis & Perfidiæ in Thaſios.)

CAPUT III.

ITaque decemviralem ſuam poteſtatem ſibi ab illo conſtitutam ſuſtulerunt. Quo dolore incenſus, iniit conſilia, reges Lacedæmoniorum tollere. ſed ſentiebat id ſe ſine ope deorum facere non poſſe, quod Lacedæmonii omnia ad oracula referre conſueverant. Primum Delphos corrumpere eſt conatus. Cum id non potuiſſet, Dodonam adortus eſt. Hinc quoque repulſus dixit, ſe vota ſuſcepiſſe, quæ Jovi Ammoni ſolveret, exiſtimans ſe Afros facilius corrupturum. Hac ſpe cum profectus eſſet in Africam, multum eum antiſtites Jovis fefellerunt. nam non ſolum corrumpi non potuerunt, ſed etiam legatos Lacedæmona miſerunt, qui Lyſandrum accuſarent, quod ſacerdotes fani corrumpere conatus eſſet. Accuſatus hoc crimine judicumque abſolutus ſententiis, Orchomeniis miſſus ſubſidio, occiſus eſt à Thebanis apud Haliartum. Quam vere de eo foret judicatum, oratio indicio fuit, quæ poſt mortem in domo ejus reperta eſt. in qua ſuadet Lacedæmoniis, ut regia poteſtate diſſoluta, ex omnibus dux deligatur ad bellum gerendum.

ſed

ſed ita ſcripta, ut deorum videretur congruere ſententiæ, quam ille ſe habiturum, pecunia fidens, non dubitabat. hanc ei ſcripſiſſe Cleon Halicarnaſſeus dicitur.

CAPUT IV.

ATque hoc loco non eſt prætereundum factum Pharnabazi ſatrapis regii. nam cum Lyſander, præfectus claſſis, in bello multa crudeliter, avareque feciſſet, deque his rebus ſuſpicaretur ad civeis ſuos eſſe perlatum, petiit à Pharnabazo, ut ad Ephoros ſibi teſtimonium daret, quanta ſanctitate bellum geſſiſſet, ſociosque tractaſſet, deque ea re accurate ſcriberet: magnam enim ejus auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberaliter pollicetur. librum gravem multis verbis conſcripſit, in quo ſummis eum effert laudibus. quem cum legiſſet, probaſſetque, dum obſignatur, alterum pari magnitudine, ut diſcerni non poſſet, ſignatum ſubjecit: in quo accuratiſſime ejus avaritiam, perfidiamque accuſarat. Hinc Lyſander domum cum rediſſet, poſtquam de ſuis rebus geſtis apud maximum magiſtratum, quæ voluerat, dixerat, teſtimonii loco li-

brum à Pharnabazo datum tradidit. Hunc, ſummoto Lyſandro, cum Ephori cognoſſent, ipſi legendum dederunt. Ita ille imprudens ipſe ſuus fuit accuſator.

VII. ALCIBIADES.

CAPUT I.

ALCIBIADES Cliniæ filius, Athenienſis. In hoc natura, quid efficere poſſit, videtur experta. Conſtat enim inter omneis, qui de eo memoriæ prodiderunt, nihil illo fuiſſe excellentius, vel in vitiis, vel in virtutibus. Natus in ampliſſima civitate, ſummo genere, omnium ætatis ſuæ multo formoſiſſimus, ad omneis res aptus, conſiliique plenus. Namque imperator fuit ſummus mari & terra. diſertus, ut in primis dicendo valeret: & tanta erat commendatio oris, atque orationis, ut nemo ei dicendo poſſet reſiſtere. Idem, cum tempus poſceret, laborioſus, patiens, liberalis, ſplendidus non minus in vita, quam victu: affabilis, blandus, temporibus callidiſſime inſerviens. Idem ſimul ac ſe remiſerat, nec cauſa ſuberat, quare animi laborem perferret, luxurioſus, diſſolutus, libidonoſus, intem-

temperans reperiebatur, ut omnes admirarentur, in uno homine tantam inesse dissimilitudinem, tamque diversam naturam.

CAPUT II.

EDucatus est in domo Periclis, (privignus enim ejus fuisse dicitur) eruditus à Socrate. socerum habuit Hipponicum, omnium Græcæ linguæ eloquentia disertissimum. ut, si ipse fingere vellet, atque plura bona reminisci, neque majora posset consequi, quam vel fortuna, vel natura tribuerat. Ineunte adolescentia amatus est à multis more Græcorum: in eis à Socrate, de quo mentionem facit. Plato in Symposio. namque eum induxit commemorantem se pernoctasse cum Socrate, neque aliter ab eo surrexisse, ac filius à parente debuerit. Postea, quam robustior est factus, non minus multos amavit. in quorum amore, quo ad licitum est, odiosa multa delicate jocoseque fecit: quæ referremus, nisi majora potioraque haberemus.

CAPUT III.

BElio Peloponnesiaco hujus consilio atque auctoritate Athenien-

ſes bellum Syracuſanis indixerunt. ad quod gerendum ipſe dux delectus eſt. duo præterea collegæ dati, Nicias & Lamachus. Id cum appararetur, prius, quam claſſis exirer, accidit, ut una nocte omnes Hermæ, qui in oppido erant Athenis, dejicerentur, præter unum, qui ante januam Andocidis erat, Andocidiſque Hermes vocatus eſt. hoc cum appareret, non ſine magna multorum conſenſione eſſe factum, quod non ad privatam, ſed ad publicam rem pertineret, magnus multitudini timor eſt injectus, ne qua repentina vis in civitate exiſteret, quæ libertatem opprimeret populi. Hoc maxime convenire in Alcibiadem videbatur, quod & potentior & major, quam privatus, exiſtimabatur, multos enim liberalitate devinxerat, plureis etiam opera forenſi ſuos reddiderat. quare fiebat, ut omnium oculos, quotieſcunque in publicum prodiſſet, ad ſe converteret, neque ei par quiſquam in civitate poneretur. Itaque non ſolum ſpem in eo habebant maximam; ſed etiam timorem, quod & obeſſe plurimum & prodeſſe poterat. Aſpergebatur etiam infamia quod in domo ſua facere myſteria dicebatur: quod nefas erat more Athenienſium: idque

non

non ad religionem; ſed ad conjurationem pertinere exiſtimabatur.

CAPUT IV.

HOc crimine in concione ab inimicis compellabatur. Sed inſtabat tempus ad bellum proficiſcendi. Id ille intuens, neque ignorans civium ſuorum conſuetudinem, poſtulabat, ut, ſi quid de ſe agi vellent, potius de præſenti quæſtio haberetur, quam abſens invidiæ crimine accuſaretur. Inimici vero ejus quieſcendum in præſenti, quia nocere ſe ei non poſſe intelligebant, & illud tempus expectandum decreverunt, quo exiſſet, ut ſic abſentem aggrederentur. Itaque fecerunt. nam poſtquam in Siciliam eum perveniſſe crediderunt, abſentem, quod ſacra violaſſet, reum fecerunt. Qua de re cum ei nuntius à magiſtratu in Siciliam miſſus eſſet, ut domum ad cauſam dicendam rediret, eſſetque in magna ſpe provinciæ bene adminiſtrandæ, non parere noluit, & in triremem, quæ ad eum deportandum erat miſſa, aſcendit, ac Thurios in Italiam pervectus, multa ſecum reputans de immoderata civium ſuorum licentia, crudelitateque erga nobileis, utiliſſimum ratus impenden-

tem vitare tempeſtatem, clam ſe à cuſtodibus ſubduxit, & inde primum Elidem, deinde Thebas venit. Poſtquam autem ſe capitis damnatum, bonis publicatis, audivit, &, id quod uſu venerat, Eumolpidas ſacerdotes à populo coactos, ut ſe devoverent, ejuſque devotionis, quo teſtatior eſſet memoria, exemplum, in pila lapidea inciſum, eſſe poſitum in publico, Lacedæmonem demigravit. Ibi, ut ipſe prædicare conſueverat, non adverſus patriam; ſed inimicos ſuos bellum geſſit, quod iidem hoſtes eſſent civitati. nam cum intelligerent ſe plurimum prodeſſe reipublicæ, ex ea ejeciſſe, pluſque iræ ſuæ, quam utilitati communi paruiſſe. Itaque hujus conſilio Lacedæmonii cum Perſarum rege amicitiam fecerunt: deinde Deceliam in Attica munierunt, præſidioque perpetuo ibi poſito in obſidione Athenas tenuerunt. Ejuſdem opera Ioniam à ſocietate averterunt Athenienſium. quo facto, multo ſuperiores bello eſſe cœperunt.

CAPUT V.

NEque vero his rebus tam amici Alcibiadi ſunt facti, quam timore ab

re ab eo alienati. Nam cum acerrimi viri præſtantem prudentiam in omnibus rebus cognoſcerent, pertimuerunt, ne caritate patriæ ductus, aliquando ab ipſis deſciſceret, & cum ſuis in gratiam rediret. Itaque tempus ejus interficiendi quærere inſtituerunt. Id Alcibiadi diutius celari non potuit. erat enim ea ſagacitate, ut decipi non poſſet, præſertim cum animum attendiſſet ad cavendum. Itaque ad Tiſſaphernem præfectum regis Darii ſe contulit: cujus cum in intimam amicitiam perveniſſet, & Athenienſium, male geſtis in Sicilia rebus, opes ſeneſcere, contra Lacedæmoniorum creſcere videret: initio cum Piſandro prætore, qui apud Samum exercitum habebat, per internuntios colloquitur, & de reditu ſuo facit mentionem. Erat enim eodem, quo Alcibiades, ſenſu, populi potentiæ non amicus, & optimatum fautor. Ab hoc deſtitutus, primum per Thraſybulum, Lycei filium, ab exercitu recipitur, prætorque fit apud Samum: poſt, ſuffragante Theramene, plebiſcito reſtituitur, parique abſens imperio præficitur, ſimul cum Thraſybulo & Theramene. Horum in imperio tanta commutatio rerum facta

eſt, ut Lacedæmonii, qui paulò ante victores viguerant, perterriti pacem peterent: victi enim erant quinque præliis terreſtribus, tribus navalibus: in quibus ducentas naveis triremes amiſerant, quæ captæ in hoſtium venerant poteſtatem. Alcibiades ſimul cum collegis receperat Ioniam, Helleſpontum, multas præterea urbeis Græcas, quæ in ora ſitæ ſunt Aſiæ: quarum expugnaverant complureis, in his Byzantium, neque minus multas conſilio ad amicitiam adjunxerant, quod in captos clementia fuerunt uſi. Inde præda onuſti, locupletato exercitu, maximis rebus geſtis Athenas venerunt.

CAPUT VI.

HIs cum obviam univerſa civitas in Pyræeum deſcendiſſet, tanta fuit omnium expectatio viſendi Alcibiadis, ut ad ejus triremem vulgus confluëret, perinde ac ſi ſolus adveniſſet. ſic enim populo erat perſuaſum, & adverſas ſuperiores, & præſenteis ſecundas res accidiſſe ejus opera. Itaque & Siciliæ amiſſum, & Lacedæmoniorum victorias culpæ ſuæ tribuebant, quod talem virum ex civitate expuliſſent. Neque id ſine cauſa arbitrari videbantur. nam

poſt

postquam exercitui præesse cœperat, neque terra, neque mari hostes pares esse potuerant. Hic ut navi egressus est, quamquam Theramenes & Thrasybulus eisdem rebus præfuerant, simulque venerant in Pyræum, tamen illum unum omnes prosequebantur, &, id quod nunquam antea usu venerat, nisi Olympiæ victoribus, coronis aureis æneisque vulgo donabatur. Ille lacrymans talem benevolentiam civium suorum accipiebat, reminiscens pristini temporis acerbitatem. Postquam Astu venit, concione advocata, sic verba fecit, ut nemo tam ferus fuerit, quin ejus casum lacrymarit, inimicumque his se ostenderit, quorum opera patria pulsus fuerat: proinde ac si alius populus, non ille ipse, qui tum flebat, eum sacrilegii damnasset. Restituta ergo huic sunt publice bona: iidemque illi Eumolpidæ sacerdotes rursus resacrare sunt coacti, qui eum devoverant: pilæque illæ, in quibus devotio fuerat scripta, in mare præcipitatæ.

CAPUT VII.

HÆc Alcibiadi lætitia minus fuit diuturna. nam cum ei essent omnes honores decreti, totaque respublica domi

domi bellique tradita, ut unius arbitrio gereretur, & ipſe poſtulaſſet, ut duo ſibi collegæ darentur Thraſybulus & Adimantus, neque id negatum eſſet: claſſe in Aſiam profectus, quod apud Cymen minus ex ſententia rem geſſerat, in invidiam recidit. nihil enim eum non efficere poſſe ducebant. ex quo fiebat, ut omnia minus proſpere geſta ejus culpæ tribuerent, cum eum aut negligenter, aut malitioſe feciſſe loquerentur. ſicut tum accidit. nam corruptum à rege capere Cymen noluiſſe, arguebant. Itaque huic maxime putamus malo fuiſſe nimiam opinionem ingenii atque virtutis. timebatur enim non minus, quam diligebatur: ne ſecunda fortuna, magniſque opibus elatus, tyrannidem concupiſceret. Quibus rebus factum eſt, ut abſenti magiſtratum abrogarent, & alium in ejus locum ſubſtituerent. Id ille ut audivit, domum reverti noluit, & ſe Perinthum contulit, ibique tria caſtella communivit, Bornos, Cyziam, Themeonticos: manuque collecta, primus Græciæ in Thraciam introiit, glorioſius exiſtimans barbarorum præda locupletari, quam Graiorum. Qua ex re creverat ejus fama cum opibus, magnamque ami-

amicitiam ſibi cum quibuſdam regibus Thraciæ pepererat.

CAPUT VIII.

NEque tamen à caritate patriæ potuit recedere. nam cum apud Ægos flumen Philocles, prætor Athenienſium, claſſem conſtituiſſet ſuam: neque longe abeſſet Lyſander, prætor Lacedæmoniorum: qui in eo erat occupatus, ut bellum quam diutiſſime duceret, quod ipſis pecunia à rege ſuppeditabatur; contra Athenienſibus exhauſtis, præter arma & naveis nihil erat ſuper: Alcibiades ad Athenienſium venit exercitum, ibique præſente vulgo, agere cœpit, ſi vellent, ſe coacturum Lyſandrum aut dimicare, aut pacem petere: Lacedæmonios eò nolle confligere claſſe, quod pedeſtribus copiis plus, quam navibus valerent: ſibi autem eſſe facile Seuthem regem Thracum deducere, ut eos terra depelleret: quo facto neceſſario aut claſſe conflicturos, aut bellum compoſituros. Id etſi vere dictum Philocles animadvertebat; tamen poſtulata facere noluit, quod ſentiebat, ſe, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum: &, ſi quid ſecundi eveniſſet, nullam in ea re

re ſuam partem fore: contra ea, ſi quid adverſi accidiſſet, ſe unum ejus delicti futurum reum. Ab hoc diſcedens Alcibiades, *quoniam*, inquit, *victoriæ patriæ repugnas, illud moneo, juxta hoſteis caſtra habeas nautica, periculum eſt enim, ne, immodeſtia militum noſtrorum, occaſio detur Lyſandro noſtri opprimendi exercitus.* Neque ea res illum fefellit. nam Lyſander cum per ſpeculatores comperiſſet, vulgum Athenienſium in terram prædatum exiſſe, naveiſque pæne inaneis relictas, tempus rei gerendæ non dimiſit, eoque impetu totum bellum delevit.

CAPUT IX.

AT Alcibiades victis Athenienſibus non ſatis tuta eadem loca ſibi arbitratus, penitus in Thraciam ſe, ſupra Propontidem abdidit. ſperans ibi facillime ſuam fortunam occuli poſſe. falſo. nam Thraces poſtquam eum cum magna pecunia veniſſe ſenſerunt, inſidias ei fecerunt. qui ea, quæ apportavit, abſtulerunt: ipſum capere non potuerunt. Ille cernens, nullum locum ſibi tutum in Græcia, propter potentiam Lacedæmoniorum, ad Pharnabazum in Aſiam tranſiit. quem quidem adeo

adeo ſua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. namque ei Grunium dederat in Phrygia caſtrum, ex quo quinquaginta talenta vectigalis capiebat. Qua fortuna Alcibiades non erat contentus, neque Athenas victas Lacedæmoniis ſervire poterat pati. Itaque ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. ſed videbat id ſine rege Perſarum non poſſe fieri. ideoque eum amicum ſibi cupiebat adjungi. neque dubitabat facile ſe conſecuturum; modo ejus conveniendi habuiſſet poteſtatem. nam Cyrum fratrem ei bellum clam parare, Lacedæmoniis adjuvantibus, ſciebat. id ſi ei aperuiſſet, magnam ſe ab eo initurum gratiam videbat.

CAPUT X.

HÆc cum moliretur, peteretque à Pharnabazo, ut ad regem mitteretur, eodem tempore Critias, ceteriique tyranni Athenienſium, certos homines ad Lyſandrum in Aſiam miſerunt, qui eum certiorem facerent, niſi Alcibiadem ſuſtuliſſet, nihil earum rerum fore ratum, quas ipſe Athenis conſtituiſſet. quare ſi ſuas res geſtas manere vellet, illum perſequeretur. His Lacon rebus com-

commotus, ſtatuit accuratius ſibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergo renunciat, ſocietatem, quæ regi cum Lacedæmoniis eſſet, ſtare non poſſe, fœderaque irrita futura, niſi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidiſſet. Non tulit hoc ſatrapes, & violare clementiam, quam regis opes minui, maluit. Itaque miſit Syſamithren & Bageum ad Alcibiadem interficiendum, cum ille eſſet in Phrygia, iterque ad regem compararet. Miſſi, clam vicinitati, in qua tum Alcibiades erat, dant negotium, ut eum interficiant. Illi cum eum ferro aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt circa domum ſtramineam, in qua quieſcebat, eamque ſuccenderunt, ut incendio conficerent, quem manu ſuperari poſſe diffidebant. Ille autem ſonitu flammæ excitatus, quod gladius ei erat ſubductus, familiaris ſui ſubalare telum eripuit. namque erat cum eo quidam ex Arcadii hoſpes, qui numquam diſcedere voluerat. hunc ſequi ſe jubet, & id, quod in præſentia veſtimentorum fuit, arripuit. his in ignem ejectis flammæ vim tranſit. Quem ut barbari incendium effugiſſe eminus viderunt, telis miſſis interfecerunt, caputque ejus ad

Phar-

Pharnabazum retulerunt. At mulier, quæ cum eo vivere conſueverat, muliebri ſua veſte contectum ædificii incendio mortuum cremavit, quod ad vivum interimendum erat comparatum. Sic Alcibiades annos circiter quadraginta natus, diem obiit ſupremum.

CAPUT XI.

HUnc infamatum à pleriſque tres graviſſimi hiſtorici ſummis laudibus extulerunt: Thucydides, qui ejuſdem ætatis fuit: Theopompus, qui fuit poſt aliquanto natus; & Timæus: qui quidem duo maledicentiſſimi, neſcio quo modo, in illo uno laudando conſenſerunt. nam ea, quæ ſupra diximus, de eo prædicarunt, atque hoc amplius, cum Athenis ſplendidiſſima civitate natus eſſet, omneis Athenienſeis ſplendore ac dignitate vitæ ſuperaſſe: poſtquam inde expulſus Thebas venerit, adeo ſtudiis eorum inſerviſſe, ut nemo eum labore, corporiſque viribus, poſſet æquiparare: omnes enim Bœotii magis firmitati corporis, quam ingenii acumini inſerviunt. eundem apud Lacedæmonios, quorum moribus ſumma virtus in patientia ponebatur, ſic duritiæ ſe dediſſe, ut parſi-

parſimonia victus atque cultus omneis Lacedæmonios vinceret: fuiſſe apud Thracas, homines vinolentos, rebuſque Venereis deditos: hos quoque in his rebus anteceſſiſſe: veniſſe ad Perſas, apud quos ſumma laus eſſet fortiter venari, luxurioſe vivere: horum ſic imitatum conſuetudinem, ut illi ipſi eum in his maxime admirarentur, quibus rebus effeciſſe, ut apud quoſcunque eſſet, princeps poneretur, haberetur que cariſſimus. Sed ſatis de hoc: reliquos ordiamur.

VIII. THRASYBULUS.

CAPUT I.

THRASYBULUS Lyci filius Athenienſis. Si per ſe virtus ſine fortuna ponderanda ſit, dubito an hunc primum omnium ponam. illi ſine dubio neminem præfero fide, conſtantia, magnitudine animi, in patriam amore. nam quod multi voluerunt, pauci potuerunt, ab uno tyranno patriam liberare, huic contigit, ut à triginta oppreſſam tyrannis ex ſervitute in libertatem vindicaret. Sed neſcio quo modo, cum eum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate præcurrerunt.

runt. Primum Peloponneſio bello multa hic ſine Alcibiade geſſit, ille nullam rem ſine hoc: quæ ille univerſa naturali quodam bono fecit lucri. Sed illa tamen omnia communia imperatoribus cum militibus & fortuna, quod in prælii concurſu abit res à conſilio ad vireis, vimque pugnantium. Itaque jure ſuo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat, ſeque his plus valuiſſe, quam ducis prudentiam, vere poteſt prædicare. Quare illud magnificentiſſimum factum, proprium eſt Thraſybuli. nam cum triginta tyranni præpoſiti à Lacedæmoniis, ſervitute oppreſſas tenerent Athenas, plurimos civeis, quibus in bello pepercerat fortuna, partim patria expuliſſent, partim interfeciſſent, plurimorum bona publicata inter ſe diviſiſſent: non ſolum princeps, ſed & ſolus initio bellum his indixit.

CAPUT II.

HIc enim cum Phylen confugiſſet, quod eſt caſtellum in Attica munitiſſimum, non plus habuit ſecum, quam triginta de ſuis. Hoc initium fuit ſalutis Atticorum, hoc robur libertatis clariſſimæ civitatis. Neque vero hic con-

contemptus eſt primo à tyrannis, ſed ejus ſolitudo. quæ quidem res & illis contemnentibus perniciei, & huic deſpecto, ſaluti fuit. hæc enim illos ad perſequendum ſegneis, hos autem, tempore ad comparandum dato, fecit robuſtiores. Quo magis præceptum illud omnium in animis eſſe debet, NIHIL IN BELLO OPORTERE CONTEMNI. nec ſine cauſa dici, MATREM TIMIDI FLERE NON SOLERE. Neque tamen pro opinione Thraſybuli auctæ ſunt opes. nam jam tum illis temporibus fortius boni pro libertate loquebantur, quam pugnabant. Hinc in Piræum tranſiit, Munychiamque munivit. Hanc bis tyranni oppugnare ſunt adorti, ab eaque turpiter repulſi, protinus in urbem, armis impedimentiſque amiſſis, refugerunt. Uſus eſt Thraſybulus non minus prudentia, quam fortitudine. nam cedenteis violari vetuit. civeis enim civibus parcere æquum cenſebat, neque quiſquam eſt vulneratus, niſi qui prior impugnare voluit, neminem jacentem veſte ſpoliavit: nil attigit, niſi arma, quorum indigebat, & quæ ad victum pertinebant. In ſecundo prælio cecidit

cidit Critias, dux tyrannorum, cum quidem adverſus Thraſybulum fortiſſime pugnaret.

CAPUT III.

HOc dejecto Pauſanias venit Atticis auxilio, rex Lacedæmoniorum. Is inter Thraſybulum, & eos, qui urbem tenebant, fecit pacem, his conditionibus; ne qui, præter triginta tyrannos, & decem, qui poſtea prætores creati, ſuperioris more crudelitatis erant uſi, afficerentur exilio, neve cujuſquam bona publicarentur: reipublicæ procuratio populo redderetur. Præclarum hoc quoque Thraſybuli, quod, reconciliata pace, cum plurimum in civitate poſſet, legem tulit: ne quis anteactarum rerum accuſaretur, neve multaretur: eamque illi legem oblivionis appellarunt. neque vero hanc tantum ferendam curavit, ſed etiam, ut valeret, effecit. Nam cum quidam ex his, qui ſimul cum eo in exilio fuerant, cædem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat, publice prohibuit: & id quod pollicitus erat, præſtitit.

CAPUT IV.

HUic pro tantis meritis honoris ergo corona à populo data eſt, facta è duabus virgulis oleaginis: quæ, quod amor civium, non vis, expreſſerat, nullam habuit invidiam, magnæque fuit gloriæ. Bene ergo Pittacus ille, qui ſeptem ſapientum numero eſt habitus, cum ei Mitylenæ multa millia jugerum agri muneri darent, *Nolite, rogo vos,* inquit, *mihi dare, quod multi invideant, plures etiam concupiſcant. quare ex iſtis nolo amplius, quam centum jugera, quæ & meam animi æquitatem, & veſtram voluntatem indicent. nam parva munera, diutina: locupletia, non propria eſſe conſueverunt.* Illa igitur corona contentus Thraſybulus, neque amplius requiſivit, neque quemquam honore ſe anteceſſiſſe exiſtimavit. Hic ſequenti tempore cum prætor claſſem ad Ciliciam appuliſſet, neque ſatis diligenter in caſtris ejus agerentur vigiliæ, à barbaris ex oppido, noctu eruptione facta, in tabernaculo interfectus eſt.

IX. CO-

IX. CONON.

CAPUT I.

CONON Athenienſis Peloponneſio bello acceſſit ad rempublicam, in eoque ejus opera magni fuit. nam & prætor pedeſtribus exercitibus præfuit, & præfectus claſſis res magnas mari geſſit. Quas ob cauſas præcipuus ei honos habitus eſt. namque omnibus unus inſulis præfuit. in qua poteſtate Pharas cepit, coloniam Lacedæmoniorum. Fuit etiam extremo Peloponneſio bello prætor, cum apud Ægos flumen copiæ Athenienſium à Lyſandro ſunt devictæ. Sed tum abfuit, eoque pejus res adminiſtrata eſt. nam & prudens rei militaris, & diligens erat imperator. Itaque nemini erat his temporibus dubium, ſi affuiſſet, illam Athenienſeis calamitatem accepturos non fuiſſe.

CAPUT II.

REbus autem afflictis cum patriam obſideri audiſſet, non quæſivit ubi ipſe tuto viveret, ſed unde præſidio poſſet eſſe civibus ſuis. Itaque contulit ſe ad Pharnabazum ſa-

trapen Ioniæ & Lydiæ, eundemque generum regis & propinquum: apud quem ut multum gratia valeret, multo labore multiſque effecit periculis. Nam cum Lacedæmonii, Athenienſibus devictis, in ſocietate non manerent, quam cum Artaxerxe fecerant, Ageſilaumque bellatum miſiſſent in Aſiam, maxime impulſi à Tiſſapherne, qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat, & cum Lacedæmoniis coïerat ſocietatem: hunc adverſus Pharnabazus habitus eſt imperator. Re quidem vera exercitui præfuit Conon, ejuſque omnia arbitrio geſta ſunt. Hic militum ducem ſummum Ageſilaum impedivit, ſæpeque ejus conſiliis obſtitit. Neque vero non fuit apertum, ſi ille non fuiſſet, Ageſilaum Aſiam Tauro tenus regi fuiſſe erepturum. Qui poſtea quam domum à ſuis civibus revocatus eſt, quod Bœotii & Athenienſes Lacedæmoniis bellum indixerant, Conon nihilo ſecius apud præfectos regis verſabatur, hiſque omnibus magno erat uſui.

CAPUT III.

DEfecerat à rege Tiſſaphernes, neque id tam Artaxerxi, quam ceteris,

teris, erat apertum. multis enim magnisque meritis apud regem, etiam cum in officio non maneret, valebat. neque mirandum, si non facile ad credendum inducebatur, reminiscens ejus se opera Cyrum fratrem superasse. Hujus accusandi gratia Conon à Pharnabazo ad regem missus, postquam venit, primum ex more Persarum ad chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Thitraustem accessit, seque ostendit cum rege colloqui velle. nemo enim sine hoc admittitur. huic ille, nulla, inquit, mora est: sed tu delibera utrum colloqui malis, an per literas agere, quæ cogitas. necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem, quod προσκυνεῖν illi vocant. hoc si tibi grave est, per me nihilo secius editis mandatis conficies quod studes. Tum Conon: mihi vero, inquit, non est grave quemvis honorem habere regi, sed vereor, ne civitati meæ sit opprobrio, si, cum ex ea sim profectus, quæ ceteris gentibus imperare consueverit, potius barbarorum, quam illius, more fungar. Itaque quæ volebat, huic scripta tradidit.

CAPUT IV.

QUibus cognitis, rex tantum auctoritate ejus motus eſt, ut Tiſſaphernem hoſtem judicarit, & Lacedæmonios bello perſequi juſſerit, & ei permiſerit, quem vellet eligere ad diſpenſandam pecuniam. Id arbitrium Conon negavit ſui eſſe conſilii, ſed ipſius, qui optime ſuos noſſe deberet: ſed ſe ſuadere, Pharnabazo id negotii daret. Hinc magnis muneribus donatus ad mare eſt miſſus, ut Cypriis, & Phœnicibus, ceteriſque civitatibus maritimis naveis longas imperaret, claſſemque, qua proxima æſtate mare tueri poſſet, compararet, dato adjutore Pharnabazo, ſicut ipſe voluerat. Id ut Lacedæmoniis eſt nuntiatum, non ſine cura rem adminiſtrarunt, quod majus bellum imminere arbitrabantur, quam ſi cum barbaro ſolum contenderent. nam ducem fortem, & prudentem, regiis opibus præfuturum, ac ſecum dimicaturum videbant: quem neque conſilio, neque copiis ſuperare poſſent. Hac mente magnam contrahunt claſſem, proficiſcuntur Piſandro duce. Hos Conon apud Cnidum adortus magno prælio fugat, multas naveis

naveis capit, complureis deprimit. Qua victoria non ſolum Athenæ, ſed etiam cuncta Græcia, quæ ſub Lacedæmoniorum fuerat imperio, liberata eſt. Conon cum parte navium in patriam venit, muros dirutos à Lyſandro utroſque, & Piræei, & Athenarum reficiendos curat: pecuniæque L talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, civibus ſuis donat.

Caput V.

Accidit huic quod ceteris mortalibus, ut inconſideratior in ſecunda, quam in adverſa eſſet fortuna. nam claſſe Peloponneſiorum devicta, cum ultum ſe injurias patriæ putaret, plura concupivit, quam efficere potuit. Neque tamen ea non pia & probanda fuerunt, quod potius patriæ opes augeri, quam regis, maluit. nam cum magnam auctoritatem ſibi pugna illa navali, quam apud Cnidum fecerat, conſtituiſſet, non ſolum inter barbaros, ſed etiam inter omneis Græciæ civitates, clam dare operam cœpit, ut Ioniam & Æoliam reſtitueret Athenienſibus. Id cum minus diligenter eſſet celatum, Tiribaſus, qui Sardibus præerat, Co-

nonem evocavit, simulans ad regem eum mittere velle, magna festinatione. Hujus nuntio parens cum venisset, in vincula conjectus est: in quibus aliquandiu fuit. Nonnulli eum ad regem abductum, ibique periisse scriptum reliquerunt. Contra ea Dinon historicus, cui nos plurimum de Persicis rebus credimus, effugisse scripsit: illud addubitat, utrum Tirabazo sciente, an imprudente sit factum.

X. DION.

CAPUT I.

DIon Hipparini filius, Syracusanus, nobili genere natus, utraque implicatus tyrannide Dionysiorum. namque ille superior Aristomachen, sororem Dionis, habuit in matrimonio: ex qua duos filios, Hipparinum, & Nysæum, procreavit; totidemque filias, Sophrosynem, & Areten. quarum priorem Dionysio filio eidem, cui regnum reliquit, nuptum dedit; alteram Areten Dioni. Dion autem præter nobilem propinquitatem, generosamque majorum famam, multa alia ab natura habuit bona. in his ingenium docile, come, aptum ad artes optimas:

magnam

magnam corporis dignitatem, quæ non minimum commendat: magnas præterea divitias à patre relictas, quas ipse tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dionysio priori, neque minus propter mores, quam affinitatem. namque etsi Dionysii crudelitas ei displicebat, tamen salvum esse, propter necessitudinem, magis etiam suorum causa studebat. Aderat in magnis rebus: ejusque consilio multum movebatur tyrannus, nisi qua in re major ipsius cupiditas intercesserat. Legationes vero omnes, quæ essent illustriores, per Dionem administrabantur: quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter administrando, crudelissimum nomen tyranni sua humanitate tegebat. Hunc à Dionysio missum Carthaginenses suspexerunt, ut neminem unquam Græca lingua loquentem magis sint admirati.

CAPUT II.

NEque vero hæc Dionysium fugiebant. nam quanto esset sibi ornamento sentiebat. quo fiebat, ut uni huic maxime indulgeret, neque eum secus diligeret, ac filium. Qui quidem, cum Platonem Tarentum

veniſſe fama in Siciliam eſſet perlata, adoleſcenti negare non potuit, quin eum arceſſeret, cum Dion ejus audiendi cupiditate flagraret. Dedit ergo huic veniam, magnaque eum ambitione Syracuſas perduxit. quem Dion adeo admiratus eſt, atque adamavit, ut ſe totum ei traderet. neque vero minus Plato delectatus eſt Dione. Itaque cum à Dionyſio Tyranno crudeliter violatus eſſet, quippe quem venundari juſſiſſet, tamen eodem rediit, ejuſdem Dionis precibus adductus. Interim in morbum incidit Dionyſius: quo cum graviter conflictaretur, quæſivit à medicis Dion, quemadmodum ſe haberet? ſimulque ab his petiit, ſi forte majori eſſet in periculo, ut ſibi faterentur. nam velle ſe cum eo colloqui de partiendo regno, quod ſororis ſuæ filios ex illo natos partem regni putabat debere habere. Id medici non tacuerunt, & ad Dionyſium filium ſermonem retulerunt. quo ille commotus, ne agendi cum eo eſſet Dioni poteſtas, patri ſoporem medicos dare coëgit. Hoc æger ſumpto, ſomno ſopitus, diem obiit ſupremum.

CA-

Caput III.

Tale initium fuit Dionis & Dionysii simultatis, eaque multis rebus aucta est; sed tamen primis temporibus aliquandiu simulata inter eos amicitia mansit. cumque Dion non desineret obsecrare Dionysium, ut Platonem Athenis arcesseret, & ejus consiliis uteretur, ille, qui in aliqua re vellet patrem imitari, morem ei gessit. eodemque tempore Philistum historicum Syracusas reduxit, hominem amicum non magis tyranno, quam tyrannidi. Sed de hoc in eo meo libro plura sunt exposita, qui de historicis conscriptus est. Plato autem tantum apud Dionysium autoritate potuit, valuitque eloquentia, ut ei persuaserit, tyrannidis facere finem, libertatemque reddere Syracusanis, à qua voluntate Philisti consilio deterritus aliquanto crudelior esse coepit.

Caput IV.

Qui quidem cum à Dione se superari videret ingenio, auctoritate, amore populi, verens, ne si eum secum haberet, aliquam occasionem

fui daret opprimendi, navem ei triremem dedit, qua Corinthum deveheretur, oſtendens, ſe id utriuſque facere cauſa, ne, cum inter ſe timerent, alteruter alterum præoccuparet. Id cum factum multi indignarentur, magnæque eſſet invidiæ tyranno, Dionyſius omnia, quæ moveri poterant, Dionis in naveis impoſuit, ad eumque miſit. Sic enim exiſtimari volebat, id ſe non odio hominis, ſed ſuæ ſalutis feciſſe cauſa. Poſtea vero quam audivit, eum in Peloponneſo manum comparare, ſibique bellum facere conari, Areten Dionis uxorem alii nuptum dedit, filiumque ejus educari juſſit, ut indulgendo turpiſſimis imbueretur cupiditatibus. Nam puero, prius quam pubes eſſet, ſcorta adducebantur: vino, epuliſque obruebatur, neque ullum tempus ſobrio relinquebatur. Is uſque eo vitæ ſtatum commutatum ferre non potuit, ut poſtquam in patriam rediit pater, (namque appoſiti erant cuſtodes, qui eum à priſtino victu deducerent) ſe è ſuperiore parte ædium dejecerit, atque ità interierit. Sed illuc revertor.

CA-

CAPUT V.

POstquam Corinthum pervenit Dion, & eodem perfugit Heraclides, ab eodem expulsus Dionysio, qui præfectus fuerat equitum: omni ratione bellum comparare cœperunt. sed non multum proficiebant, quod multorum annorum tyrannis magnarum opum putabatur. quam ob causam pauci ad societatem periculi perducebantur. Sed Dion, fretus non tam suis copiis, quam odio tyranni, maximo animo duabus onerariis navibus, quinquaginta annorum imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centumque peditum millibus, profectus oppugnatum; quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeo facile perculit, ut post diem tertium, quam Siciliam attigerat, Syracusas introierit. Ex quo intelligi potest, nullum esse imperium tutum, nisi benevolentia munitum. Eo tempore aberat Dionysius, & in Italia classem operiebatur, adversariorum ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum. quæ res eum fefellit. nam Dion iis ipsis, qui sub adversarii fuerant potestate, regios spiritus re-

preſſit, totiuſque ejus partis Siciliæ potitus eſt, quæ ſub Dionyſii poteſtate fuerat: parique modo urbis Syracuſarum, præter arcem & Inſulam adjunctam oppido. eoque rem perduxit, ut talibus pactionibus pacem tyrannus facere vellet, Siciliam Dion obtineret, Italiam Dionyſius, Syracuſas Apollocrates, cui maximam fidem uni habebat Dionyſius.

CAPUT VI.

HAs tam proſperas, tamque inopinatas res conſecuta eſt ſubita commutatio; quod fortuna ſua mobilitate, quem paullo ante extulerat, demergere eſt adorta. primum in filio, de quo commemoravi ſupra, ſuam vim exercuit. nam cum uxorem reduxiſſet, quæ alii fuerat tradita, filiumque vellet revocare ad virtutem à perdita luxuria, accepit graviſſimum parens vulnus morte filii: deinde orta diſſenſio eſt inter eum, & Heraclidem: qui Dioni principatum non concedens, factionem comparavit. neque enim minus valebat apud optimates, quorum conſenſu præerat claſſi cum Dion exercitum pedeſtrem teneret. Non tulit hoc animo æquo Dion, & verſum illum Home-

Homeri retulit ex ſecunda rhapſodia; in quo hæc ſententia eſt, *Non poſſe bene geri rempublicam multorum imperiis.* quod dictum magna invidia conſecuta eſt. namque aperuiſſe videbatur, ſe omnia in ſua poteſtate eſſe velle. hanc ille non lenire obſequio, ſed acerbitate opprimere ſtuduit, Heraclidemque, cum Syracuſas veniſſet, interficiendum curavit.

CAPUT VII.

QUod factum omnibus maximum timorem injecit. nemo enim, illo interfecto, ſe tutum putabat. Ille autem adverſario remoto licentius eorum bona, quos ſciebat adverſus ſenſiſſe, militibus diſpertivit. quibus diviſis, cum quotidiani maximi fierent ſumptus, celeriter pecunia deeſſe cœpit: neque quo manus porrigeret, ſuppetebat, niſi in amicorum poſſeſſiones. id ejuſmodi erat, ut, cum milites reconciliaſſet, amitteret optimateis. quarum rerum cura frangebatur, & inſuetus male audiendi non æquo animo ferebat, de ſe ab iis male exiſtimari, quorum paullo ante in cælum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem, offenſa in eum militum voluntate, liberius loquebatur,

tur, & tyrannum non ferendum dictitabat.

CAPUT VIII.

HÆc ille intuens, cum, quemadmodum ſedaret, neſciret, & quorſum evaderet, timeret: Callicrates quidam, civis Athenienſis, qui ſimul cum eo ex Peloponneſo in Siciliam venerat, homo & callidus, & ad fraudem acutus, ſine ulla religione ac fide, adit ad Dionem, & ait, eum in magno periculo eſſe, propter offenſionem populi, & odium militum, quod nullo modo evitare poſſet, niſi alicui ſuorum negotium daret, qui ſe ſimularet illi inimicum. quem ſi inveniſſet idoneum facile omnium animos cogniturum, adverſarioſque ſublaturum, quod inimici ejus diſſidenti ſuos ſenſus aperturi forent. Tali conſilio probato, excipit has parteis ipſe Callicrates: & ſe armat imprudentia Dionis: ad eum interficiendum ſocios conquirit, adverſarios ejus convenit, conjurationem confirmat. Res, multis conſciis, quæ gereretur, elata refertur ad Ariſtomachen, ſororem Dionis, uxoremque Areten. Illæ timore perterritæ conveniunt, cujus de periculo timebant.

At

At ille negat, à Callicrate fieri ſibi inſidias, ſed illa, quæ agerentur, fieri præcepto ſuo. Mulieres nihilo ſecius Callicratem in ædem Proſerpinæ deducunt, ac jurare cogunt, nihil ab illo periculi fore Dioni. Ille hac religione non modo ab incepto non deterritus, ſed ad maturandum concitatus eſt, verens ne prius conſilium aperiretur ſuum, quam conata perfeciſſet.

CAPUT IX.

HAc mente proximo die feſto, cum à conventu remotum ſe Dion domi teneret, atque in conclavi edito recubuiſſet; conſciis loca munitiora oppidi tradidit, domum cuſtodibus ſepſit, à foribus qui non diſcederent, certos præficit: navem triremem armatis ornat, Philocratique fratri ſuo tradit: eamque in portu agitari jubet, ut ſi exercere remiges vellet: cogitans ſi forte conſiliis obſtitiſſet fortuna, ut haberet, quo fugeret ad ſalutem. Suorum autem è numero Zacynthios adoleſcenteis quoſdam elegit, cum audaciſſimos, tum viribus maximis: hiſque dat negotium, ut ad Dionem eant inermes, ſic ut conveniendi ejus gratia viderentur venire. Hi propter

pter notitiam ſunt intromiſſi. At illi, ut limen ejus intrarunt, foribus obſeratis in lecto cubantem invadunt, colligant: fit ſtrepitus, adeo ut exaudiri poſſet foris. Hic, ſicut ante ſæpe dictum eſt, quam inviſa ſit ſingularis potentia, & miſeranda vita, qui ſe metui, quam amari malunt, cuivis facile intellectu fuit. namque illi ipſi cuſtodes ſi propria fuiſſent voluntate, foribus effractis ſervare eum potuiſſent, quod illi inermes telum foris flagitantes vivum tenebant. cui cum ſuccurreret nemo, Lyco quidam Syracuſanus per feneſtras gladium dedit. quo Dion interfectus eſt.

CAPUT X.

COnfecta cæde cum multitudo viſendi gratia introiviſſet, nonnulli ab inſciis pro noxiis conciduntur. nam celeri rumore dilato Dioni vim allatam, multi concurrerant, quibus tale facinus diſplicebat. Hi falſa ſuſpicione ducti immerenteis, inermeis, ut ſceleratos occidunt. Hujus de morte ut palam factum eſt, mirabiliter vulgi immutata eſt voluntas. nam qui vivum eum tyrannum vocitarant, eundem liberatorem patriæ tyrannique expulſorum prædicabant. Sic ſubito miſeri-

cor-

cordia odio ſucceſſerat, ut eum ſuo ſanguine, ſi poſſent, ab Acheronte cuperent redimere. Itaque in urbe, celeberrimo loco, elatus publice, ſepulcri monumento donatus eſt. Diem obiit circiter annos quinquaginta quinque natus, quartum poſt annum, quam ex Peloponneſo in Siciliam redierat.

XI. IPHICRATES.

Caput I.

Iphicrates Athenienſis, non tam genere, aut magnitudine rerum geſtarum, quam diſciplina militari nobilitatus eſt. Fuit enim talis dux, ut non ſolum ætatis ſuæ cum primis compararetur, ſed ne de majoribus natu quidem quiſquam anteponeretur. Multum vero in bello verſatus, ſæpe exercitibus præfuit, nuſquam culpa male rem geſſit, ſemper conſilio vicit; tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. Namque ille pedeſtria arma mutavit; cum ante illum imperatorem maximis clypeis, brevibus haſtis, minutis gladiis, uterentur. Ille è contrario peltam pro parma fecit, à qua poſtea peltaſtæ pedites appellabantur, ut ad motus concur-

curſuſque eſſent leviores. haſtæ modum duplicavit: gladios longiores fecit. Idem genus loricarum mutavit, & pro ferreis atque æneis lineas dedit, quo facto expeditiores milites reddidit. nam pondere detracto, quod æque corpus tegeret, & leve eſſet, curavit.

CAPUT II.

BEllum cum Thracibus geſſit: Seuten, ſocium Athenienſium, in regnum reſtituit. Apud Corinthum tanta ſeveritate exercitui præfuit, ut nullæ unquam in Græcia neque exercitatiores copiæ, neque magis dicto audientes fuerint duci: in eamque conſuetudinem adduxit, ut, cum prælii ſignum ab imperatore eſſet datum, ſine ducis opera ſic ordinatæ conſiſterent, ut ſinguli ab peritiſſimo imperatore diſpoſiti viderentur. Hoc exercitu moram Lacedæmoniorum intercepit, quod maxime tota celebratum eſt Græcia. Iterum eodem bello omneis copias eorum fugavit. quo facto magnam adeptus eſt gloriam. Cum Artaxerxes Ægyptio regi bellum inferre voluit, Iphicratem ab Athenienſibus petivit ducem, quem præficeret exer-

exercitui conductitio, cujus numerus duodecim millium fuit. quem quidem sic omni disciplina militari erudivit, ut, quemadmodum quondam Fabiani milites Romani appellati sunt; sic Iphicratenses apud Græcos in summa laude fuerint. Idem subsidio Lacedæmoniis profectus, Epaminondæ retardavit impetus. nam nisi ejus adventus appropinquasset, non prius Thebani Sparta abscessissent, quam captam incendio delêssent.

CAPUT III.

FUit autem animo magno, & corpore, imperatoriaque forma, ut ipso aspectu cuivis injiceret admirationem sui. sed in labore remissus nimis, parumque patiens, ut Theopompus memoriæ prodidit: bonus vero civis, fideque magna. quod cum in aliis rebus declaraverit, tum maxime in Amyntæ Macedonis liberis tuendis. namque Euridice, mater Perdiccæ & Philippi, cum his duobus pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem confugit, ejusque opibus defensa est. Vixit ad senectutem, placatis in se suorum civium animis. Causam capitis semel dixit, bello sociali simul cum Timotheo, eoque judicio

est

eſt abſolutus. Meneſthea filium reliquit ex Threſſa natum, Cori regis filia. Is cum interrogaretur, utrum pluris, patrem, matremne faceret: matrem, inquit. id cum omnibus mirum videretur: at ille, merito, inquit, facio. nam pater, quantum in ſe fuit, Thracem me genuit: contra mater Athenienſem.

XII. CHABRIAS.

CAPUT I.

CHABRIAS Athenienſis. Hic quoque in ſummis habitus eſt ducibus: reſque multas memoria dignas geſſit. Sed ex his elucet maxime inventum ejus in prælio, quod apud Thebas fecit, cum Bœotiis ſubſidio veniſſet. Namque in eo victoria fidente ſummo duce Ageſilao, fugatis jam ab eo conductitiis catervis, reliquam phalangem loco vetuit cedere, obnixoque genu ſcuto, projectaque haſta, impetum excipere hoſtium docuit. Id novum Ageſilaus intuens, progredi non eſt auſus, ſuoſque jam incurrenteis tuba revocavit. Hoc uſque eo in Græcia fama celebratum eſt, ut illo ſtatu Chabrias ſibi ſtatuam fieri voluerit. Quæ publice ei ab Athenien-

nienſibus in foro conſtituta eſt. Ex quo factum eſt, ut poſtea athletæ, ceterique artifices, his ſtatibus in ſtatuis ponendis uterentur, in quibus victoriam eſſent adepti.

CAPUT II.

CHabrias autem multa in Europa bella adminiſtravit, cum dux Athenienſium eſſet: multa in Ægypto ſua ſponte geſſit. nam Nectanebum adjutum profectus, regnum ei conſtituit. Fecit idem Cypri, ſed publice ab Athenienſibus Euagoræ adjutor datus: neque prius inde diſceſſit, quam totam inſulam bello devinceret. qua ex re Athenienſes magnam gloriam ſunt adepti. Interim bellum inter Ægyptios & Perſas conflatum eſt: & Athenienſes cum Artaxerxe ſocietatem habebant, Lacedæmonii cum Ægyptiis: à quibus magnas prædas Ageſilaus rex eorum faciebat. Id intuens Chabrias, cum in re nulla Ageſilao cederet, ſua ſponte eos adjutum profectus, Ægyptiæ claſſi præfuit: pedeſtribus copiis Ageſilaus.

CAPUT III.

TUm præfecti regis Perſiæ legatos miſerunt Athenas queſtum, quod Cha-

Chabrias adversum regem bellum gereret cum Ægyptiis. Athenienses diem certam Chabriæ præstituerunt, quam ante domum nisi rediisset, capitis se illum damnaturos denuntiarunt. Hoc ille nuntio Athenas rediit, neque ibi diutius est moratus, quam fuit necesse. Non enim libenter erat ante oculos civium suorum, quod & vivebat laute, & indulgebat sibi liberalius, quam ut invidiam vulgi posset effugere. Est enim hoc commune vitium in magnis, libertisque civitatibus, ut invidia gloriæ comes sit. & libenter de iis detrahunt, quos eminere videant altius: neque animo æquo pauperes alienam opulentium intuentur fortunam. Itaque Chabrias, quoad ei licebat, plurimum aberat. Neque vero solus ille aberat Athenis libenter, sed omnes fere principes fecerunt idem: quod tantum se ab invidia putabant futuros, quantum à conspectu suorum recessissent. Itaque Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Thracia, Timotheus Lesbi, Chares in Sigæo. Dissimilis quidem Chares horum & factis & moribus, sed tamen Athenis & honoratus, & potens.

CAPUT IV.

CHabrias autem periit bello ſociali tali modo. Oppugnabant Athenienſes Chium. erat in claſſe Chabrias privatus; ſed omneis, qui in magiſtratu erant, auctoritate anteibat, eumque magis milites, quam qui præerant, aſpiciebant. quæ res ei maturavit mortem. nam dum primus ſtudet portum intrare, & gubernatorem jubet eo dirigere navem, ipſe ſibi perniciei fuit. cum enim eo penetraſſet, ceteræ non ſunt ſecutæ. quo facto circumfuſus hoſtium concurſu, cum fortiſſime pugnaret, navis roſtro percuſſa, cœpit ſidere. hinc cum refugere non poſſet, ſi ſe in mare dejeciſſet, quod ſuberat claſſis Athenienſium, quæ exciperet natantem, perire maluit, quam, armis abjectis, navem relinquere, in qua fuerat vectus. Id cæteri facere noluerunt, qui nando in tutum pervenerunt. At ille præſtare honeſtam mortem exiſtimans turpi vitæ, cominus pugnans telis hoſtium interfectus eſt.

XIII. TIMOTHEUS.

CAPUT I.

TIMOTHEUS, Cononis filius, Athenienſis. Hic à patre acceptam gloriam multis auxit virtutibus. Fuit enim deſertus, impiger, laborioſus, rei militaris peritus, neque minus civitatis regendæ. Multa hujus ſunt præclare facta, ſed hæc maxime illuſtria. Olynthios & Byzantios bello ſubegit. Samum cepit. in qua oppugnanda ſuperiori bello Athenienſes mille & ducenta talenta conſumſerant. id ille ſine ulla publica impenſa populo reſtituit. Adverſum Cotym bella geſſit. ab eoque mille & ducenta talenta prædæ in publicum retulit. Cyzicum obſidione liberavit, Ariobarzani ſimul cum Ageſilao auxilio profectus eſt: à quo cum Laco pecuniam numeratam accepiſſet, ille civeis ſuos agro atque urbibus augeri maluit, quam id ſumere, cujus partem domum ſuam ferre poſſet. Itaque accepit Erichthonem & Seſtum.

CAPUT II.

IDem claſſi præfectus circumvehens Peloponneſum, Laconicam populatus,

latus, classem eorum fugavit. Corcyram sub imperium Athenienſium redegit: ſocioſque idem adjunxit Epirotas, Acharnanas, Chaonas, omneſque eas genteis, quæ mare illud adjacent. Quo facto Lacedæmonii de diutina contentione deſtiterunt, & ſua ſponte Athenienſibus imperii maritimi principatum conceſſerunt; pacemque his legibus conſtituerunt, ut Athenienſes mari duces eſſent. Quæ victoria tantæ fuit Atticis lætitiæ, ut tum primum aræ paci publicæ ſint factæ, eique deæ pulvinar ſit inſtitutum. Cujus laudis ut memoria maneret, Timotheo publice ſtatuam in foro poſuerunt. qui honos huic uni ante hoc tempus contigit: ut, cum patri populus ſtatuam poſuiſſet, filio quoque daret. Sic juxta poſita recens filii, veterem patris renovavit memoriam.

CAPUT III.

HIc cum eſſet magno natu, & magiſtratus gerere deſiſſet, bello Athenienſes undique premi ſunt cœpti. defecerat Samus: deſcierat Helleſpontus: Philippus jam tunc valens Macedo multa moliebatur: cui oppoſitus Chares cum eſſet, non ſatis in eo præſi-

dii putabatur. Fit Meneſtheus prætor, filius Iphicratis, gener Timothei, & ut ad bellum proficiſcatur, decernitur. Huic in conſilium dantur duo uſu & ſapientia præſtantes, quorum conſilio uteretur, pater & ſocer: quod in his tanta erat auctoritas, ut magna ſpes eſſet, per eos, amiſſa poſſe recuperari. Hi cum Samum profecti eſſent, & eodem Chares, eorum adventu cognito, cum ſuis copiis proficiſceretur, ne quid abſente ſe geſtum videretur: accidit, cum ad inſulam appropinquarent, ut magna tempeſtas oriretur: quam evitare duo veteres imperatores utile arbitrati, ſuam claſſem ſuppreſſerunt: At ille temeraria uſus ratione, non ceſſit majorum natu auctoritati: &, ut in ſua manu eſſet fortuna, quo contenderat, pervenit: eodemque ut ſequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuntium miſit. Hinc, male re geſta, compluribus amiſſis navibus, eodem, unde erat profectus, ſe recepit, literaſque Athenas publice miſit, ſibi proclive fuiſſe Samum capere, niſi à Timotheo & Iphicrate deſertus eſſet. ob eam rem in crimen vocabantur; populus acer, ſuſpicax, mobilis, adverſarius, invidus etiam potentiæ domum

mum revocat: accuſantur proditionis. Hoc judicio damnatur Timotheus, liſque ejus æſtimatur centum talentis. Ille odio ingratæ civitatis coactus, Chalcidem ſe contulit.

CAPUT IV.

HUjus poſt mortem, cum populum judicii ſui pœniteret, multæ novem parteis detraxit, & decem talenta Cononem ejus filium, ad muri quandam partem reficiendam, juſſit dare. in quo fortunæ varietas eſt animadverſa. nam quos avus Conon muros ex hoſtium præda patriæ reſtituerat, eoſdem nepos cum ſumma ignominia familiæ, ex ſua re familiari reficere coactus eſt. Timothei autem moderatæ, ſapientiſque vitæ, cum pleraque poſſimus proferre teſtimonia, uno erimus contenti; quod ex eo facile conjici poterit, quam carus ſuis fuerit. Cum Athenis adoleſcentulus cauſam diceret, non ſolum amici, privatique hoſpites, ad eum defendendum convenerunt, ſed etiam in eis Jaſon tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentiſſimus. Hic cum in patria ſine ſatellitibus ſe tutum non arbitraretur, Athenas ſine ullo præſidio venit: tantique hoſpitem fecit,

ut mallet ſe capitis periculum adire, quam Timotheo de fama dimicanti deeſſe. Hunc adverſus tamen Timotheus poſtea populi juſſu bellum geſſit. patriæque ſanctiora jura, quam hoſpitii, eſſe duxit. Hæc extrema fuit ætas imperatorum Athenienſium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei: neque poſt illorum obitum quiſquam dux in illa urbe fuit dignus memoria.

XIV. DATAMES.

CAPUT I.

VENIO nunc ad fortiſſimum virum, maximique conſilii omnium barbarorum, exceptis duobus Carthaginenſibus, Hamilcare, & Hannibale. de quo hoc plura referemus, quod & obſcuriora ſunt ejus geſta pleraque: & ea, quæ proſpere ei ceſſerunt, non magnitudine copiarum; ſed conſilii, quo tum omneis ſuperabat, acciderent: quorum niſi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt. Datames patre Camiſſare, natione Care, matre Scythiſſa natus, primum militum numero fuit apud Artaxerxem, eorum, qui regiam tuebantur. pater ejus Camiſſares, quod & manu fortis, & bel-

& bello ſtrenuus, & regi multis locis fidelis erat repertus, habuit provinciam Ciliciæ, juxta Cappadociam, quam incolunt Leucoſyri. Datames militare munus fungens, primum qualis eſſet apparuit in bello, quod rex adverſus Caduſios geſſit. namque hic multis millibus hoſtium & regiorum interfectis, magni fuit ejus opera. quo factum eſt, ut cum in eo bello cecidiſſet Camiſſares, paterna ei traderetur provincia.

CAPUT II.

PAri ſe virtute poſtea præbuit, cum Autophradates, juſſu regis, bello perſequeretur eos, qui defecerant. namque ejus opera hoſtes, cum caſtra jam intraſſent, profligati ſunt, exercituſque reliquus conſervatus regis eſt. qua ex re majoribus rebus præeſſe cœpit. Erat eo tempore Thyus dynaſtes Paphlagoniæ, antiquo genere natus, à Pyleemene illo, quem Homerus Troïco bello à Patroclo interfectum ait. Is regi dicto audiens non erat. quam ob cauſam bello eum perſequi conſtituit, eique rei præfecit Datamem, propinquum Paphlagonis. namque ex fratre & ſorore erant nati. Quam ob cauſam Da-

tames omnia primum experiri voluit, ut ſine armis propinquum ad officium reduceret. Ad quem cum veniſſet ſine præſidio, quod ab amico nullas vereretur inſidias, pœne interiit. Nam Thyus eum clam interficere voluit. Erat mater cum Datame, amita Paphlagonis. ea, quid ageretur, reſciit, filiumque monuit. Ille fuga periculum evitavit, bellumque indixit Thyo. In quo cum ab Ariobarzane, præfecto Lydiæ, & Ioniæ, totiuſque Phrygiæ, deſertus eſſet, nihilo ſegnius perſeverat, vivumque Thyum cepit cum uxore & liberis.

CAPUT III.

CUjus facti ne prius fama ad regem, quam ipſe, perveniret, dedit operam. Itaque omnibus inſciis eo, ubi erat rex, venit: poſteroque die Thyum, hominem maximi corporis, terribilique facie, quod & niger, & capillo longo, barbaque erat prolixa, optima veſte contexit, quam ſatrapæ regii gerere conſueverant. ornavit etiam torque, & armillis aureis, ceteroque regio cultu. ipſe agreſti duplicique amiculo circumdatus, hirtaque tunica, gerens in capite galeam venatoriam,

dex-

dextra manu clavam, siniſtra copulam, qua vinctum ante ſe Thyum agebat, ut ſi feram beſtiam captam duceret. Quem cum omnes proſpicerent propter novitatem ornatus, ignotamque formam, ob eamque rem magnus eſſet concurſum: fuit non nemo, qui agnoſceret Thyum, regique nuntiaret. primo non accredit. itaque Pharnabazum miſit exploratum: à quo ut rem geſtam comperit, ſtatim admitti juſſit, magnopere delectatus cum facto, tum ornatu: in primis, quod nobilis rex in poteſtatem inopinanti venerat. Itaque magnifice Datamen donatum ad exercitum miſit, qui tum contrahebatur duce Pharnabazo & Tithrauſte ad bellum Ægyptium, parique eum, atque illos, imperio eſſe juſſit. Poſtea vero quam Pharnabazum rex revocavit, illi ſumma imperii tradita eſt.

CAPUT IV.

HIc cum maximo ſtudio compararet exercitum, Ægyptumque proficiſci pararet, ſubito à rege literæ ſunt ei miſſæ, ut Aſpim aggrederetur, qui Cataoniam tenebat. quæ gens jacet ſupra Ciliciam, confinis Cappadociæ.

namque Aſpis ſaltuoſam regionem, caſtelliſque munitam incolens, non ſolum imperio regis non parebat, ſed etiam finitimas regiones vexabat, & quæ regi portarentur, abripiebat. Datames, etſi longe aberat ab his regionibus, & à majore re abſtrahebatur, tamen regis voluntati morem gerendum putavit. Itaque cum paucis, ſed viris fortibus, navem conſcendit, exiſtimans, id quod accidit, facilius ſe imprudentem & imparatum parva manu oppreſſurum, quam paratum, quamvis magno exercitu. Hac delatus in Ciliciam, egreſſus inde, dies noctesque iter faciens, Taurum tranſiit, eoque, quo ſtuduerat, venit. quærit, quibus locis ſit Aſpis: cognoſcit, haud longe abeſſe, profectumque eum venatum. quem dum ſpeculatur, adventus ejus cauſa cognoſcitur. Piſidas cum iis, quos ſecum habebat, ad reſiſtendum Aſpis comparat. Id Datames ubi audivit, arma capit, ſuos ſequi jubet. ipſe equo concitato ad hoſtem vehitur. quem procul Aſpis conſpiciens ad ſe ferentem pertimeſcit, atque, à conatu reſiſtendi deterritus, ſeſe dedit. Hunc Datames vinctum ad regem ducendum tradit Mithridati.

CA-

CAPUT V.

HÆc dum geruntur, Artaxerxes, reminiſcens à quanto bello ad quam parvam rem principem ducum miſiſſet, ſe ipſe reprehendit, & nuntium ad exercitum Aceu miſit, quod nondum Datamen profectum putabat, qui diceret, ne ab exercitu diſcederet. Hic priuſquam perveniret, quo erat profectus, in itinere convenit, qui Aſpim ducebant. Qua celeritate cum magnam benevolentiam regis Datames conſecutus eſſet, non minorem invidiam aulicorum excepit, quod illum unum pluris, quam ſe omneis fieri videbant, quo facto cuncti ad eum opprimendum conſenſerunt. Hæc Pandates, gazæ cuſtos regiæ, amicus Datami, perſcripta ei mittit: in quibus docet, eum magno fore in periculo, ſi quid illo imperante in Ægypto adverſi accidiſſet. namque eam eſſe conſuetudinem regum, ut caſus adverſos hominibus tribuant, ſecundos fortunæ ſuæ: quo facile fieri, ut impellantur ad eorum perniciem, quorum ductu res male geſtæ nuntientur. illum hoc majore fore in diſcrimine, quod quibus rex maxime obediat, eos habeat

inimiciſſimos. Talibus ille literis cognitis, cum jam ad exercitum Acen veniſſet, quod non ignorabat ea vere ſcripta, deſciſcere à rege conſtituit. neque tamen quicquam fecit, quod fide ſua eſſet indignum. nam Andioclem Magnetem exercitui præfecit, ipſe cum ſuis in Cappadociam diſcedit; conjunctamque huic Paphlagoniam occupat: celans qua voluntate eſſet in regem. clam cum Ariobarzane facit amicitiam, manum comparat, urbeis munitas ſuis tuendas tradit.

CAPUT VI.

SEd hæc propter hiemale tempus minus proſpere ſuccedebant. Audit, Piſidas quaſdam copias adverſus ſe parare. filium eo Aridæum cum exercitu mittit. cadit in prælio adoleſcens. proficiſcitur eo pater non ita magna cum manu, celans quantum vulnus accepiſſet, quod prius ad hoſtem pervenire cupiebat, quam de re male geſta fama ad ſuos perveniret: ne cognita filii morte animi debilitarentur militum. Quo contenderat pervenit, iiſque locis caſtra ponit, ut neque circumiri multitudine adverſariorum poſſet, neque impediri, quo minus ipſe ad dimicandum

candum manum haberet expeditam. Erat cum eo Mithrobarzanes, ſocer ejus, præfectus equitum. is, deſperatis generi rebus, ad hoſteis tranſfugit. Id Datames ut audivit, ſenſit, ſi in turbam exiſſet, ab homine tam neceſſario ſe relictum, futurum ut ceteri conſilium ſequerentur, in vulgus edit, ſuo juſſu Mithrobarzanem profectum pro perfuga, quo facilius receptus hoſteis interficeret. quare eum relinqui non par eſſe, ſed omneis confeſtim ſequi. quod ſi animo ſtrenuo feciſſent, futurum ut adverſarii non poſſent reſiſtere, cum & intra vallum, & foris cæderentur. Hac re probata exercitum educit: Mithrobarzanem perſequitur, qui dum ad hoſteis pervenerat, Datames ſigna inferri jubet. Piſidæ nova re commoti, in opinionem adducuntur, perfugas mala fide, compoſitoque feciſſe, ut recepti, eſſent majori calamitati. primum eos adoriuntur. illi cum quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti ſunt cum eis pugnare, ad quos tranſierant. ab hiſque ſtare, quos reliquerant. quibus cum neutri parcerent, celeriter ſunt conciſi. Reliquos Piſidas reſiſtenteis Datames invadit: primo impetu pellit, fugien-

teis perſequitur, multos interficit, caſtra hoſtium capit. Tali conſilio uno tempore & proditores perculit, & hoſteis profligavit: & quod ad ſuam perniciem fuerat cogitatum, id ad ſalutem convertit: quo neque acutius ullius imperatoris cogitatum, neque celerius factum uſquam legimus.

CAPUT VII.

AB hoc tamen viro Sciſinas maximo natu filius deſciit, adque regem tranſiit, & de defectione patris detulit. quo nuntio Artaxerxes commotus, quod intelligebat ſibi cum viro forti ac ſtrenuo negotium eſſe, qui cum cogitaſſet, facere auderet. & prius cogitare, quam conari conſueſſet: Autophradatem in Cappadociam mittit. Hic ne intrare poſſet ſaltum, in quo Ciliciæ portæ ſunt ſitæ, Datames præoccupare ſtuduit. ſed tam ſubito copias contrahere non potuit. à qua re depulſus, cum ea manu, quam contraxerat, locum delegit talem, ut neque circumiretur ab hoſtibus, neque præteriret adverſarius, quin ancipitibus locis premeretur: &, ſi dimicare eo vellet, non multum obeſſe multitudo hoſtium ſuæ paucitati poſſet.

CA-

CAPUT VIII.

HÆc etsi Autophradates videbat, satius tamen statuit congredi, quam cum tantis copiis refugere, aut tam diu uno loco sedere. Habebat barbarorum equitum viginti, peditum centum millia, quos illi Gardates appellant. ejusdemque generis III funditorum. præterea Cappadocum VIII, Armeniorum X, Paphlagonum V, Phrygum X, Lydorum V, Aspendiorum & Pisidarum circiter III, Cilicum II, Captianorum totidem, ex Græcia conductorum III millia: levis armaturæ maximum numerum. Has adversus copias spes omnis consistebat Datami in se, locique natura. namque hujus partem non habebat vicesimam militum. Quibus fretus, conflixit, adversariorumque multa millia concidit, cum de ipsius exercitu non amplius hominum mille cecidissent. quam ob causam postero die trophæum posuit, quo loco pridie pugnatum. Hinc cum castra movisset, ut inferior copiis, ita superior omnibus præliis discedebat, quod nunquam manum consereret, nisi adversarios locorum angustiis clausisset: quod perito regionum, calli-

callideque cogitanti, ſæpe accidebat Autophradates, cum bellum duci majore regis calamitate, quam adverſariorum, videret, ad pacem atque amicitiam hortatus eſt, ut cum rege in gratiam rediret. Quam ille etſi non fidam fore putabat, tamen conditionem accepit, ſeque ad Artaxerxem legatos miſſurum dixit. Sic bellum, quod rex adverſus Datamen ſuſceperat, ſedatum. Autophradates in Phrygiam ſe recepit.

CAPUT IX.

AT rex, quod implacabile odium in Datamem ſuſceperat, poſtquam bello eum opprimi non poſſe animadvertit, inſidiis interficere ſtuduit. Quas ille pleraſque vitavit. Sicut cum nunciatum eſſet, quoſdam ſibi inſidiari, qui in amicorum erant numero: de quibus quod inimici detulerant, neque credendum, neque negligendum putavit. experiri voluit, verum, falſumne ſibi eſſet relatum. Itaque eo profectus eſt, in quo itinere futuras inſidias illi dixerant. ſed elegit corpore & ſtatura ſimillimum ſui, eique veſtitum ſuum dedit, atque eo loci ire, quo ipſe conſueverat, juſſit. ipſe autem ornatus veſtitu militari

ri inter corporis cuſtodes iter facere cœpit. At inſidiatores, poſtquam in eum locum agmen pervenit, decepti ordine, atque veſtitu, in eum faciunt impetum, qui ſuppoſitus erat. Prædixerat autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati eſſent facere, quod ipſum vidiſſent. Ipſe, ut concurrentes inſidiatores animadvertit, tela in eos conjecit. hoc idem cum univerſi feciſſent, priuſquam pervenirent ad eum, quem aggredi volebant, confixi ceciderunt.

CAPUT X.

HIc tamen tam callidus vir extremo tempore captus eſt Mithridatis Ariobarzanis filii dolo. namque is pollicitus eſt regi, ſe eum interfecturum, ſi ei rex promitteret, ut, quodcumque vellet, liceret impune facere, fidemque de ea re, more Perſarum, dextra dediſſet. hanc ut accepit, ſimulat ſe ſuſcepiſſe cum rege inimicitias: copias parat, & abſens amicitiam cum Datame facit, regis provinciam vexat, caſtella expugnat, magnas prædas capit: quarum partem ſuis diſpertit, partem ad Datamen mittit. pari modo complura caſtella ei tradit. Hæc diu faciendo, perſuaſit homini, ſe infinitum adverſus regem

regem ſuſcepiſſe bellum, cum nihilo magis, ne quam ſuſpicionem illi præberet inſidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conſpectum venire ſtuduit. Sic abſens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, ſed odio communi, quod erga regem ſuſceperant, contineri viderentur.

CAPUT XI.

ID cum ſatis ſe confirmaſſe arbitratus eſt, certiorem facit Datamem, tempus eſſe majores exercitus parari, & bellum cum rege ſuſcipi. de qua re, ſi ei videretur, quo vellet, in colloquium veniret. Probata re, colloquendi tempus ſumitur, locuſque, quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, compluribuſque locis ſeparatim gladios obruit, eaque loca diligenter notat. ipſo autem colloquendi die, utrique, locum qui explorarent, atque ipſos ſcrutarentur, mittunt. Deinde ipſi ſunt congreſſi. Hic cum aliquandiu in colloquio fuiſſent, & diverſi diſceſſiſſent, jamque procul Datames abeſſet, Mithridates priuſquam ad ſuos perveniret, ne quam ſuſpicionem pareret,

ret, in eundem locum revertitur, atque ibi, ubi telum erat positum, resedit, ut si à lassitudine cuperet acquiescere: Datamemque revocavit, simulans se quiddam in colloquio esse oblitum. interim telum quod latebat, protulit, nudatumque vagina veste texit ac Datami venienti ait, digredientem se animadvertisse, locum quendam, qui erat in conspectu, ad castra ponenda esse idoneum. Quem cum digito monstraret, & ille conspiceret, aversum ferro transfixit: priusque, quam quisquam posset succurrere, interfecit. Ita ille vir, qui multos consilio, neminem perfidia ceperat, simulata captus est amicitia.

XV. EPAMINONDAS.

CAPUT I.

EPAMINONDAS, Polymni filius, Thebanus. De hoc priusquam scribamus, hæc præcipienda videntur lectoribus, ne alienos mores ad suos referant; neve ea, quæ ipsis leviora sunt, pari modo apud ceteros fuisse, arbitrentur. Scimus enim, musicen nostris moribus abesse à principis persona: saltare etiam in vitiis poni. quæ omnia

apud

apud Græcos & grata & laude digna ducuntur. Cum autem exprimere imaginem conſuetudinis atque vitæ velimus Epaminondæ, nihil videmur debere prætermittere, quod pertineat ad eam declarandam. Quare dicemus primum de genere ejus: deinde quibus diſciplinis, & à quibus ſit eruditus: tum de moribus, ingeniique facultatibus, & ſi qua alia digna memoria erunt: poſtremo de rebus geſtis, quæ à plurimis omnibus anteponuntur virtutibus.

CAPUT II.

NAtura igitur patre, quo diximus, honeſto genere, pauper jam à majoribus relictus. Eruditus autem ſic, ut nemo Thebanus magis. nam & citharizare, & cantare ad chordarum ſonum, doctus eſt à Dionyſio: qui non minore fuit in muſicis gloria, quam Damon, aut Lamprus. quorum pervulgata ſunt nomina: carmina cantare tibiis ab Olympiodoro, ſaltare à Calliphrone. At Philoſophiæ præceptorem habuit Lyſim Tarentinum, Pythagoreum, cui quidem ſic fuit deditus, ut adoleſcens triſtem & ſeverum ſenem

ſenem omnibus æqualibus ſuis in familiaritate antepoſuerit: neque prius eum à ſe dimiſerit, quam doctrinis tanto anteceſſit condiſcipulos, ut facile intelligi poſſet, pari modo ſuperaturum omneis in ceteris artibus. Atque hæc ad noſtram conſuetudinem ſunt levia, & potius contemnenda: at in Græcia utique olim magnæ laudi erat. Poſtquam ephebus factus eſt, & palæſtræ dare operam cœpit: non tam magnitudini virium ſervivit, quam velocitati. illam enim ad athletarum uſum, hanc ad belli exiſtimabat utilitatem pertinere. Itaque exercebatur plurimum currendo & luctando, ad eum finem, quoad ſtans complecti poſſet, atque contendere in armis plurimum ſtudii conſumebat.

CAPUT III.

AD hanc corporis firmitatem plura etiam animi bona acceſſerant. erat enim modeſtus, prudens, gravis, temporibus ſapienter utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo: adeo veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiretur. Idem continens, clemens, patienſque admirandum in modum: non ſolum populi,

populi, ſed etiam amicorum ferens injurias: imprimiſque commiſſa celans: quod interdum non minus prodeſt, quam diſerte dicere. Studioſus audiendi. ex hoc enim facillime diſci arbitrabatur. Itaque cum in circulum veniſſet, in quo aut de republica diſputaretur, aut de philoſophia ſermo haberetur, nunquam inde prius diſceſſit, quam ad finem ſermo eſſet deductus. Paupertatem adeo facile perpeſſus eſt, ut de republica nihil præter gloriam ceperit. Amicorum in ſe tuendo caruit facultatibus. fide ad alios ſublevandos ſæpe ſic uſus eſt, ut poſſit judicari, omnia ei cum amicis fuiſſe communia. nam cum aut civium ſuorum aliquis ab hoſtibus fuiſſet captus, aut virgo amici nubilis propter paupertatem collocari non poſſet, amicorum conſilium habebat, & quantum quiſque daret, pro cujuſque facultatibus imperabat. eamque ſummam cum faceret, prius, quam acciperet pecuniam, adducebat eum qui quærebat, ad eos, qui conferebant: eique ut ipſi numerarent, faciebat; ut ille, ad quem ea res perveniebat, ſciret, quibus & quantum cuique deberet.

CAPUT IV.

TEntata autem eſt ejus abſtinentia à Diomedonte Cyziceno. Namque is rogatu Artaxerxis Epaminondam pecunia corrumpendum ſuſcepe-rat. Hic magno cum pondere auri Thebas venit, & Micythum adoleſcentulum quinque talentis ad ſuam perduxit voluntatem: quem tum Epaminondas plurimum diligebat. Micythus Epaminondam convenit, & cauſam adventus Diomedontis oſtendit. At ille Diomedonte coram, Nihil, inquit, opus pecunia eſt. nam ſi ea rex vult, quæ Thebanis ſint utilia, gratis facere ſum paratus. ſin autem contraria, non habet auri atque argenti ſatis. namque orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriæ caritate. Te, qui me incognitum tentaſti, tuique ſimilem exiſtimaſti, non miror: tibi ignoſco. ſed egredere propere, ne alios corrumpas, cum me non potueris. Tu Micythe, argentum huic redde, aut, niſi id confeſtim facis, ego te tradam magiſtratui. Hunc Diomedon cum rogaret, ut tuto exire, ſuaque, quæ attuliſſet, liceret efferre: iſtud, inquit, faciam; neque tua cauſa, ſed mea: ne, ſi tibi ſit pecu-

nia

nia ademta, aliquis dicat, ad me ereptum perveniſſe, quod delatum accipere noluiſſem. à quo cum quæreret, quo ſe duci vellet, & ille Athenas dixiſſet: præſidium dedit, ut eo tuto perveniret. neque vero id ſatis habuit, ſed etiam ut inviolatus in navem aſcenderet, per Chabriam Athenienſem, de quo ſupra mentionem fecimus, effecit. Abſtinentiæ erit hoc ſatis teſtimonium. Plurima quidem proferre poſſemus, ſed modus adhibendus eſt: quoniam uno hoc volumine vitas excellentium virorum complurium concludere conſtituimus, quorum ſeparatim multis millibus verſuum complures ſcriptores ante nos explicarunt.

CAPUT V.

FUit & diſertus, ut nemo Thebanus ei par eſſet eloquentia: neque minus concinnus in brevitate reſpondendi, quam in perpetua oratione ornatus. Habuit obtrectatorem Meneclidem quendam, indidem Thebis, adverſarium in adminiſtranda republica, ſatis exercitatum in dicendo, ut Thebanum ſcilicet. namque illi genti plus ineſt virium, quam ingenii. Is quod in re militari florere Epaminondam

nondam videbat, hortari ſolebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, ne illius imperatoris opera deſideraretur. Huic ille, fallis, inquit, verbo civeis tuos, quod hos à bello avocas. otii enim nomine ſervitutem concilias. Nam paritur pax bello. Itaque qui ea diutina volunt frui, bello exercitati eſſe debent. Quare ſi principes Græciæ eſſe vultis, caſtris eſt vobis utendum, non palæſtra. Idem ille Meneclides cum huic objiceret, quod liberos non haberet, neque uxorem duxiſſet; maximeque inſolentiam, quod ſibi Agamemnonis belli gloriam videretur conſecutus: at ille, deſine, inquit, Meneclide, de uxore mihi exprobrare. nam nullius in iſta re minus, uti conſilio volo. (Habebat enim Meneclides ſuſpicionem adulterii.) Quod autem me Agamemnonem æmulari putas, falleris. namque ille cum univerſa Græcia vix decem annis unam cepit urbem: ego contra ex una urbe noſtra, dieque uno, totam Græciam, Lacedæmoniis fugatis, liberavi.

CAPUT VI.

IDem cum in conventum veniſſet Arcadum, petens, ut ſocietatem cum Thebanis & Argivis facerent: contraque Calliſtratus, Athenienſium legatus, qui eloquentia omneis eo præſtabat tempore, poſtularet, ut potius amicitiam ſequerentur Atticorum, & in oratione ſua multa invectus eſſet in Thebanos & Argivos, in eiſque hoc poſuiſſet; animadvertere debere Arcades, qualeis utraque civitas civeis procreaſſet, ex quibus de ceteris poſſent judicare. Argivos enim fuiſſe Oreſtem & Alcmæonem, matricidas: Thebis OEdipum natum, qui cum patrem ſuum interfeciſſet, ex matre liberos procreaſſet. Hic in reſpondendo Epaminondas, cum de ceteris peroraſſet, poſtquam ad illa duo opprobria pervenit: admirari ſe dixit ſtultitiam rhetoris Attici, qui non animadverterit innocenteis illos natos, domi ſcelere admiſſo, cum patria eſſent pulſi, receptos eſſe ab Athenienſibus. Sed maxime ejus eloquentia eluxit Spartæ, legati ante pugnam Leuctricam. Quo cum omnium ſociorum conveniſſent legati, coram frequentiſſimo lega-

legationum conventu, ſic Lacedæmoniorum tyrannidem coarguit, ut non minus illa oratione opes eorum concuſſerit, quam Leuctrica pugna. Tum enim perfecit, quod poſt apparuit, ut auxilio ſociorum Lacedæmonii privarentur.

CAPUT VII.

FUiſſe autem patientem, ſuorumque injurias ferentem civium, quod ſe patriæ iraſci nefas eſſe duceret, hæc ſunt teſtimonia. Cum eum propter invidiam cives exercitui præficere noluiſſent, duxque eſſet delectus belli imperitus, cujus errore eo eſſet deducta res illa militum, ut omnes de ſalute pertimeſcerent, quod locorum anguſtiis clauſi ab hoſtibus obſidebantur: deſiderari cœpta eſt Epaminondæ diligentia. erat enim ibi privatus numero militis: à quo cum peterent opem, nullam adhibuit memoriam contumeliæ, & exercitum obſidione liberatum, domum reduxit incolumem. Neque vero hoc ſemel fecit, ſed ſæpius: maxime autem fuit illuſtre, cum in Peloponneſum exercitum duxiſſet adverſus Lacedæmonios: haberet-

que collegas duos, quorum alter erat Pelopidas, vir fortis ac ſtrenuus. hic cum criminibus adverſariorum omnes in invidiam veniſſent, ob eamque rem imperium his eſſet abrogatum, atque in eorum locum alii prætores ſucceſſiſſent: Epaminondas plebiſcito non paruit, idemque ut facerent, perſuaſit collegis, & bellum, quod ſuſceperat, geſſit. namque animadvertebat, ubi id feciſſet, totum exercitum propter prætorum imprudentiam, inſcitiamque belli, periturum. Lex erat Thebis, quæ morte multabat, ſi quis imperium diutius retinuiſſet, quam lege præfinitum foret. hanc Epaminondas cum reipubl. conſervandæ cauſa latam videret, ad perniciem civitatis conferre noluit; & quatuor menſibus diutius, quam populus juſſerat, geſſit imperium.

CAPUT VIII.

POſtquam domum reditum eſt, collegæ ejus hoc crimine accuſabantur. quibus ille permiſit, ut omnem cauſam in ſe transferrent, ſuaque opera factum contenderent, ut legi non obedirent. qua defenſione illis periculo libe-

liberatis, nemo Epaminondam reſponſurum putabat, quod, quid diceret, non haberet. At ille in judicium venit, nihil eorum negavit, quæ adverſarii crimini dabant, omniaque, quæ collegæ dixerant, confeſſus eſt, neque recuſavit, quo minus legis pœnam ſubiret: ſed unum ab his petivit, ut in periculo ſuo conſcriberent: EPAMINONDAS A THEBANIS MORTE MULTATUS EST, QUOD EOS COEGIT APUD LEUCTRAM SUPERARE LACEDÆMONIOS; QUOS ANTE SE IMPERATOREM NEMO BŒOTIORUM AUSUS FUIT ASPICERE IN ACIE: QUODQUE UNO PRÆLIO NON SOLUM THEBAS AB INTERITU RETRAXIT, SED ETIAM UNIVERSAM GRÆCIAM IN LIBERTATEM VINDICAVIT, EOQUE RES UTRORUMQUE PERDUXIT, UT THEBANI SPARTAM OPPUGNARENT, LACEDÆMONII SATIS HABERENT, SI SALVI ESSE POSSENT. NEQUE PRIUS BELLARE DESTITIT, QUAM MESSENA CONSTITUTA URBEM EORUM OBSIDIONE CLAUSIT. Hæc cum dixiſſet, riſus omnium cum hilari-

tate coortus est: neque quisquam judex ausus est ferre suffragium.

CAPUT IX.

SIc à judicio capitis maxima discessit gloria. Hic extremo tempore imperator apud Mantineam, cum acie instructa audacius instaret hostibus, cognitus à Lacedæmoniis, quod in ejus unius pernicie patriæ sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt, neque prius abscesserunt, quam magna cæde facta, multisque occisis, fortissime ipsum Epaminondam puguantem, sparo eminus percussum concidere viderunt. Hujus casu aliquantulum retardati sunt Bœotii: neque tamen prius pugna excesserunt, quam repugnanteis profligarunt. At Epaminondas, cum animadverteret, mortiferum se vulnus accepisse, simulque, si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim amissurum: usque eo retinuit, quoad renunciatum est vicisse Bœotios. Id postquam audivit, satis, inquit, vixi, invictus enim morior. Tum ferro extracto confestim exanimatus est.

CA-

CAPUT X.

HIc uxorem numquam duxit. in quo cum reprehenderetur à Pelopida, qui filium habebat infamem: maleque eum in eo patriæ conſulere diceret, quod liberos non relinqueret: vide, inquit, ne tu pejus conſulas, qui talem ex te natum relicturus ſis. neque vero ſtirps mihi poteſt deeſſe. namque ex me natam relinquo pugnam Leuctricam, quæ non modo mihi ſuperſtes, ſed etiam immortalis ſit neceſſe eſt. Quo tempore, duce Pelopida, exules Thebas occuparunt, & præſidium Lacedæmoniorum ex arce expulerunt, Epaminondas, quam diu facta eſt cædes civium, domi ſe retinuit: quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, ne manus ſuorum ſanguine cruentaret: namque omnem civilem victoriam funeſtam putabat. Idemque, poſtquam apud Cadmeam pugnari cum Lacedæmoniis cœpit, in primis ſtetit. Hujus de virtutibus, vitaque, ſatis erit dictum, ſi hoc unum adjunxero, quod nemo eat inficias, Thebas & ante Epaminondam natum, & poſt ejuſdem interitum, perpetuo alieno paruiſſe im-

perio: contra ea, quam diu ille præfuerit reipublicæ, caput fuisse totius Græciæ. ex quo intelligi potest, unum hominem pluris quam civitatem fuisse.

XVI. PELOPIDAS.

CAPUT I.

PELOPIDAS Thebanus magis historiis, quam vulgo, notus: cujus de virtutibus dubito quemadmodum exponam, quod vereor, si res explicare incipiam, non vitam ejus enarrare, sed historiam videar scribere: si tantummodo summas attigero, ne rudibus literarum Græcarum minus lucide appareat, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantum potero; & medebor cum satietati, tum ignorantiæ lectorum. Phœbidas Lacedæmonius, cum exercitum Olynthum duceret, iterque per Thebas faceret, arcem oppidi, quæ Cadmea nominatur, occupavit impulsu perpaucorum Thebanorum, qui adversariæ factioni quo facilius resisterent, Laconum rebus studebant: idque suo privato, non publico, fecit consilio. quo facto eum Lacedæmonii

monii ab exercitu removerunt, pecuniaque multarunt: neque eo magis arcem Thebanis reddiderunt, quod susceptis inimicitiis satius ducebant eos obsideri, quam liberari. nam post Peloponnesium bellum Athenasque devictas, cum Thebanis sibi rem esse existimabant: & eos esse solos, qui adversus resistere auderent. Hac mente amicis suis summas potestates dederant, alterius factionis principes partim interfecerant, alios in exilium ejecerant: in quibus Pelopidas hic, de quo scribere exorsi sumus, pulsus patria carebat.

CAPUT II.

HI omnes fere Athenas se contulerant, non quo sequerentur otium, sed ut, quemcumque ex proximo locum fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur. Itaque cum tempus est visum rei gerendæ, communiter cum his, qui Thebis idem sentiebant, diem delegerunt ad inimicos opprimendos, civitatemque liberandam, eum, quo maximi magistratus simul consueverant epulari. Magnæ sæpe res non ita magnis copiis sunt gestæ; sed profecto nunquam ab tam

tenui initio tantæ opes sunt profligatæ. nam duodecim adolescentuli coierunt ex his, qui exilio erant multati, cum omnino non essent amplius centum, qui tanto se offerrent periculo. qua paucitate percussa est Lacedæmoniorum potentia. Hi enim non magis adversariorum factioni, quam Spartanis eo tempore bellum intulerunt: qui principes erant totius Græciæ. quorum imperiosa majestas, neque ita multo post Leuctrica pugna ab hoc initio perculsa cecidit. illi igitur duodecim, quorum erat dux Pelopidas, cum Athenis interdiu exissent, ut vesperascente cœlo Thebas possent pervenire, cum canibus venaticis exierunt, retia ferentes, vestitu agresti, quo minore suspicione facerent iter. qui cum tempore ipso, quo studuerant, pervenissent, domum Charonis devenerunt, à quo & tempus & dies erat datus.

CAPUT III.

HOc loco libet interponere, etsi sejunctum à repropositā est, NIMIA FIDUCIA QUANTÆ CALAMITATIS SOLEAT ESSE. nam magistratuum Thebanorum statim ad aureis

reis pervenit, exules in urbem deveniſſe. id illi, vino epuliſque dediti, uſque eo deſpexerunt, ut ne quærere quidem de tanta re laborarint. acceſſit etiam, quod magis aperiret eorum dementiam, allata eſt enim epiſtola Athenis ab Archia hierophante Archiæ, qui tum maximum magiſtratum Thebis obtinebat: in qua omnia de profectione exulum ſcripta erant. quæ cum jam accubanti in convivio eſſet data, ſicut erat ſignata, in pulvinum ſubjiciens, in craſtinum, inquit, differo res ſeveras. At illi omnes, cum jam nox proceſſiſſet, vinolenti ab exulibus duce Pelopida, ſunt interfecti. Quibus rebus confectis, vulgo ad arma libertatemque vocato, non ſolum qui in urbe erant, ſed etiam undique ex agris concurrerunt, præſidium Lacedæmoniorum ex arce pepulerunt, patriam obſidione liberaverunt. auctores Cadmeæ occupandæ partim occiderunt, partim in exilium ejecerunt.

CAPUT IV.

HOc tam turbido tempore (ſicut ſupra docuimus) Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum eſt, domi quietus fuit. Itaque hæc liberanda-

rum Thebarum propria laus est Pelopidæ: ceteræ fere omnes communes cum Epaminonda. namque in Leuctrica pugna, imperatore Epaminonda, hic fuit delectæ manus, quæ primā phalangem prostravit Laconum. omnibus præterea periculis affuit, sicut Spartam cum oppugnavit, alterum tenuit cornu: quoque Messena celerius restitueretur, legatus in Persas est profectus. denique hæc fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda, ita, ut proxima esset Epaminondæ.

CAPUT V.

CONflictatus autem est cum adversa fortuna. Nam & initio (sicut ostendimus) exul patria caruit: & cum Thessaliam in potestatem Thebanorum ruperet redigere, legationisque jure satis tectum se arbitraretur, quod apud omneis genteis sanctum esse consuisset, à tyranno Alexandro Pheræo simul cum Ismenia comprehensus, in vincula conjectus est. Hunc Epaminondas recuperavit, bello persequens Alexandrum. Post id factum, numquam is animo placari potuit in eum, à quo erat violatus. Itaque persuasit Thebanis, ut subsidio Thessaliæ

prosi-

proficiſcerentur, tyrannoſque ejus expellerent. Cujus belli cum ſumma ei eſſet data, eoque cum exercitu profectus eſſet, non dubitavit, ſimulac conſpexit hoſtem, confligere. in quo prælio Alexandrum ut animadvertit, intenſus ira, equum in eum concitavit, proculque degreſſus à ſuis, conjectu telorum confoſſus cecidit. Atque hoc ſecunda victoria accidit. nam jam inclinatæ erant tyrannorum copiæ. Quo facto omnes Theſſaliæ civitates interfectum Pelopidam coronis aureis, & ſtatuis æneis, liberoſque ejus multo agro donarunt.

XVII. AGESILAUS.

CAPUT I.

AGESILAUS Lacedæmonius, cum à ceteris ſcriptoribus, tum eximie à Xenophonte Socratico collaudatus eſt. eo enim uſus eſt familiariſſime. Hic primum de regno cum Leotychide fratris filio habuit contentionem. Mos eſt enim à majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos haberent ſemper reges, nomine magis, quam imperio, ex duabus familiis Proclis & Euryſthenis, qui principes, ex

progenie Herculis, Spartæ reges fuerunt. harum ex altera in alterius familiæ locum fieri non licebat. itaque uterque ſuum retinebat ordinem. Primum ratio habebatur, qui maximus natu eſſet ex liberis ejus qui regnans deceſſiſſet. ſin is virilem ſexum non reliquiſſet, tum deligebatur, qui proximus eſſet propinquitate. Mortuus erat Agis rex, frater Ageſilai. Filium reliquerat Leotychidem, quem ille vivus non agnorat: eundem moriens ſuum eſſe dixerat. Is de honore regni cum Ageſilao ſuo patruo contendit: neque id, quod petivit, conſecutus eſt. nam Lyſandro ſuffragante, homine (ut oſtendimus ſupra) factioſo, & his temporibus potente, Ageſilaus antelatus eſt.

CAPUT II.

HIc ſimulatque imperii potitus eſt. perſuaſit Lacedæmoniis, ut exercitum emitterent in Aſiam, bellumque regi facerent, docens, ſatius eſſe, in Aſia, quam in Europa, dimicari. namque fama exierat, Artaxerxem comparare claſſem, pedeſtreſque exercitus, quos in Græciam mitteret. Data poteſtate, tanta celeritate uſus eſt,

est, ut prius in Asiam cum copiis pervenerit, quam regii satrapæ eum scirent profectum. Quo factum est, ut omneis imparatos imprudenteisque offenderet. Id ut cognovit Tissaphernes, qui summum imperium tum inter præfectos habebat regios, inducias à Lacone petivit, simulans se dare operam, ut Lacedæmoniis cum rege conveniret: re autem vera ad cōpias comparandas: easque impetravit trimestreis. Juravit autem uterque, se sine dolo inducias conservaturum: in qua pactione summa fide mansit Agesilaus: contra ea Tissaphernes nihil aliud, quam bellum comparavit. Id etsi sentiebat Laco, tamen jusjurandum servabat, multumque in eo consequi se dicebat, quod Tissaphernes perjurio suo, & homines suis rebus abalienaret, & deos sibi iratos redderet: se autem servata religione confirmare exercitum. cum animadverteret, deorum numen facere secum, hominesque sibi conciliari amiciores, quod his studere consuessent, quos conservare fidem viderent.

CA-

CAPUT III.

POstquam induciarum præteriit dies, barbarus, non dubitans, quod ipsius erant plurima domicilia in Caria, & ea regio his temporibus multo putabatur locupletissima, eo potissimum hosteis imperium facturos, omneis suas copias eo contraxerat. At Agesilaus in Phrygiam se convertit, eamque prius depopulatus est, quam Tissaphernes usquam se moveret. Magna præda militibus locupletatis, Ephesum hiematum exercitum reduxit: atque ibi officinis armorum institutis, magna industria bellum apparavit: & quo studiosius armarentur, insigniusque ornarentur, præmia proposuit, quibus donarentur, quorum egregia in ea re fuisset industria. Fecit idem in exercitationum generibus, ut, qui ceteris præstitissent, eos magnis afficeret muneribus. His igitur effecit, ut & ornatissimum, & exercitatissimum haberet exercitum. Huic cum tempus esset visum copias extrahere ex hibernaculis: vidit, si, quo esset iter facturus, palam pronuntiasset, hosteis non credituros, aliasque regiones occupaturos, nec dubitaturos aliud esse facturum ac pro-

pronuntiasset. Itaque cum ille Sardes se iturum dixisset, Tissaphernes eandem Cariam defendendam putavit. In quo cum eum opinio fefelliſſet, victumque se vidisset consilio: sero suis præsidio profectus est. nam cum illo venisset, jam Agesilaus, multis locis expugnatis magna erat præda potitus. Laco autem, cum videret hosteis equitatu superare, nunquam in campo sui fecit potestatem, & his locis manum conseruit, quibus plus pedestres copiæ valerent. Pepulit ergo, quotiescumque congressus est, multo majores adversariorum copias: & sic in Asia versatus est, ut omnium opinione victor duceretur.

CAPUT IV.

HIc cum animo meditaretur proficisci in Persas, & ipsum regem adoriri, nuntius ei domo venit Ephorum jussu, bellum Athenienseis & Bœotios indixisse Lacedæmoniis: quare venire non dubitaret. In hoc non minus ejus pietas suspicienda est, quam virtus bellica: qui cum victori præesset exercitui, maximamque haberet fiduciam regni Persarum potiundi, tanta modestia dicto audiens fuit jussis absen-

abſentium magiſtratuum, ut ſi priva-
tus in comitio eſſet Spartæ. Cujus ex-
emplum utinam imperatores noſtri ſe-
qui voluiſſent. Sed illuc redeamus.
Ageſilaus opulentiſſimo regno præ-
poſuit bonam exiſtimationem, mul-
toque glorioſius duxit, ſi inſtitutis pa-
triæ paruiſſet, quam ſi bello Aſiam
ſuperaſſet. Hac igitur mente Helle-
ſpontum copias trajecit, tantaque uſus
eſt celeritate, ut, quod iter Xerxes
anno vertente confecerat, hic tranſie-
rit triginta diebus. Cum jam haud lon-
ge abeſſet à Peloponneſo, obſiſtere ei
conati ſunt Athenienſes, & Boœotii,
ceterique eorum ſocii apud Coro-
neam: quos omneis gravi prælio vi-
cit. Hujus victoriæ vel maxima fuit
laus, quod, cum plerique ex fuga ſe
in templum Minervæ conjeciſſent,
quæreretur que ab eo, quid his vellet
fieri; etſi aliquot vulnera acceperat eo
prælio, & iratus videbatur omnibus,
qui adverſus arma tulerant, tamen an-
tetulit iræ religionem, & eos vetuit
violari. Neque hoc ſolum in Græcia
fecit, ut templa deorum ſancta haberet:
ſed etiam apud barbaros ſumma reli-
gione omnia ſimulacra, araſque con-
ſervavit. Itaque prædicabat, mirari ſe,
non

non ſacrilegorum numero haberi, qui ſupplicibus eorum nocuiſſent: aut non gravioribus pœnis affici qui religionem minuerent, quam qui fana ſpoliarent.

CAPUT V.

POſt hoc prælium, collatum eſt omne bellum circa Corinthum: ideoque Corinthium eſt appellatum. Hic cum una pugna decem millia hoſtium, Ageſilao duce, cecidiſſent: eoque facto opes adverſariorum debilitatæ viderentur: tantum abfuit ab inſolentia gloriæ, ut commiſeratus ſit fortunam Græciæ, quod tam multi à ſe victi vitio adverſariorum concidiſſent. namque illa multitudine, ſi ſana mens eſſet, Græciæ ſupplicium Perſas dare potuiſſe. Idem cum adverſarios intra mœnia compuliſſet, &, ut Corinthum oppugnaret, multi hortarentur: negavit id ſuæ virtuti convenire. ſe enim eum eſſe dixit, qui ad officium peccanteis redire cogeret, non qui urbeis nobiliſſimas expugnaret Græciæ. nam ſi, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiſcum adverſus barbaros ſteterunt, noſmet ipſi nos expugnaverimus, illis quieſcentibus. quo facto ſine

nego-

negotio, cum voluerint, nos oppri-
ment.

CAPUT VI.

INterim accidit illa calamitas apu
Leuctra Lacedæmoniis: quo ne pro-
ciſceretur, cum à pleriſque ad exeundu
premeretur, ut ſi de exitu divinaret, exi-
re noluit. Idem cum Epaminondas Spar-
tam oppugnaret, eſſetque ſine muris op-
pidum, talem ſe imperatorem præbuit,
ut eo tempore omnibus apparuerit, ni
ille fuiſſet, Spartam futuram non fuiſſe.
In quo quidem diſcrimine celeritas ejus
conſilii ſaluti fuit univerſis. nam cum
quidam adoleſcentuli, hoſtium adventu
perterriti, ad Thebanos transfugere vel-
lent, & locum extra urbem editum ce-
piſſent: Ageſilaus, qui perniciosiſſimum
fore videret, ſi animadverſum eſſet,
quemquam ad hoſteis transfugere cona-
ri, cum ſuis eo venit, atque, ut ſi bono
animo feciſſent, laudavit conſilium eo-
rum, quod eum locum occupaſſent; &
ſe, id quoque fieri debere, animadvertiſ-
ſe. Sic adoleſcentulos ſimulata laudatio-
ne recuperavit, & adjunctis de ſuis co-
mitibus, locum tutum reliquit. namque
illi aucto numero eorum, qui expertes
erant conſilii, commovere ſe non ſunt
auſi,

uſi, eoque libentius, quod latere arbi-
rabantur, quæ cogitarant.

CAPUT VII.

SIne dubio poſt Leuctricam pugnam Lacedæmonii ſe nunquam refece-
runt, neque priſtinum imperium recu-
perarunt: cum interim Ageſilaus non deſtitit, quibuſcunque rebus poſſet, pa-
triam juvare. nam cum præcipue Lace-
dæmonii indigerent pecunia: ille omni-
bus, qui à rege defecerant, præſidio fuit. quibus magna donatus pecunia, pa-
triam ſublevavit. Atque in hoc illud in primis fuit admirabile cum maxima mu-
nera ei ab regibus, & dynaſtis, civitati-
buſque conferrentur, nihil umquam in domum ſuam contulit, nihil de victu, ni-
hil de veſtitu Laconum mutavit. Domo eadem fuit contentus, qua Euryſthenes, progenitor majorum ſuorum, fuerat uſus: quam qui intrarat, nullum ſignum libidinis, nullum luxuriæ videre pote-
rat: contra plurima patientiæ, atque abſtinentiæ. Sic enim erat inſtructa, ut nulla in re differret à cujuſvis inopis at-
que privati.

CA-

CAPUT VIII.

ATque hic tantus vir ut naturam fautricem habuerat in tribuendis animi virtutibus, ſic maleficam nactus eſt in corpore: exiguus & claudus altero pede. Quæ res etiam nonnullam afferebat deformitatem: atque ignoti, faciem ejus cum intuerentur, contemnebant, qui autem virtutem noverant, non poterant admirari ſatis. Quod ei uſu venit, cum annorum octoginta ſubſidio Thaco in Ægyptum iviſſet, & in acta cum ſuis accubuiſſet, ſine ullo tecto: ſtratumque haberet tale, ut terra tecta eſſet ſtramentis: neque huc amplius, quam pellis eſſet injecta: eodemque comites omnes accubuiſſent, veſtitu humili, atque obſoleto, ut eorum ornatus non modo in his regem neminem ſignificaret, ſed hominis non beatiſſimi ſuſpicionem præberet. Hujus de adventu fama cum ad regios eſſet perlata, celeriter munera eo cujuſque generis ſunt allata. His quærentibus Ageſilaum, vix fides facta eſt, unum eſſe ex iis, qui tum accubabant. Qui cum regis verbis, quæ attulerant, dediſſent, ille præter vitulina,

& hu-

& hujuſmodi genera opſonii, quæ præſens tempus deſiderabat, nihil accepit. unguenta, coronas, ſecundamque menſam ſervis diſpertiit: cetera referri juſſit. Quo facto eum barbari magis etiam contemſerunt, quod eum ignorantia bonarum rerum illa potiſſimum ſumſiſſe arbitrabantur. Hic cum ex Ægypto reverteretur, donatus à rege Nectanabe ducentis viginti talentis, quæ ille muneri populo ſuo daret: veniſſetque in portum, qui Menelai vocatur, jacens inter Cyrenas & Ægyptum: in morbum implicitus deceſſit. ibi cum amici, quo Spartam facilius perferre poſſent, quod mel non habebant, cera circumfuderunt: atque ita domum retulerunt.

XVIII. EUMENES.

CAPUT I.

EUMENES Cardianus. Hujus ſi virtuti par data eſſet fortuna, non ille quidem major fuiſſet, ſed multo illuſtrior, atque etiam honoratior: quod magnos homines virtute metimur, non fortuna. Nam cum ætas ejus incidiſſet in ea tempora, quibus Macedones florent, multum ei detraxit inter eos viven-

viventi, quod alienæ erat civitatis: neque aliud huic defuit, quam generosa stirps. Etsi enim ille domestico summo genere erat; tamen Macedones eum sibi aliquando anteponi indigne ferebant. neque tamen non patiebantur. vincebat enim omneis cura, vigilantia, patientia, calliditate, & celeritate ingenii. Hic pera doleſcentulus ad amicitiam accessit Philippi, Amyntæ filii: brevique tempore in intimam pervenit familiaritatem. Fulgebat enim jam in adoleſcentulo indoles virtutis. Itaque eum habuit ad manum ſcribæ loco: quod multo apud Graios honorificentius est, quam apud Romanos. nam apud nos re vera, ſicut ſunt, mercenarii ſcribæ exiſtimantur: at apud illos contrario, nemo ad id officium admittitur, niſi honeſto loco, & fide, & induſtria cognita, quod neceſſe eſt, omnium conſiliorum eum eſſe participem. Hunc locum tenuit amicitiæ apud Philippum annos ſeptem. iſto interfecto, eodem gradu fuit apud Alexandrum annos tredecim. Noviſſimo tempore præfuit etiam alteri equitum alæ, quæ hetærice appellabatur. Utrique autem & in conſilio ſemper affuit, & omnium rerum habitus eſt particeps.

CA-

CAPUT II.

ALexandro Babylone mortuo, cum regna ſingulis familiaribus diſpartirentur, & ſumma rerum tradita eſſet tuenda eidem, cui Alexander moriens annulum ſuum dederat, Perdiccæ: ex quo omnes conjecerant, eum regnum ei commendaſſe, quoad liberi ejus in ſuam tutelam perveniſſent: aberant enim Craterus & Antipater, qui antecedere hunc videbantur: mortuus erat Hephæſtio, quem unum Alexander, quod facile intelligi poſſet, plurimi fecerat. Hoc tempore data eſt Eumeni Cappadocia, ſive potius dicta. nam tum in hoſtium erat poteſtate. Hunc ſibi Perdiccas adjunxerat magno ſtudio, quod in homine fidem & induſtriam magnam videbat, non dubitans, ſi eum pellexiſſet, magno uſui fore ſibi in his rebus, quas apparabat. cogitabat enim, quod fere omnes in magnis imperiis concupiſcunt, omnium parteis corripere, atque complecti. Neque vero hoc ſolus fecit, ſed ceteri quoque omnes, qui Alexandri fuerant amici. Primus Leonnatus Macedoniam præoccupare deſtinaverat. Is multis magnis pollicitationibus perſua-

ſuadere Eumeni ſtuduit, ut Perdiccam deſereret, ac ſecum faceret ſocietatem. Cum perducere eum non poſſet, interficere conatus eſt: & feciſſet, niſi ille clam noctu ex præſidiis ejus effugiſſet.

CAPUT III.

INterim conflata ſunt illa bella, quæ ad internecionem, poſt Alexandri mortem, geſta ſunt, omneſque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. quem etſi infirmum videbat, quod unus omnibus reſiſtere cogebatur, tamen amicum non deſeruit, neque ſalutis, quam fidei, fuit cupidior. Præfecerat eum Perdiccas ei parti Aſiæ, quæ inter Taurum montem jacet, atque Helleſpontum: & illum unum oppoſuerat Europæis adverſariis. Ipſe Ægyptum oppugnatum adverſus Ptolemæum erat profectus. Eumenes cum neque magnas copias, neque firmas haberet, quod inexercitatæ, & non multo ante erant contractæ, adventare autem dicerentur, Helleſpontumque tranſiiſſe Antipater & Craterus magno cum exercitu Macedonum: viri tum claritate, tum uſu belli præſtantes: (Macedones vero milites ea tum erant fama, qua nunc Romani feruntur: etenim ſemper habi-

habiti ſunt fortiſſimi, qui ſummam imperii potirentur) Eumenes intelligebat ſi copiæ ſuæ cognoſcerent, adverſus quos ducerentur, non modo non ituras, ſed ſimul cum nuntio dilapſuras. Itaque hoc ejus fuit prudentiſſimum conſilium, ut deviis itineribus milites duceret, in quibus vera audire non poſſent: & his perſuaderet, ſe contra quoſdam barbaros proficiſci. Itaque tenuit hoc propoſitum, & prius in aciem exercitum eduxit, præliumque commiſit, quam milites ſui ſcirent, cum quibus arma conferrent. Effecit etiam illud locorum præoccupatione, ut equitatu potius dimicaret, quo plus valebat, quam peditatu, quo erat deterior.

CAPUT IV.

QUorum acerrimo concurſu cum magnam partem diei eſſet pugnatum, cadit Craterus dux, & Neoptolemus, qui ſecundum locum imperii tenebat. Cum hoc concurrit ipſe Eumenes, qui cum inter ſe complexi in terram ex equis decidiſſent, ut facile intelligi poſſet inimica mente contendiſſe, animoque magis etiam pugnaſſe, quam corpore: non prius diſtracti ſunt,

quam alterum anima reliquerit. Ab hoc aliquot plagis Eumenes vulneratur, neque eo magis ex prælio exceſſit, ſed acrius hoſtibus inſtitit. Hic, equitibus profligatis, interfecto duce Cratero, multis præterea & maxime nobilibus captis, pedeſtris exercitus, quod in ea loca erat deductus, ut invito Eumene elabi non poſſet, pacem ab eo petiit. quam cum impetraſſet, in fide non manſit, & ſe, ſimulac potuit, ad Antipatrum recepit. Eumenes Craterum, ex acie ſemivivum elatum, recreare ſtuduit. cum id non poſſet, pro hominis dignitate, proque priſtina amicitia (namque illo uſus erat, Alexandro vivo, familiariter) amplo funere extulit, oſſaque in Macedoniam uxori ejus ac liberis remiſit.

CAPUT V.

HÆc dum apud Helleſpontum geruntur, Perdiccas apud flumen Nilum interficitur à Seleuco & Antigono: rerumque ſumma ad Antipatrum defertur. Hic, qui deſeruerant, exercitu ſuffragium ferente, capitis abſentes damnantur. in his Eumenes. Hac ille perculſus plaga non ſuccubuit, neque eo ſecius bellum adminiſtravit.

ſed

ſed exiles res animi magnitudinem, etſi non frangebant, tamen imminuebant. Hunc perſequens Antigonus, cum omni genere copiarum abundaret, ſæpe in itineribus vexabatur: neque umquam ad manum accedere licebat, niſi his locis, quibus pauci poſſent multis reſiſtere. Sed extremo tempore cum conſilio capi non poſſet, multitudine circumventus eſt. hinc tamen, multis ſuis amiſſis, ſe expedivit, & in caſtellum Phrygiæ, quod Nora appellatur, confugit. In quo cum circumſederetur, & vereretur, ne uno loco manens equos militareis perderet, quod ſpatium non eſſet agitandi: callidum fuit ejus inventum, quemadmodum ſtans jumentum calefieri exercerique poſſet, quo libentius & cibo uteretur, & à corporis motu non removeretur. Subſtringebat caput loro altius, quam ut prioribus pedibus plane terram poſſet attingere: deinde poſt verberibus cogebat exſultare, & calceis remittere. qui motus non minus ſudorem excutiebat, quam ſi in ſpatio decurreret. Quo factum eſt, quod omnibus mirabile eſt viſum, ut jumenta æque nitida ex caſtello educeret, cum complureis menſes in obſidione fuiſſet,

ac ſi in campeſtribus ea locis habuiſſet. Ea concluſione quotieſcunque voluit, & apparatum & munitiones Antigoni alias incendit, alias disjecit. Tenuit autem ſe uno loco, quam diu fuit hiems. quod caſtrum ſubſidia habere non poterat, ver appropinquabat; ſimulata deditione, dum de conditionibus tractat, præfectis Antigoni impoſuit: ſeque, ac ſuos omneis, extraxit incolumeis.

CAPUT VI.

AD hunc Olympias, mater quæ fuerat Alexandri, cum literas & nuntios miſiſſet in Aſiam conſultum, utrum repetitum Macedoniam veniret, (nam tum in Epiro habitabat) & eas res occuparet: huic ille primum ſuaſit, ne ſe moveret, & exſpectaret, quoad Alexandri filius regnum adipiſceretur. ſin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam, omnium injuriarum obliviſceretur, & in neminem acerbiore imperio uteretur. Horum nihil ea fecit. nam & in Macedoniam profecta eſt, & ibi crudeliſſime ſe geſſit. Petiit autem ab Eumene abſente, ne pateretur Philippi domus & familiæ inimiciſſimos regnare, ami-

amiciſſimos interire, ferretque opem liberis Alexandri. quam veniam ſi ſibi daret, quam primum exercitus pararet, quos ſibi ſubſidio adduceret. id quo facilius faceret, ſe omnibus præfectis, qui in officio manebant, miſiſſe literas, ut ei parerent, ejuſque conſiliis uterentur. His verbis Eumenes permotus ſatius duxit ſi ita tuliſſet fortuna, perire bene meritis referentem gratiam, quam ingratum vivere.

CAPUT VII.

ITaque copias contraxit, bellum adverſus Antigonum comparavit. Quod una erant Macedones complures nobiles, in his Peuceſtes, qui corporis cuſtos fuerat Alexandri, tum autem obtinebat Perſidem: Antigenes, cujus ſub imperio phalanx erat Macedonum: invidiam verens, quam tamen effugere non potuit ſi potius ipſe alienigena ſummi imperii potiretur, quam alii Macedonum, quorum ibi erat multitudo: in principiis nomine Alexandri ſtatuit tabernaculum, in eoque ſellam auream cum ſceptro ac diademate juſſit poni, eoque omneis quotidie convenire, ut ibi de ſummis rebus conſilia caperentur: cre-

dens minore ſe invidia fore, ſi ſpecie imperii, nominiſque ſimulatione Alexandri, bellum videretur adminiſtrare. quod & fecit. nam cum non ad Eumenis principia, ſed ad regia conveniretur, atque ibi de rebus deliberaretur, quodammodo latebat: cum tamen per eum unum omnia gererentur.

CAPUT VIII.

HIc in Parætacis cum Antigono conflixit, non acie inſtructa, ſed in itinere: eumque male acceptum in Mediam hiematum coëgit redire. ipſe in finitima regione Perſidis hiematum copias diviſit, non ut voluit, ſed ut militum cogebat voluntas. namque illa phalanx Alexandri Magni, quæ Aſiam peragrarat, deviceratque Perſas, inveterata cum gloria, tum etiam licentia, non parere ſe ducibus, ſed imperare poſtulabat: ut nunc veterani faciunt noſtri. Itaque periculum eſt, ne faciant, quod illi fecerunt ſua intemperantia, nimiaque licentia, ut omnia perdant, neque minus eos cum quibus ſteterint, quam adverſus quos fecerint. quod ſi quis illorum veteranorum legat facta, paria horum cognoſcat: neque rem ullam, niſi tempus, interceſſe

esse judicet. Sed ad illos revertar. Hiberna sumserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam: longeque inter se discesserant. Hoc Antigonus cum comperisset, intelligeretque se parem non esse paratis adversariis, statuit aliquid sibi novi consilii esse capiendum. Duæ erant viæ, qua ex Medis, ubi ille hiemabat, ad adversariorum hibernacula posset perveniri. quarum brevior per loca deserta, quæ nemo incolebat propter aquæ inopiam, ceterum dierum erat fere decem. illa autem, qua omnes commeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum, sed erat copiosa, omniumque rerum abundans. hac si proficisceretur, intelligebat prius adversarios rescituros de suo adventu, quam ille tertiam partem confecisset itineris. sin per loca sola contenderet, sperabat se imprudentem hostem oppressurum. Ad hanc rem conficiendam imperavit quam plurimos utres, atque etiam culleos comparari: post hæc pabulum: præterea cibaria cocta decem dierum: utque quam minime fieret ignis in castris, iter, quod habebat, omneis celat.

CAPUT IX.

SIc paratus, qua conſtituerat, proficiſcitur. Dimidium fere ſpatium confecerat, cum ex fumo caſtrorum ejus ſuſpicio allata eſt ad Eumenem, hoſtem appropinquare. conveniunt duces. quæritur quid opus ſit facto. intelligebant omnes, tam celeriter copias ipſorum contrahi non poſſe, quam Antigonus affuturus videbatur. Hic omnibus titubantibus, & de rebus ſummis deſperantibus, Eumenes ait: ſi celeritatem velint adhibere, & imperata facere, quod ante non fecerint, ſe rem expediturum. nam quod diebus quinque hoſtis tranſire poſſet, ſe effecturum, ut & non minus totidem dierum ſpacio retardaretur. quare circumirent, ſuas quiſque copias contraheret. Ad Antigoni autem refrænandum impetum tale capit conſilium. Certos mittit homines ad infimos monteis, qui obvii erant itineri adverſariorum: hiſque præcepit, ut prima nocte, quam latiſſime poſſint, igneis faciant quam maximos: atque hos ſecunda vigilia minuant, tertia perexiguos reddant: & aſſimulata caſtrorum conſuetudine ſuſpicionem injiciant hoſtibus,

bus, his locis esse castra, ac de eorum adventu esse prænuntiatum: idemque postera nocte faciant. quibus imperatum erat, diligenter præceptum curant. Antigonus, tenebris obortis, igneis conspicatur: credit de suo adventu esse auditum, & adversarios illuc suas contraxisse copias. mutat consilium, & quoniam imprudenteis adoriri non posset, flectit iter suum, & illum anfractum longiorem copiosæ viæ capit, ibique diem unum opperitur, ad lassitudinem sedandam militum, ac reficienda jumenta, quo integriore exercitu decerneret.

CAPUT X.

HIc Eumenes callidum imperatorem vicit consilio, celeritatemque impedivit ejus: neque tamen multum profecit. nam invidia ducum, cum quibus erat, perfidiaque militum Macedonum veteranorum, cum superior prælio discessisset, Antigono est deditus, cum exercitus ei ter ante separatis temporibus juravisset, se eum defensurum, nec unquam deserturum. Sed tanta fuit nonnullorum virtutis obtrectatio, ut fidem amittere mallent, quam eum non prodere. Atque hunc Antigo-

nus, cum ei fuisset infestissimus, conservasset, si per suos esset licitum, quod ab nullo se plus adjuvari posse intelligebat in his rebus, quas impendere jam apparebat omnibus. Imminebant enim Seleucus, Lysimachus, Ptolemæus, opibus jam valentes: cum quibus ei de summis rebus erat dimicandum. sed non passi sunt ii, qui circa erant: quod videbant, Eumene recepto, omneis præ illo parvi futuros. ipse autem Antigonus adeo erat incensus, ut, nisi magna spe maximarum rerum, leniri non posset.

CAPUT XI.

ITaque cum eum in custodiam dedisset, & præfectus custodum quæsisset quemadmodum servari vellet: ut acerrimum, inquit, leonem, aut ut ferociſſimum elephantum. nondum enim statuerat, eum conservaret, nec ne. Veniebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum, & qui propter odium fructum oculis ex ejus casu capere vellent, & qui propter veterem amicitiam colloqui consolarique cuperent: multi etiam qui ejus formam cognoscere studebant, qualis esset, quem tam diu tamque valde

valde timuiſſent, cujus in pernicie poſitam ſpem habuiſſent victoriæ. At Eumenes, cum diutius in vinculis eſſet, ait Onomarcho, penes quem ſumma imperii erat cuſtodiæ, ſe mirari, quare jam tertium diem ſic teneretur. non enim hoc convenire Antigoni prudentiæ, ut ſic ſe uteretur victo. quin aut interfici, aut miſſum fieri juberet. Hic cum ferocius Onomarcho loqui videretur, *quid tu*, inquit, *animo ſi iſto eras, cur non in prælio cecidiſti potius, quam in poteſtatem inimici venires?* Huic Eumenes, *utinam quidem iſtud eveniſſet*, inquit: *ſed eo non accidit, quod nunquam cum fortiore ſum congreſſus. non enim cum quoquam arma contuli, quin is mihi ſuccubuerit. non enim virtute hoſtium, ſed amicorum perfidia, decidi.* Neque id falſum. nam & dignitate fuit honeſta, & viribus ad laborem ferendum firmis: neque tam magno corpore, quam figura venuſta.

CAPUT XII.

DE hoc Antigonus cum ſolus conſtituere non auderet, ad conſilium retulit. Hic cum plerique omnes primo perturbati admirarentur, non jam de eo ſumtum eſſe ſupplicium, à quo

tot annos adeo essent male habiti, ut sæpe ad desperationem forent adducti; quique maximos duces interfeciſſet: denique in quo uno esset tantum, ut, quoad ille viveret, ipsi securi esse non possent: interfecto nihil habituri negotii essent: postremo, si illi redderet salutem, quærebant, quibus amicis esset usurus; sese enim cum Eumene apud eum non futuros. Hic cognita consilii voluntate, tamen usque ad septimum diem deliberandi sibi spatium reliquit. tum autem cum jam vereretur, ne qua seditio exercitus oriretur, vetuit ad eum quemquam admitti, & quotidianum victum amoveri jussit. nam negabat, se ei vim allaturum, qui aliquando fuisset amicus. Hic tamen non amplius, quam triduum, fame fatigatus, cum castra moverentur, insciente Antigono jugulatus est à custodibus.

CAPUT XIII.

SIc Eumenes annorum quinque & quadraginta, cum ab anno vigesimo (ut supra ostendimus) septem annos Philippo apparuisset, & tredecim apud Alexandrum eundem locum obtinuisset, in his uni equitum alæ præfuisset, post autem Alexandri Magni mor-

mortem imperator exercitus duxiſſet, ſummoſque duces partim repuliſſet, partim interfeciſſet: captus non Antigoni virtute, ſed Macedonum perjurio, talem habuit exitum vitæ. De quo quanta fuerit omnium opinio eorum, qui poſt Alexandrum Magnum reges ſunt appellati, ex hoc facillime poteſt judicari, quod nemo Eumene vivo, rex appellatus eſt, ſed præfectus. iidem poſt hujus occaſum, ſtatim regium ornatum, nomenque ſumſerunt: neque, quod initio prædicarant, ſe Alexandri liberis regnum ſervare, id præſtare voluerunt: & uno propugnatore ſublato, quod ſentirent, aperuerunt. Hujus ſceleris principes fuerunt Antigonus, Ptolomæus, Seleucus, Lyſimachus, Caſſander. Antigonus autem Eumenem mortuum propinquus ejus ſepeliendum tradidit. hi militari, honeſtoque funere, comitante toto exercitu, humaverunt: oſſaque ejus in Cappadociam ad matrem, atque uxorem liberoſque ejus deportanda curarunt.

XIX. PHOCION.

CAPUT I.

PHOCION Athenienſis etſi ſæpe exercitibus præfuit, ſummoſque magi-

magistratus cepit, tamen multo ejus notior integritas est vitæ, quam rei militaris labor. Itaque hujus memoria est nulla, illius autem magna fama: ex quo, cognomine *Bonus* est appellatus. Fuit enim perpetuo pauper, cum divitissimus esse posset, propter frequenteis delatos honores, potestatesque summas, quæ ei à populo dabantur. Hic cum à rege Philippo munera magnæ pecuniæ repudiaret, legatique hortarentur accipere, simulque admonerent, si ipse his facile careret, liberis tamen suis prospiceret, quibus difficile esset in summa paupertate tantam paternam tueri gloriam: his ille, *si mei similes erunt, idem hic*, inquit, *agellus illos alet, qui me ad hanc dignitatem perduxit: sin dissimiles sunt futuri, nolo meis impensis illorum ali augerique luxuriam.*

CAPUT II.

EIdem cum prope ad annum octogesimum prospera mansisset fortuna, extremis temporibus magnum in odium pervenit suorum civium. Primo cum Demade de urbe tradenda Antipatro, consenserat: ejusque consilio Demosthenes cum ceteris, qui bene de republica mereri existimabantur,

bantur, plebiſcito in exilium erant expulſi. Neque in eo ſolum offenderat, quod patriæ male conſuluerat, ſed etiam quod amicitiæ fidem non præſtiterat. namque auctus adjutuſque à Demoſthene, eum, quem tenebat, aſcenderat gradum, cum adverſus Charetem eum ſubornaret: ab eodem in judiciis, cum capitis cauſam diceret, defenſus, aliquoties liberatus diſceſſerat. hunc non ſolum in periculis non defendit, ſed etiam prodidit. Concidit autem maxime uno crimine, quia eum apud eum ſummum eſſet imperium populi, & Nicanorem Caſſandri præfectum inſidiari Piræo Athenienſium à Dercyllo moneretur: idemque poſtularet, ut provideret, ne commeatibus civitas privaretur: hic, audiente populo, Phocion negavit eſſe periculum: ſeque ejus rei obſidem fore pollicitus eſt. neque ita multo poſt Nicanor Piræo eſt potitus. ad quem recuperandum cum populus armatus concurriſſet, ille non modo neminem ad arma vocavit. ſed ne armatis quidem præeſſe voluit. ſine quo Athenæ omnino eſſe non poſſunt.

CAPUT III.

ERant eo tempore Athenis duæ factiones: quarum una populi causam agebat, altera optimatum. in hac erat Phocion, & Demetrius Phalereus. harum utraque Macedonum patrociniis nitebatur. nam populares Polyperchonti favebant: optimates cum Cassandro sentiebant. Interim à Polyperchonte Cassander Macedonia pulsus est: quo facto populus superior factus, statim duces adversariæ factionis capitis damnatos patria pepulit: in his Phocionem, & Demetrium Phalereum: deque ea re legatos ad Polyperchontem misit, qui ab eo peterent, ut sua decreta confirmaret. Huc eodem profectus est Phocion. quo ut venit, causam apud Philippum regem verbo, re ipsa quidem apud Polyperchontem, jussus est dicere. namque is tum regis rebus præerat. Hic cum ab Agnonide accusatus esset, quod Piræum Nicanori prodidisset: ex consilii sententia in custodiam conjectus, Athenas deductus est, ut ibi de eo legibus fieret judicium.

CA-

CAPUT IV.

HUc ubi perventum est, cum propter ætatem pedibus jam non valeret, vehiculoque portaretur, magni concursus sunt facti: cum alii reminiscentes veteris famæ, ætatis misererentur; plurimi vero ita exacuerentur propter proditionis suspicionem Piræei: maximeque, quod adversus populi commoda in senectute steterat. Qua de re ne perorandi quidem ei data est facultas, & dicendi causam. Inde judicio legitimis quibusdam confectis, damnatus, traditus est undecim viris, quibus ad supplicium, more Athenienſium, publice damnati tradi solent. Hic cum ad mortem duceretur, obvius ei fuit Emphyletus, quo familiariter fuerat usus. Is cum lacrymans dixisset: *ô quam indigna perpeteris Phocion!* huic ille, *at non inopinata,* inquit: *hunc enim exitum plerique clari viri habuerunt Athenienses.* In hoc tantum fuit odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber sepelire. Itaque à servis sepultus est.

XX. TIMOLEON.

CAPUT I.

TIMOLEON Corinthius ſine d
bio magnus omnium judicio h
vir extitit. Namque huic uni contig
quod neſcio an ulli, ut & patriam, i
qua erat natus, oppreſſam à tyranno li
beraret, & à Syracuſis, quibus auxili
erat miſſus, inveteratam ſervitutem de
pelleret: totamque Siciliam multo
annos bello vexatam, à barbariſque op
preſſam, ſuo adventu in priſtinum re
ſtitueret. Sed in his rebus non ſimplic
fortuna conflictatus eſt, & id quo
difficilius putatur, multo ſapientius tu
lit ſecundam, quam adverſam fortu
nam. Nam cum frater ejus Timoph
nes, dux à Corinthiis delectus, tyran
nidem per milites mercenarios occu
paſſet, particepſque regni poſſet eſſe
tantum abfuit à ſocietate ſceleris, u
antetulerit ſuorum civium libertatem
fratris ſaluti; & patriæ legibus obtem
perare ſatius duxerit, quam imperare
patriæ. Hac mente per haruſpicem
communemque affinem, cui ſoror, ex
eiſdem parentibus nata, nupta erat, fra
trem tyrannum interficiendum cura
vit.

it. ipſe non modo manus non attulit, ed ne aſpicere quidem fraternum ſanguinem voluit. nam, dum res conficeretur, procul in præſidio fuit, ne quis telles poſſet ſuccurrere. Hoc præclariſſimum ejus facinus non pari modo probatum eſt ab omnibus. nonnulli enim læſam ab eo pietatem putabant, & invidia laudem virtutis obterebant. Mater vero poſt id factum neque donum ad ſe filium admiſit, neque aspexit, quin eum fratricidam impiumque deteſtans compellaret. Quibus rebus adeo ille eſt commotus, ut nonnumquam vitæ finem facere voluerit, atque ex ingratorum hominum conſpectu morte decedere.

CAPUT II.

INterim Dione Syracuſis interfecto, Dionyſius rurſus Syracuſarum potitus eſt: cujus adverſarii opem à Corinthiis petiverunt: ducemque, quo in bello uterentur, poſtularunt. Huc Timoleon miſſus incredibili felicitate Dionyſium tota Sicilia depulit. cum interficere poſſet, noluit, tutoque ut Corinthum perveniret, effecit: quod utrorumque Dionyſiorum opibus Corinthii ſæpe adjuti fuerant.

cujus

cujus benignitatis memoriam volebat exstare: eamque præclaram victoriam ducebat, in qua plus esset clementiæ, quam crudelitatis: postremo, ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur, quem & ex quanto regno ad quam fortunam detrusisset. Post Dionysii decessum cum Iceta bellavit, qui adversatus fuerat Dionysio, quem non odio tyrannidis dissensisse, sed cupiditate, indicio fuit, quod ipse expulso Dionysio imperium dimittere noluit. Hoc superato Timoleon maximas copias Carthaginensium apud Crimessum flumen fugavit, ac satis habere coëgit, si liceret Africam obtinere, qui jam complureis annos possessionem Siciliæ tenebant. Cepit etiam Mamercum, Italicum ducem, hominem bellicosum & potentem, qui tyrannos adjutum in Siciliam venerat.

CAPUT III.

QUibus rebus confectis, cum propter diuturnitatem belli non solum regiones, sed etiam urbeis desertas videret, conquisivit primum quos potuit Siculos; deinde Corintho arcessivit colonos, quod ab his initio Syracusæ erant

erant conditæ. Civibus veteribus ſua reſtituit, novis bello vacuefactas poſſeſſiones diviſit: urbium mœnia disjecta, fanaque deleta, refecit: civitatibus leges libertatemque reddidit: ex maximo bello tantum ocium toti inſulæ conciliavit, ut hic conditor urbium earum, non illi, qui initio deduxerant, videretur. Arcem Syracuſis, quam muniverat Dionyſius ad urbem obſidendam, à fundamentis disjecit: cetera tyrannidis propugnacula demolitus eſt, deditque operam, ut quam minime multa veſtigia ſervitutis manerent. Cum tantis eſſet opibus, ut etiam invitis imperare poſſet, tantum autem haberet amorem omnium Siculorum, ut nullo recuſante regnum obtineret: maluit ſe diligi, quam metui. Itaque, cum primum potuit, imperium depoſuit, & privatus Syracuſis, quod reliquum vitæ fuit, vixit. Neque vero id imperite fecit. nam quod ceteri reges imperio potuerunt, hic benevolentia tenuit. Nullus honos huic defuit: neque poſtea Syracuſis res ulla geſta eſt publica, de qua prius ſit decretum, quam Timoleontis ſententia cognita. Nullius umquam conſilium non modo antelatum, ſed ne comparatum quidem

quidem est neque id magis benevolentia factum est, quam prudentia.

CAPUT IV.

Hic cum ætate jam provectus esset, sine ullo morbo lumina oculorum amisit. quam calamitatem ita moderate tulit, ut neque eum querentem quisquam audierit, neque eo minus privatis publicisque rebus interfuerit. veniebat autem in theatrum, cum ibi concilium populi haberetur, propter valetudinem vectus jumentis junctis. atque ita de vehiculo, quæ videbantur, dicebat. Neque hoc illi quisquam tribuebat superbiæ. nihil enim umquam neque insolens, neque gloriosum ex ore ejus exiit: qui quidem, cum suas laudes audierit predicari, numquam aliud dixit, quam se in ea re maximas diis gratias agere, atque habere, quod cum Siciliam recreare constituissent, tum se potissimum ducem esse voluissent. nihil enim rerum humanarum sine deorum numine agi putabat. Itaque suæ domi sacellum Εὐθυμίας constituerat, idque sanctissime colebat. Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles accesserunt casus. Nam prælia maxima natali die suo fecit

fecit omnia: quo factum est, ut ejusdem natalem festum haberet universa Sicilia. Huic quidam Lamestius, homo petulans, & ingratus, vadimonium cum vellet imponere, quod cum illo se lege agere diceret, & complures concurrissent, qui procacitatem hominis manibus coercere conarentur: Timoleon oravit omneis, ne id facerent. namque id ut Lamestio ceterisque liceret, se maximos labores, summaque adiisse pericula. hanc enim speciem libertatis esse, si omnibus, quod quisque vellet, legibus experiri liceret. Idem, cum quidam Lamestii similis, nomine Demænetus, in concione populi de rebus gestis ejus detrahere coepisset, ac nonnulla inveheretur in Timoleonta: dixit, nunc demum se voti esse damnatum. namque hæc à diis immortalibus semper precatum, ut talem libertatem restituerent Syracusanis, in qua cuivis liceret, de quo vellet, impune dicere. Hic cum diem supremum obiisset, publice à Syracusanis in gymnasio, quod Timoleontium appellatur, tota celebrante Sicilia, sepultus est.

XXI. DE REGIBUS.

CAPUT I.

HI fere fuerunt Græciæ gentis duces, qui memoria digni videantur, præter reges. namque eos attingere noluimus, quod omnium res geſtæ ſeparatim ſunt relatæ. neque tamen hi admodum ſunt multi. Lacedæmonius autem Ageſilaus, nomine non poteſtate fuit rex, ſicut ceteri Spartani. Ex his vero, qui dominatum imperio tenuerunt, excellentiſſimi fuerunt (ut nos judicamus) Perſarum Cyrus, & Darius Hyſtaſpis filius: quorum uterque privatus, virtute regnum eſt adeptus. Prior horum apud Maſſagetas in prælio cecidit. Darius ſenectute diem obiit ſupremum. Tres ſunt præterea ejuſdem generis, Xerxes, & duo Artaxerxes, Macrochir, & Mnemon. Xerxi maxime eſt illuſtre, quod maximis, poſt hominum memoriam, exercitibus, terra marique, bellum intulit Græciæ. At Macrochir præcipuam habet laudem ampliſſimæ pulcherrimæque corporis formæ: quam incredibili ornavit virtute belli. namque illo Perſarum nemo fuit manu fortior. Mnemon autem juſtitiæ fama floruit.

nam

nam cum matris ſuæ ſcelere amiſiſſet uxorem, tantum indulſit dolori, ut eum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine morbo naturæ debitum reddiderunt: tertius ab Artabano præfecto ferro interfectus eſt.

Caput II.

EX Macedonum autem genere duo multo ceteros anteceſſerunt rerum geſtarum gloria, Philippus Amyntæ filius, & Alexander Magnus. Horum alter Babylone morbo conſumtus eſt. Philippus Ægis à Pauſania, cum ſpectatum ludos iret, juxta theatrum occiſus eſt. Unus Epirotes Pyrrhus, qui cum Populo Romano bellavit. is cum Argos oppidum oppugnaret in Peloponneſo, lapide ictus interiit. Unus item Siculus Dionyſius prior. nam & manu fortis, & belli peritus fuit, &, id quod in tyranno non facile reperitur, minime libidinoſus, non luxurioſus, non avarus, nullius rei denique cupidus, niſi ſingularis perpetuique imperii, ob eamque rem crudelis. nam dum id ſtuduit munire, nullius pepercit vitæ, quem ejus inſidiatorem putaret. Hic cum virtute tyrannidem ſibi peperiſſet, magna retinuit felicitate,

majorque annis ſexaginta natus deceſſit florente regno. neque in tam multis annis cujuſquam ex ſua ſtirpe funus vidit, cum ex tribus uxoribus liberos procreaſſet, multique ei nati eſſent nepotes.

CAPUT III.

FUerunt præterea multi reges ex amicis Alexandri Magni, qui poſt obitum ejus imperia ceperunt. in his Antigonus, & hujus filius Demetrius, Lyſimachus, Seleucus, Ptolemæus. Ex his Antigonus cum adverſus Seleucum Lyſimachumque dimicaret, in prælio occiſus eſt. Pari leto affectus eſt Lyſimachus à Seleuco. nam ſocietate diſſoluta bellum inter ſe geſſerunt. At Demetrius cum filiam ſuam Seleuco in matrimonium dediſſet, neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuiſſet: captus bello, in cuſtodia ſocer generi periit morbo. neque ita multo poſt Seleucus à Ptolemæo Cerauno dolo interfectus eſt: quem ille à patre expulſum Alexandria, alienarum opum indigentem receperat. ipſe autem Ptolemæus, cum vivus filio regnum tradidiſſet, ab illo eodem vita privatus dicitur. De quibus quoniam ſatis dictum puta-

putamus, non incommodum videtur, non præterire Hamilcarem & Hannibalem: quos & animi magnitudine, & calliditate, omneis in Africa natos præstitisse constat.

XXII. HAMILCAR.

CAPUT I.

HAMILCAR, Hannibalis filius, cognomine Barcas, Carthaginensis, primo Punico bello, sed temporibus extremis, admodum adolescentulus in Sicilia præesse cœpit exercitui. Cum ante ejus adventum & mari & terra male res gererentur Carthaginensium, ipse ubi affuit nunquam hosti cessit, neque locum nocendi dedit: sæpeque è contrario hostem occasione data lacessivit, semperque superior discessit. quo facto cum pæne omnia in Sicilia Pœni amisissent, ille Erycem sic defendit, ut bellum eo loco gestum non videretur. Interim Carthaginenses classe apud insulas Ægates à C. Lutatio consule Romanorum superati, statuerunt belli finem facere, eamque rem arbitrio permiserunt Hamilcaris. Ille etsi flagrabat bellandi cupiditate: tamen paci serviendum putavit, quod

patriam exhauſtam ſumtibus, diutius calamitatem belli ferre non poſſe intelligebat: ſed ita, ut ſtatim mente agitaret, ſi paullo modo res eſſent refectæ, bellum renovare, Romanoſque armis perſequi, donec aut virtute viciſſent, aut victi manum dediſſent. Hoc conſilio pacem conciliavit: in qua tanta fuit ferocia, ut cum Catulus negaret ſe bellum compoſiturum, niſi ille cum ſuis, qui Erycem tenuerant, armis relictis, Sicilia decederent: ſuccumbente patria ipſe periturum ſe potius dixerit, quam cum tanto flagitio domum rediret. non enim ſuæ eſſe virtutis, arma à patria accepta adverſus hoſteis, adverſariis tradere. Hujus pertinaciæ ceſſit Catulus.

CAPUT II.

AT ille, ut Carthaginem venit, multo aliter, ac ſperabat, rempublicam ſe habentem cognovit. namque diuturnitate externi mali tantum exarſit inteſtinum bellum, ut nunquam pari in periculo fuerit Carthago, niſi cum deleta eſt. Primo mercenarii milites, qui adverſus Romanos fuerant, deſciverunt: quorum numerus erat viginti millium. hi totam abalienarunt Afri-

fricam, ipſam Carthaginem oppugnarunt. Quibus malis adeo ſunt Pœni perterriti, ut auxilia etiam à Romanis petiverint, eaque impetrarint. Sed extremo, cum prope jam ad deſperationem perveniſſent, Hamilcarem imperatorem fecerunt. Is non ſolum hoſteis à muris Carthaginis removit, cum amplius centum millia facta eſſent armatorum, ſed etiam eo compulit, ut locorum anguſtiis clauſi, plures fame, quam ferro, interirent. omnia oppida alienata, in his Uticam, atque Hipponem, valentiſſima totius Africæ, reſtituit patriæ. neque eo fuit contentus, ſed etiam fineis imperii propagavit. tota Africa tantum otium reddidit, ut nullum in ea bellum videretur multis annis fuiſſe.

CAPUT III.

REbus his ex ſententia peractis, fidenti animo atque infeſto Romanis, quo facilius cauſam bellandi reperiret, effecit, ut imperator cum exercitu in Hiſpaniam mitteretur: eoque ſecum duxit filium Hannibalem annorum novem. Erat præterea cum eo adoleſcens illuſtris, & formoſus, Haſdrubal:

quem nonnulli diligi turpius, quam par erat, ab Hamilcare, loquebantur, non enim maledici tanto viro deeſſe poterant. quo factum eſt, ut à præfecto morum Haſdrubal cum eo vetaretur eſſe. Huic ille filiam ſuam in matrimonium dedit, quod moribus eorum non poterat interdici ſocero gener. De hoc ideo mentionem fecimus, quod, Hamilcare occiſo, ille exercitui præfuit, reſque magnas geſſit: & princeps largitione vetuſtos pervertit mores Carthaginenſium; ejuſdemque poſt mortem Hannibal ab exercitu accepit imperium. At Hamilcar poſtea quam mare tranſiit, in Hiſpaniamque venit, magnas res ſecunda geſſit fortuna: maximas, bellicoſiſſimaſque genteis ſubegit: equis, armis, viris, pecunia, totam locupletavit Africam. Hic cum in Italiam bellum inferre meditaretur, nono anno poſt. quam in Hiſpaniam venerat, in prælio pugnans adverſus Vectones occiſus eſt. Hujus perpetuum odium erga Romanos maxime concitaſſe videtur ſecundum bellum Punicum. namque Hannibal, filius ejus, aſſiduis patris obteſtationibus eo eſt perductus, ut interire, quam non Romanos experiri, mallet.

XXIII. HAN-

XXIII. HANNIBAL.

CAPUT I.

HANNIBAL, Hamilcaris filius, Carthaginenſis. Si verum eſt, quod nemo dubitat, ut Populus Romanus omneis genteis virtute ſuperarit, non eſt inficiandum, Hannibalem tanto præſtitiſſe ceteros imperatores prudentia, quanto Populus Romanus antecedat fortitudine cunctas nationes. nam quotieſcumque cum eo congreſſus eſt in Italia, ſemper diſceſſit ſuperior. quod niſi domi civium ſuorum invidia debilitatus eſſet, Romanos videtur ſuperare potuiſſe. ſed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem velut hæreditate relictum odium paternum erga Romanos ſic confirmavit, ut prius animam, quam id depoſuerit: qui quidem cum patria pulſus eſſet, & alienarum opum indigeret, numquam deſtiterit animo bellare cum Romanis.

CAPUT II.

NAm ut omittam Philippum, quem abſens hoſtem reddidit Romanis: omnium his temporibus potentiſ-

simus rex Antiochus fuit. hunc tanta cupiditate incendit bellandi, ut usque à rubro mari arma conatus sit inferre Italiæ. ad quem cum legati veniſſent Romani, qui de ejus voluntate explorarent, darentque operam conſiliis clandeſtinis, ut Hannibalem in ſuſpicionem regi adducerent, tanquam ab ipſis corruptum, alia, atque antea, ſentire: neque id fruſtra feciſſent: idque Hannibal comperiſſet, ſeque ab interioribus conſiliis ſegregari vidiſſet: tempore dato adiit regem, eique cum multa de fide ſua, & odio in Romanos, commemoraſſet, hoc adjunxit: *Pater*, inquit, *meus, Hamilcar, puerulo, utpote non amplius novem annos nato, in Hiſpaniam imperator proficiſcens Carthagine, Jovi optimo maximo hoſtias immolavit. quæ divina res dum conficiebatur, quæſivit à me, vellemne ſecum in caſtra proficiſci? Id cum libenter accepiſſem, atque ab eo petere cœpiſſem, ne dubitaret ducere: tum ille, faciam, inquit, ſi fidem mihi, quam poſtulo, dederis. ſimulque ad aram adduxit, apud quam ſacrificare inſtituerat: eamque, ceteris remotis, tenentem jurare juſſit, numquam me in amicitia cum Romanis fore. Id ego juſjurandum patri datum, uſque ad hanc diem ita ſer-*

ſervavi, ut nemini dubium eſſe debeat, quin reliquo tempore eadem mente ſim futurus. quare ſi quid amice de Romanis cogitabis, non imprudenter feceris, ſi me cælaris. cum quidem bellum parabis, te ipſum fruſtraberis, ſi non me in eo principem poſueris.

CAPUT III.

HAc igitur ætate cum patre in Hiſpaniam profectus eſt. cujus poſt obitum, Haſdrubale imperatore ſuffecto, equitatui omni præfuit. hoc quoque interfecto, exercitus ſumma in imperii ad eum detulit. id Carthaginem delatum, publice comprobatum eſt. Sic Hannibal minor quinque & viginti annis natus, imperator factus proximo triennio omneis genteis Hiſpaniæ bello ſubegit: Saguntum, fœderatam civitatem, vi expugnavit. tres exercitus maximos comparavit. Ex his unum in Africam miſit, alterum cum Haſdrubale fratre in Hiſpania reliquit, tertium in Italiam ſecum duxit. ſaltum Pyrenæum tranſiit. quacunque iter fecit, cum omnibus incolis conflixit. neminem, niſi victum, dimiſit. Ad Alpes poſtea quam venit, quæ Italiam ab Gallia ſejungunt, quas

nemo unquam cum exercitu ante eum, præter Herculem Graium, transierat: quo facto is hodie saltus Graius appellatur: Alpicos conanteis prohibere transitum concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecitque, ut ea elephantus oneratus ire posset, qua antea unus homo inermis vix poterat repere. hac copias traduxit, in Italiamque pervenit.

CAPUT IV.

CONflixerat apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione consule, eumque pepulerat. cum hoc eodem de Clastidio apud Padum decernit: saucium inde ac fugatum dimittit. tertio idem Scipio cum collega Tiberio Longo ad Trebiam adversus eum venit. cum his manum conseruit: utrumque profligavit. Inde per Liguros Appenninum transit, petens Etruriam. hoc itinere adeo gravi morbo afficitur oculorum, ut postea numquam dextro æque bene usus sit: qua valetudine cum etiam tum premeretur, lecticaque ferretur, C. Flaminium consulem apud Transimenum cum exercitu insidiis circumventum occidit, neque multo post C. Centenium, prætorem, cum delecta manu saltus occupantem. Hinc in Apuliam

puliam pervenit. Ibi obviam eſt venerunt duo conſules, C. Terentius Varro, & L. Paulus Æmilius. Utriuſque exercitus uno prælio fugavit: L. Paulum conſulem occidit, & aliquot præterea conſulares. In his Cn. Servilium Geminеum, qui anno ſuperiore fuerat conſul.

CAPUT V.

HAc pugna pugnata, Romam profectus eſt nullo reſiſtente. in propinquis urbis montibus moratus eſt. Cum aliquot ibi dies caſtra habuiſſet, & reverteretur Capuam: Qu. Fabius Maximus, dictator Rom. in agro Falerno ei ſe objecit. Hinc clauſus locorum anguſtiis, noctu ſine ullo detrimento exercitus ſe expedivit. Fabio callidiſſimo imperatori verba dedit. namque obducta nocte, ſarmenta in cornibus jumentorum deligata incendit, ejuſque generis multitudinem magnam diſpalatam immiſit. quo repentino objectu viſo, tantum terrorem injecit exercitui Romanorum, ut egredi extra vallum nemo ſit auſus. Hanc poſt rem geſtam non ita multis diebus M. Minucium Rufum, magiſtrum equitum, pari ac dictatorem imperio, dolo perductum in prælium, fugavit, Tiberium Sempronium

Gracchum iterum conſulem, in Lucanis abſens in inſidias inductum ſuſtulit. M. Claudium Marcellum, quinquies conſulem, apud Venuſiam pari modo interfecit. Longum eſt enumerare prælia. Quare hoc unum ſatis erit dictum, ex quo intelligi poſſit quantus ille fuerit. Quamdiu in Italia fuit, nemo ei in acie reſtitit, nemo adverſus eum poſt Cannenſem pugnam in campo caſtra poſuit.

CAPUT VI.

HIc invictus patriam defenſum revocatus, bellum geſſit adverſus P. Scipionis filium, quem ipſe primum apud Rhodanum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam fugaverat. Cum hoc, exhauſtis jam patriæ facultatibus, cupivit impræſentiarum bellum componere, quo valentior poſtea congrederetur. In colloquium convenit, conditiones non convenerunt. Poſt id factum paucis diebus apud Zamam cum eodem conflixit. pulſus (incredibile dictu) biduo & duabus noctibus Adrumetum pervenit, quod abeſt à Zama circiter millia paſſuum trecenta. In hac fuga Numidæ, qui ſimul cum eo ex acie exceſſe-

ceſſerant, inſidiati ſunt ei: quos non ſolum effugit, ſed etiam ipſos oppreſſit. Adrumeti reliquos ex fuga collegit. novis delectibus paucis diebus multos contraxit.

CAPUT VII.

CUm in apparando acerrime eſſet occupatus, Carthaginenſes bellum cum Romanis compoſuerunt. Ille nihilo ſecius exercitui poſtea præfuit, reſque in Africa geſſit: Itemque Mago frater ejus, uſque ad P. Sulpicium, C. Aurelium, conſules. His enim magiſtratibus legati Carthaginenſes Romam venerunt, qui Senatui populoque Rom. gratias agerent, quod cum his pacem feciſſent, ob eamque rem corona aurea eos donarent, ſimulque peterent, ut obſides eorum Fregellis eſſent, captivique redderentur. His ex Senatuſconſulto reſponſum eſt: munus eorum gratum acceptumque eſſe: obſides quo loco rogarent, futuros: captivos non remiſſuros, quod Hannibalem, cujus opera ſuſceptum bellum foret, inimiciſſimum nomini Romano, & nunc cum imperio apud exercitum haberent, itemque fratrem ejus Magonem. Hoc reſponſo Carthagi-

thaginenſes cognito, Hannibalem domum, Magonemque, revocarunt. Hic, ut rediit, prætor factus eſt, poſt quam rex fuerat, anno ſecundo & viceſimo. Ut enim Romæ conſules, ſic Carthagine quotannis annui bini reges creabantur. In eo magiſtratu pari diligentia ſe Hannibal præbuit, ac fuerat in bello. namque effecit, ex novis vectigalibus non ſolum ut eſſet pecunia, quæ Romanis ex fœdere penderetur, ſed etiam ſupereſſet, quæ in ærario poneretur. Deinde anno poſt præturam, M. Claudio, L. Furio Coss. Romani legati Carthaginem venerunt. Hos Hannibal ſui expoſcendi gratia miſſos ratus, priuſquam his ſenatus daretur, navem conſcendit clam, atque in Syriam ad Antiochum profugit. Hac re palam facta Pœni naveis duas, quæ eum comprehenderent, ſi poſſent conſequi, miſerunt, bona ejus publicarunt, domum à fundamentis disjecerunt, ipſum exulem judicarunt.

CAPUT VIII.

AT Hannibal anno tertio, poſt quam domo profugerat, L. Cornelio, Q. Minucio Coss. cum quinque navibus Africam acceſſit in finibus Cyrenæorum,

næorum, ſi forte Carthaginenſeis ad bellum, Antiochi ſpe, fiduciaque, inducere poſſet: cui jam perſuaſerat, ut cum exercitibus in Italiam proficiſceretur. Huc Magonem fratrem excivit. Id ubi Pœni reſciverunt, Magonem eadem, qua fratrem abſentem, pœna effecerunt. Illi deſperatis rebus cum ſolviſſent naveis, ac vela ventis dediſſent, Hannibal ad Antiochum pervenit. de Magonis interitu duplex memoria prodita eſt. namque alii naufragio, alii à ſervis ipſius interfectum eum, ſcriptum reliquerunt. Antiochus autem ſi tam in agendo bello parere voluiſſet conſiliis ejus, quam in ſuſcipiendo inſtituerat, propius Tiberi, quam Thermopylis, de ſumma imperii dimicaret. quem etſi multa ſtulte conari videbat, tamen nulla deſeruit in re. Præfuit paucis navibus, quas ex Syria juſſus erat in Aſiam ducere, hiſque adverſus Rhodiorum claſſem in Pamphylio mari conflixit. quo cum multitudine adverſariorum ſui ſuperarentur: ipſe, quo cornu rem geſſit, fuit ſuperior.

CA-

CAPUT IX.

ANtiocho fugato, verens ne dederetur, quod ſine dubio accidiſſet, ſi ſui feciſſet poteſtatem, Cretam ad Gortynios venit, ut ibi, quo ſe conferret, conſideraret. Vidit autem vir omnium callidiſſimus, magno ſe fore in periculo, niſi quid prævidiſſet, propter avaritiam Cretenſium. magnam enim ſecum pecuniam portabat, de qua ſciebat exiſſe famam. Itaque capit tale conſilium. amphoras complureis complet plumbo: ſummas operit auro & argento. has Gortyniis præſentibus deponit in templo Dianæ, ſimulans ſe ſuas fortunas illorum fidei credere. His in errorem ductis, ſtatuas æneas quas ſecum portabat, omneis ſua pecunia complet, eaſque in propatulo domi abjicit. Gortynii templum magna cura cuſtodiunt, non tam à ceteris, quam ab Hannibale, ne quid ille, inſcientibus his, tolleret, ſecumque portaret.

CAPUT X.

SIc conſervatis ſuis rebus, Pœnus illuſis Cretenſibus omnibus, ad Pruſiam in Pontum pervenit: apud quem

quem eodem animo fuit erga Italiam: neque aliud quicquam egit, quam regem armavit, & excitavit adverſus Romanos. Quem cum videret domeſticis rebus minus eſſe robuſtum, conciliabat ceteros reges, adjungebatque bellicoſas nationes. Diſſidebat ab eo Pergamenus rex Eumenes, Romanis amiciſſimus, bellumque inter eos gerebatur & mari & terra: quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi. ſed utrobique Eumenes plus valebat propter Romanorum ſocietatem: quem ſi removiſſet, faciliora ſibi cetera fore arbitrabatur. Ad hunc interficiendum talem iniit rationem. Claſſe paucis diebus erant decertaturi. ſuperabatur navium multitudine. dolo erat pugnandum, cum par non eſſet armis. Imperavit quam plurimas venenatas ſerpenteis vivas colligi, eaſque in vaſa fictilia conjici. Harum cum confeciſſet magnam multitudinem, die ipſo, quo facturus erat navale prælium, claſſiarios convocat, hiſque præcipit, omnes ut in unam Eumenis regis concurrant navem: à ceteris tantum ſatis habeant ſe defendere. id facile illos ſerpentium multitudine conſecuturos. rex autem qua nave veheretur, ut ſcirent,

rent, se facturum: quem si aut cepis-
sent, aut interfeciſſent, magno his
pollicetur id præmio fore.

CAPUT XI.

TAli cohortatione militum facta, classis ab utrisque in prælium deducitur. quarum acie constituta, priusquam signum pugnæ daretur, Hannibal, ut palam faceret suis, quo loco Eumenes esset, tabellarium in scapha cum caduceo mittit. qui ubi ad naveis adversariorum pervenit, epistolam ostendens, se regem professus est quærere. statim ad Eumenem deductus est. quod nemo dubitabat aliquid de pace esse scriptum. Tabellarius ducis nave declarata suis, eodem unde ierat, se recepit. At Eumenes soluta epistola nihil in ea reperit, nisi quod ad irridendum eum pertineret. cujus etsi causam mirabatur, neque reperiebatur, tamen prælium statim committere non dubitavit. Horum in concursu Bithynii, Hannibalis præcepto, universi navem Eumenis adoriuntur. Quorum vim cum rex sustinere non posset, fuga salutem petiit: quam confecutus non esset, nisi intra sua præsidia se recepisset, quæ in proximo litore erant collocata.

reliquæ

reliquæ Pergamenæ naves cum adversarios premerent acrius, repente in eas vasa fictilia, de quibus supra mentionem fecimus, conjici cœpta sunt: quæ facta initio risum pugnantibus excitarunt, neque, quare id fieret, poterat intelligi. postquam naveis completas conspexerunt serpentibus, nova re perterriti, cum quid potissimum vitarent, non viderent, puppeis averterunt, seque ad sua castra nautica retulerunt. Sic Hannibal consilio arma Pergamenorum superavit; neque tum solum, sed sæpe alias pedestribus copiis pari prudentia pepulit adversarios.

CAPUT XII.

QUæ dum in Asia geruntur, accidit casu, ut legati Prusiæ Romæ apud T. Quintium Flaminium consulem cœnarent, atque ibi de Hannibale mentione facta, ex his unus diceret, eum in Prusiæ regno esse. id postero die Flaminius senatui detulit. Patres conscripti, qui Hannibale vivo nunquam se sine insidiis futuros existimabant, legatos in Bithyniam miserunt, in his Flaminium, qui à rege peterent, ne inimicissimum suum secum haberet, sibique ut dederet. His Prusias negare

negare ausus non est: illud recusavit, id ne à se fieri postularent, quod adversus jus hospitii esset: ipsi, si possent, comprehenderent: locum, ubi esset, facile inventuros. Hannibal enim uno loco se tenebat in castello, quod ei ab rege datum erat muneri, idque fic ædificarat, ut in omnibus partibus ædificii exitus haberet, semper verens, ne usu eveniret, quod accidit. Huc cum legati Romanorum venissent, ac multitudine domum ejus circumdedissent, puer ab janua prospiciens Hannibali dixit, plureis præter consuetudinem armatos apparere, qui imperavit ei, ut omneis foreis ædificii circumiret, ac propere sibi renunciaret, num eodem modo undique obsideretur. puer cum celeriter, quid esset, renuntiasset, omneisque exitus occupatos ostendisset: sensit id non fortuito factum, sed se peti neque sibi diutius vitam esse retinendam: quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum venenum, quod semper secum habere consueverat, sumsit.

CA

CAPUT XIII.

SIc vir fortiſſimus, multis variiſque perfunctus laboribus, anno acquievit ſeptuageſimo. Quibus conſulibus interierit non convenit. namque Atticus M. Claudio Marcello, & Q. Labio Labeone Coss. mortuum in annali ſuo ſcriptum reliquit. At Polybius L. Æmilio Paulo, & Cn. Bæbio Tamphilo: Sulpicius autem P. Cornelio Cethego, & M. Bæbio Tamphilo. Atque hic tantus vir, tantiſque bellis diſtrictus, nonnihil temporis tribuit literis. namque aliquot ejus libri ſunt Græco ſermone confecti: in his ad Rhodios de Cn. Manlii Vulſonis in Aſia rebus geſtis. Hujus bella geſta multi memoriæ prodiderunt: ſed ex his duo, qui cum eo in caſtris fuerunt, ſimulque vixerunt, quamdiu fortuna paſſa eſt, Philænius & Soſilus Lacedæmonius: atque hoc Soſilo Hannibal literarum Græcarum uſus eſt doctore. Sed nunc tempus eſt hujus libri facere finem, & Romanorum explicare Imperatores, quo facilius collatis utrorumque factis, qui viri præferendi ſint, poſſit judicari.

M. POR-

XXIV.

M. PORCIUS CATO.

Ex libro ſecundo
ÆMILII PROBI,
ſeu Cornelii Nepotis.

CAPUT I.

CATO ortus municipio Tuſculo, adoleſcentulus prius quam honoribus operam daret, verſatus eſt in Sabinis, quod ibi heredium à patre relictum habebat. Hortatu L. Valerii Flacci, quem in conſulatu cenſuraque habuit collegam, ut M. Perpenna Cenſorinus narrare ſolitus eſt, Romam demigravit: in foro eſſe cœpit. Primum ſtipendium meruit annorum decem ſeptemque. Q. Fabio Maximo, M. Claudio Marcello Coss., tribunus militum in Sicilia fuit. Inde ut rediit, caſtra ſecutus eſt C. Claudii Neronis: magnique ejus opera æſtimata eſt in prælio apud Senam, quo cecidit Haſdrubal, frater Hannibalis. Quæſtor obtigit P. Cornelio Scipioni Africano, conſuli: cum quo non pro ſortis neceſſitudine vixit. Namque ab eo perpetua diſſenſit vita. Ædilis pl. factus eſt cum

cum C. Helvio. Prætor provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quæſtor ſuperiore tempore ex Africa decedens, Q. Ennium poëtam deduxerat: quod non minoris æſtimamus, quam quemlibet ampliſſimum Sardinienſem triumphum.

CAPUT II.

CONſultum geſſit cum L. Valerio Flacco, ſorte provinciam nactus Hiſpaniam citeriorem, exque ea triumphum deportavit. Ibi cum diutius moraretur, P. Scipio Africanus conſul iterum, cujus in priore conſulatu quæſtor fuerat, voluit eum de provincia depellere, & ipſe ei ſuccedere: neque hoc per ſenatum efficere potuit, cum quidem Scipio in civitate principatum obtineret, quod tum non potentia, ſed jure reſpubl. adminiſtrabatur. Qua ex re iratus, ſenatu peracto, privatus in urbe manſit. At Cato, cenſor cum eodem Flacco factus, ſevere præfuit ei poteſtati. Nam & in complureis nobileis animadvertit, & multas res novas in edictum addidit, quare luxuria reprimeretur, quæ jam tum incipiebat pullulare. Circiter annos octoginta uſque

ad extremam ætatem, ab adoleſcentia, reipub. cauſa ſuſcipere inimicitias non deſtitit. A multis tentatus, non modo nullum detrimentum exiſtimationis fecit, ſed, quoad vixit, virtutum laude crevit. In omnibus rebus ſingulari fuit prudentia & induſtria. Nam & agricola ſolers, & reip. peritus, & juriſconſultus, & magnus imperator, & probabilis orator, & cupidiſſimus literarum fuit. Quarum ſtudium etſi ſenior arripuerat, tamen tantum in eis progreſſum fecit, ut non facile reperire poſſis, neque de Græcis, neque de Italicis rebus, quod ei fuerit incognitum. Ab adoleſcentia confecit orationes. Senex hiſtorias ſcribere inſtituit. quarum ſunt libri ſeptem. Primus continet res geſtas Regum Populi Romani. Secundus, & tertius, unde quæque civitas orta ſit Italica. Ob quam rem omneis *Origines* videtur appellaſſe. In quarto autem bellum Punicum primum: in quinto ſecundum. Atque hæc omnia capitulatim ſunt dicta. Reliquaque bella pari modo perſecutus eſt, uſque ad præturam Ser. Galbæ, qui diripuit Luſitanos. Atque horum bellorum duces non nominavit, ſed ſine nominibus res notavit.

In

In iisdem exposuit quæ in Italia Hispaniisque viderentur admiranda. In quibus multa industria, & diligentia comparet, multa doctrina. Hujus de vita & moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, rogatu T. Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen delegamus.

XXV.
VITA
T. POMPONII ATTICI.

Ex Cornelio Nepote.

CAPUT I.

POMPONIUS Atticus, ab origine ultima stirpis Romanæ generatus, perpetuo à majoribus acceptam equestrem obtinuit dignitatem. Patre usus est diligente, indulgente, &, ut tum erant tempora, diti, imprimisque studioso literarum. hic, prout ipse amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet, filium erudivit. Erat autem in puero, præter docilitatem ingenii, summa suavitas oris ac vocis, ut non solum celeriter arriperet quæ tradebantur, sed etiam excellenter pronuntiaret. Qua ex

re, in pueritia, nobilis inter æqualeis ferebatur, clariusque explendescebat, quam generosi condiscipuli animo æquo ferre possent. Itaque incitabat omneis studio suo: quo in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marius, C. filius, M. Cicero, quos consuetudine sua sic sibi devinxit, ut nemo iis perpetuo fuerit carior.

CAPUT II.

PAter mature decessit. ipse adolescentulus, propter affinitatem P. Sulpicii, qui tribunus pleb. interfectus est, non expers fuit illius periculi. Namque Anicia, Pomponii consobrina, nupserat M. Servio, fratri P. Sulpicii. Itaque interfecto P. Sulpicio, posteaquam vidit, Cinnano tumultu civitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem pro dignitate vivendi, quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, cum alii Syllanis, alii Cinnanis faverent partibus: idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit: neque eo secius adolescentem Marium, hostem judicatum, juvit opibus suis: cujus fugam pecunia sublevavit. Ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari,

miliari, eodem magnam partem fortunarum trajecit ſuarum. Hic ita vixit, ut univerſis Athenienſibus merito eſſet cariſſimus. Nam, præter gratiam, quæ jam in adoleſcentulo magna erat, ſæpe ſuis opibus inopiam eorum publicam levavit. Quum enim verſuram facere publice neceſſe eſſet, neque ejus conditionem æquam haberent: ſemper ſe interpoſuit, atque ita, uti neque uſuram unquam ab iis acceperit, neque longius, quam dictum eſſet, eos debere, paſſus ſit. Quod utrumque erat iis ſalutare. nam neque indulgendo inveteraſcere eorum æs alienum patiebatur, neque multiplicandis uſuris creſcere. Auxit hoc officium alia quoque liberalitate. Nam univerſos frumento donavit, ita ut ſingulis ſex modii tritici darentur. qui modus menſuræ, medimnus Athenis appellatur.

Caput III.

Hic autem ſic ſe gerebat, ut communis infimis, par principibus videretur. Quo factum eſt, ut huic omneis honores, quos poſſent, publice haberent, civemque facere ſtuderent: quo beneficio ille uti noluit. quod nonnulli ita interpretantur, amitti ci-

vitatem Romanam alia aſcita. Quamdiu affuit, ne qua ſibi ſtatua poneretur, reſtitit: abſens prohibere non potuit. Itaque aliquot ipſi & Piliæ, locis ſanctiſſimis poſuerunt. Hunc enim in omni procuratione reipubl. actorem auctoremque habebant. Igitur primum illud munus fortunæ, quod in ea potiſſimum urbe natus eſt, in qua domicilium orbis terrarum eſſet imperii, ut eandem & patriam haberet, & dominam. hoc ſpecimen prudentiæ, quod, cum in eam civitatem ſe contuliſſet, quæ antiquitate, humanitate, doctrina præſtaret omneis, ei unus ante alios fuerit cariſſimus.

CAPUT IV.

HUc ex Aſia Sylla decedens cum veniſſet, quamdiu ibi fuit, ſecum habuit Pomponium, captus adoleſcentis & humanitate, & doctrina. Sic enim Græce loquebatur, ut Athenis natus videretur. Tanta autem ſuavitas erat ſermonis Latini, ut appareret, in eo nativum quendam leporem eſſe, non aſcitum. idem poëmata pronunciabat & Græce & Latine, ſic ut ſupra nihil poſſet. Quibus rebus factum eſt, ut Sylla nuſquam eum ab ſe dimit-

dimitteret, cuperetque ſecum deducere. cui cum perſuadere tentaret, *noli, oro te,* (inquit Pomponius) *adverſum eos me velle ducere, cum quibus, ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui.* At Sylla adoleſcentis officio collaudato, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiſcens juſſit deferri. Hic complureis annos moratus, cum & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet paterfamilias, & omnia reliqua tempora aut literis, aut Athenienſium reipub. tribueret, nihilo minus amicis urbana officia præſtitit. Nam & ad comitia eorum ventitavit, & ſi qua res major acta eſt, non defuit: ſicut Ciceroni in omnibus ejus periculis ſingularem fidem præbuit: cui ex patria fugienti, LLS. ducenta & quinquaginta millia, donavit. Tranquillatis autem rebus Romanis, remigravit Romam, ut opinor, L. Cotta, & L. Torquato Coss. quem diem ſic univerſa civitas Athenienſium perſecuta eſt, ut lacrymis deſiderii futuri dolorem indicaret.

Caput V.

Habebat avunculum Qu. Cæcilium, equitem Rom., familiarem L. Lu-

culli, divitem, difficillima natura, cujus ſic aſperitatem veritus eſt, ut, quem nemo ferre poſſet, hujus ſine offenſione ad ſummam ſenectutem retinuerit benevolentiam. Quo facto, tulit pietatis fructum. Cæcilius enim moriens, teſtamento adoptavit eum, heredemque fecit ex dodrante. ex qua hereditate accepit circiter centies LLS. Erat nupta ſoror Attici Q. Tullio Ciceroni. Eaſque nuptias M. Cicero conciliarat. Cum quo à condiſcipulatu vivebat conjunctiſſime, multo etiam familiarius, quam cum Q. ut judicari poſſit plus in amicitia valere ſimilitudinem morum, quam affinitatem. Utebatur autem intime Q. Hortenſio, qui iis temporibus principatum eloquentiæ tenebat, ut intelligi non poſſet, uter eum plus diligeret, Cicero, an Hortenſius: & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut inter quos tantæ laudis eſſet æmulatio, nulla intercederet obtrectatio, eſſetque talium virorum copula.

CAPUT VI.

IN republica ita verſatus eſt, ut ſemper optimarum partium & eſſet, & exiſtimaretur: neque tamen ſe civilibus

bus fluctibus committeret; quod non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se iis dedissent, quam qui maritimis jactarentur. Honores non petiit, cum ei paterent propter vel gratiam, vel dignitatem: quod neque peti more majorum, neque capi possent, conservatis legibus, in tam effusis ambitus largitionibus, neque geri è republica sine periculo, corruptis civitatis moribus. Ad hastam publicam numquam accessit. Nullius rei neque præs, neque manceps factus est. Neminem neque suo nomine, neque subscribens, accusavit. In jus de sua re numquam iit: judicium nullum habuit. Multorum consulum prætorumque præfecturas delatas sic accepit, ut neminem in provinciam sit secutus, honore fuerit contentus, rei familiaris despexerit fructum. qui ne cum Q. quidem Cicerone voluerit ire in Asiam, cum apud eum legati locum obtinere posset. Non enim decere se arbitrabatur, cum præturam gerere noluisset, asseclam esse prætoris. qua in re non solum dignitati serviebat, sed etiam tranquillitati, cum suspiciones quoque vitaret criminum. quo fiebat, ut ejus observantia omnibus

eſſet carior, cum eam officio, non timori, neque ſpei tribui viderent.

CAPUT VII.

INcidit Cæſarianum civile bellum, cum haberet annos circiter ſexaginta. Uſus eſt ætatis vacatione, neque ſe quoquam movit ex urbe. Quæ amicis ſuis opus fuerant ad Pompeium proficiſcentibus, omnia ex ſua re familiari dedit. Ipſum Pompeium conjunctum non offendit. Nullum enim ab eo habebat ornamentum, ut ceteri, qui per eum aut honores, aut divitias ceperant: quorum partim invitiſſimi caſtra ſunt ſecuti, partim ſumma cum ejus offenſione domi remanſerunt. Attici autem quies, tantopere Cæſari fuit grata, ut victor, cum privatis pecunias per epiſtolas imperaret, huic non ſolum moleſtus non fuerit, ſed etiam ſororis & Q. Ciceronis filium ex Pompeii caſtris conceſſerit. Sic vetere inſtituto vitæ, effugit nova pericula.

CAPUT VIII.

SEcutum eſt illud, occiſo Cæſare, cum Reſpublica penes Brutos videretur eſſe, & Caſſium, ac tota civitas ſe ad eum

ad eum convertiſſe videretur: ſic M. Bruto uſus eſt, ut nullo ille adoleſcens æquali familiarius, quam hoc ſene: neque ſolum eum principem conſilii haberet, ſed etiam in convictu. Excogitatum eſt à quibuſdam, ut privatum ærarium, Cæſaris interfectoribus ab equitibus Romanis conſtitueretur. Id facile effici poſſe arbitrati ſunt, ſi & principes illius ordinis pecunias contuliſſent. Itaque appellatus eſt à C. Flavio Bruti familiari Atticus, ut ejus rei princeps eſſe vellet. At ille, qui officia amicis præſtanda ſine factione exiſtimaret, ſemperque à talibus ſe conſiliis removiſſet, reſpondit: ſi quid Brutus de ſuis facultatibus uti voluiſſet, uſurum quantum ex paterentur: ſed neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum. Sic ille conſenſionis globus, hujus unius diſſenſione, disjectus eſt. Neque multo poſt ſuperior eſſe cœpit Antonius: ita ut Brutus & Caſſius, provinciarum, quæ iis dicis cauſa datæ erant à conſulibus, deſperatis rebus, in exilium proficiſcerentur. Atticus, qui pecuniam ſimul cum cæteris conferre noluerat florenti illi parti, abjecto Bruto Italiaque cedenti, LLS. centum millia muneri miſit.

eidem in Epiro, abſens trecenta juſſit dari. Neque eo magis potenti adulatus eſt Antonio, neque deſperatos reliquit.

CAPUT IX.

SEcutum eſt bellum geſtum apud Mutinam. In quo ſi tantum eum prudentem dicam, minus, quam debeam, prædicem, cum ille potius divinus fuerit, ſi divinatio appellanda eſt perpetua naturalis bonitas, quæ nullis caſibus neque agitur, neque minuitur. Hoſtis Antonius judicatus Italia ceſſerat: ſpes reſtituendi nulla erat. non ſolum ejus inimici, qui tum erant potentiſſimi & plurimi, ſed etiam amici adverſariis ejus ſe dabant, & in eo lædendo ſe aliquam conſecuturos ſperabant commoditatem: ejus familiares inſequebantur, uxorem Fulviam omnibus rebus ſpoliare cupiebant, liberos etiam exſtinguere parabant: Atticus, cum Ciceronis intima familiaritate uteretur, amiciſſimus eſſet Bruto: non modo nihil iis indulſit ad Antonium violandum, ſed è contrario familiareis ejus ex urbe profugienteis, quantum potuit, texit: quibus rebus indiguerunt, adjuvit.

vit. P. Vero Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficiſci non potuerint. Ipſi autem Fulviæ, cum litibus diſtineretur, magniſque terroribus vexaretur, tanta diligentia officium ſuum præſtitit, ut nullum illa ſtiterit vadimonium ſine Attico, hic ſponſor omnium rerum fuerit. Quin etiam, cum illa fundum ſecunda fortuna emiſſet in diem, neque poſt calamitatem verſuram facere potuiſſet: ille ſe interpoſuit, pecuniamque ſine fœnore, ſineque ulla ſtipulatione ei credidit, maximum exiſtimans quæſtum, memorem gratumque cognoſci: ſimulque aperire, ſe non fortunæ, ſed hominibus ſolere eſſe amicum. quæ cum faciebat, nemo eum temporis cauſa facere poterat exiſtimare. Nemini enim in opinionem veniebat, Antonium rerum potiturum. Sed ſenſim is à nonnullis optimatibus reprehendebatur, quod parum odiſſe malos civeis videretur.

CAPUT X.

ILlo autem ſui judicii, potius quid ſe facere par eſſet, intuebatur, quam quid alii laudaturi forent. Converſa ſubito fortuna eſt. Ut Antonius rediit in Italiam, nemo non magno in

periculo Atticum futurum putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis & Bruti. Itaque ad adventum imperatorum de foro decesserat, timens proscriptionem: latebatque apud P. Volumnium, cui, ut ostendimus paullo ante, opem tulerat: (tanta varietas iis temporibus fuit fortunæ, ut modo hi, modo illi in summo essent aut fastigio, aut periculo) habebatque secum Q. Gellium Canium, æqualem, simillimumque sui. Hoc quoque sit Attici bonitatis exemplum, quod cum eo, quem puerum in ludo cognoverat, adeo conjuncte vixit, ut ad extremam ætatem amicitia eorum creverit. Antonius autem, etsi tanto odio ferebatur in Ciceronem, ut non solum ei, sed omnibus etiam ejus amicis esset inimicus, eosque vellet proscribere: multis hortantibus tamen, Attici memor fuit officii, & ei, cum requisisset ubinam esset, sua manu scripsit, ne timeret, statimque ad se veniret: se eum, & Gellium Canium, de proscriptorum numero exemisse. ac, ne quod in periculum incideret, quod noctu fiebat, præsidium ei misit. Sic Atticus in summo timore non solum sibi, sed etiam ei, quem chariſſimum habe-

habebat, præſidio fuit. Neque enim ſuæ ſolum à quoquam auxilium petiit ſalutis, ſed conjunctim: ut apparet nullam ſe junctam ſibi ab eo velle eſſe fortunam. Quod ſi gubernator præcipua laude fertur, qui navem ex hyeme marique ſcopuloſo ſervat, cur non ſingularis ejus exiſtimetur prudentia, qui ex tot, tamque gravibus procellis civilibus, ad incolumitatem pervenit?

Caput XI.

Quibus ex malis ut ſe emerſit, nihil aliud egit, quam ut plurimis, quibus rebus poſſet, eſſet auxilio. Cum proſcriptos præmiis imperatorum vulgus conquireret, nemo in Epirum venit cui res ulla defuerit. nemini non ibi perpetuo manendi poteſtas facta eſt. Quin etiam poſt prælium Philippenſe, interitumque C. Caſſii, & M. Bruti, L. Julium Mocillam prætorem, & ejus filium, Aulumque Torquatum, ceteroſque pari fortuna perculſos, inſtituit tueri: atque ex Epiro his omnibus Samothraciam ſupportari juſſit. Difficile enim eſt, omnia perſequi, & non neceſſaria. Illud unum intelligi volumus, illius liberalitatem, neque temporariam, neque callidam fuiſſe. Id ex ipſis

ex ipsis rebus ac temporibus judicari potest, quod non florentibus se venditavit, sed afflictis semper succurrit. qui quidem Serviliam, Bruti matrem, non minus post mortem ejus, quam florentem, coluerit. Sic liberalitate utens, nullas inimicitias gessit, quod neque lædebat quemquam, neque, si quam injuriam receperat, malebat ulcisci, quam obliviscì. Idem immortali memoria præcepta retinebat beneficia: quæ autem ipse tribuerat, tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, ut vere dictum videatur: SUI CUIQUE MORES FINGUNT FORTUNAM. Neque tamen prius ille fortunam, quam se ipse finxit: qui cavit ne qua in re jure plecteretur.

CAPUT XII.

His igitur rebus effecit, ut M. Vipsanius Agrippa intima familiaritate conjunctus adolescenti Cæsari, cum propter suam gratiam, & Cæsaris potentiam, nullius conditionis non haberet potestatem, potissimum ejus deligeret affinitatem, præoptaretque equitis Romani filiam generosam nuptiis, atque harum nuptiarum conciliator.

tor fuit (non enim eſt celandum) M. Antonius triumvir reipublicæ conſtituendæ: cujus gratia cum augere poſſeſſiones poſſet ſuas, tantum abfuit à cupiditate pecuniæ, ut nulla in re uſus ſit eâ, niſi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. Quod quidem ſub ipſam proſcriptionem perilluſtre fuit. nam cum L. Saufeii equitis Romani, æqualis ſui, qui complureis annos, ſtudio ductus philoſophiæ, Athenis habitabat, habebatque in Italia pretioſas poſſeſſiones, triumviri bona vendidiſſent, conſuetudine ea qua tum res gerebantur: Attici labore, atque induſtria factum eſt, ut eodem nuncio Saufeius fieret certior, ſe patrimonium amiſiſſe, & recuperaſſe. Idem L. Julium Calidium, quem, poſt Lucretii Catullique mortem, multo elegantiſſimum poëtam noſtram tuliſſe ætatem, vere videor poſſe contendere, neque minus virum bonum, optimiſque artibus eruditum, poſt proſcriptionem equitum, propter magnas ejus Africanas poſſeſſiones, in proſcriptorum numerum à P. Volumnio, præfecto fabrum Antonii, abſentem relatum, expedivit. Quod in præſenti utrum ei laborioſius, an glorioſius fuerit, difficile

cile fuit judicare, quod in eorum periculis, non ſecus abſenteis, quam præſenteis amicos, Attico eſſe curæ, cognitum eſt.

CAPUT XIII.

NEque vero minus ille vir, bonus paterfamilias habitus eſt, quam civis. Nam cum eſſet pecunioſus, nemo illo minus fuit emax, minus ædificator. Neque tamen non inprimis bene habitavit, omnibuſque optimis rebus uſus eſt. Nam domum habuit in colle Quirinali Tamphilanam, ab avunculo hereditate relictam: cujus amœnitas non ædificio, ſed ſilva conſtabat. ipſum enim tectum, antiquitus conſtitutum, plus ſalis, quam ſumtus habebat: in quo nihil commutavit, niſi ſi quid vetuſtate coactus eſt. Uſus eſt familia, ſi utilitate judicandum eſt, optima: ſi forma, vix mediocri. namque in ea erant pueri literatiſſimi, anagnoſtæ optimi, & plurimi librarii, ut ne pediſequus quidem quiſquam eſſet, qui non utrumque horum pulchre facere poſſet. pari modo artifices ceteri, quos cultus domeſticus deſiderat, apprime boni. Neque tamen horum quemquam niſi domi natum,

natum, domique factum, habuit. Quod eſt ſignum non ſolum continentiæ, ſed etiam diligentiæ. Nam & non intemperanter concupiſcere quod à plurimis videas, continentis debet duci: & potius diligentia, quam pretio parare, non mediocris eſt induſtriæ. Elegans, non magnificus: ſplendidus, non ſumtuoſus: omni diligentia munditiam non affluentem affectabat. ſupellex modica, non multa, ut in neutram partem conſpici poſſet. Nec hoc præteribo, quanquam nonnullis leve viſum iri putem. Cum inprimis lautus eſſet eques Rom., & non parum liberaliter domum ſuam omnium ordinum homines invitaret, ſcimus non amplius, quam terna millia æris, peræque in ſingulos menſes, ex ephemeride eum expenſum ſumtui ferre ſolitum. Atque hoc non auditum, ſed cognitum prædicamus. Sæpe enim, propter familiaritatem, domeſticis rebus interfuimus.

Caput XIV.

Nemo in convivio ejus aliud acroama audivit, quam anagnoſten: quod nos quidem jucundiſſimum arbitramur. Neque unquam ſine aliqua lectione apud eum cœnatum eſt: ut non minus

minus animo, quam ventre, convivæ delectarentur. namque eos vocabat, quorum mores à ſuis non abhorrerent. Cum tanta pecuniæ facta eſſet acceſſio, nihil de quotidiano cultu mutavit, nihil de vitæ conſuetudine: tantaque uſus eſt moderatione, ut neque in ſeſtertio vicies, quod à patre acceperat, parum ſe ſplendide geſſerit neque in ſeſtertio centies affluentius vixerit, quam inſtituerat; parique faſtigio ſteterit in utraque fortuna. Nullos habuit hortos, nullam ſuburbanam, aut maritimam ſumtuoſam villam, neque in Italia, præter Ardeatinum, & Numentanum, ruſticum prædium: omniſque ejus pecuniæ reditus conſtabat in Epiroticis & urbanis poſſeſſionibus. Ex quo cognoſci poteſt, eum, uſum pecuniæ non magnitudine, ſed ratione metiri ſolitum.

CAPUT XV.

MEndacium neque dicebat, neque pati poterat. Itaque ejus comitas non ſine ſeveritate erat, neque gravitas ſine facilitate: ut difficile eſſet intellectu, utrum eum amici magis venerentur, quam amarent. Quicquid rogabatur, religioſe promittebat: quod non

non liberalis, ſed levis arbitrabatur, polliceri, quod præſtare non poſſet. Idem in nitendo quod ſemel admiſiſſet, tanta erat cura, ut non mandatam, ſed ſuam rem videretur agere. Nunquam ſuſcepti negotii eum pertæſum eſt. Suam enim exiſtimationem in ea re agi putabat: qua nihil habebat carius. Quo fiebat, ut omnia M. & Q. Ciceronum, Catonis, Hortenſii, Auli Torquati, multorum præterea equitum Rom. negotia procuraret. Ex quo judicari poterat, non inertia, ſed judicio, fugiſſe reipublicæ procurationem.

Caput XVI.

HUmanitatis vero nullam afferre majus teſtimonium poſſum, quam quod adoleſcens idem ſeni Syllæ fuerit jucundiſſimus, ſenex adoleſcenti M. Bruto: cum æqualibus autem ſuis, Qu. Hortenſio, & M. Cicerone, ſic vixerit, ut judicari difficile ſit, cui ætati fuerit aptiſſimus. quamquam eum præcipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit, aut familiarior. Et rei ſunt indicio, præter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in vulgus jam ſunt editi, ſexdecim volumina epiſtolarum, ab conſulatu

ejus

ejus uſque ad extremum tempus, ad Atticum miſſarum: quæ qui legat, non multum deſideret hiſtoriam contextam illorum temporum. Sic enim omnia de ſtudiis principum, vitiis ducum, mutationibus reipublicæ perſcripta ſunt, ut nihil in iis non appareat: & facile exiſtimari poſſit, prudentiam quodammodo eſſe divinationem. Non enim Cicero ea ſolum, quæ vivo ſe acciderunt, futura prædixit, ſed etiam quæ nunc uſu veniunt cecinit vates.

CAPUT XVII.

DE pietate autem Attici quid plura commemorem? cum hoc ipſum vero gloriantem audierim in funere matris ſuæ, quam extulit annorum nonaginta, cum eſſet ſeptem & ſexaginta, ſe numquam cum matre in gratiam rediſſe, numquam cum ſorore fuiſſe in ſimultate, quam prope æqualem habebat. Quod eſt ſignum, aut nullam unquam inter eos querimoniam interceſſiſſe, aut hunc ea fuiſſe in ſuos indulgentia, ut, quos amare deberet, iraſci eis nefas duceret. neque id fecit natura ſolum, quamquam omneis ei paremus, ſed etiam doctrina. nam & principum philoſophorum ita percepta habuit

buit præcepta, ut iis ad vitam agendam, non ad oſtentationem, uteretur.

Caput XVIII.

Moris etiam majorum ſummus imitator fuit, antiquitatiſque amator: quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo volumine expoſuerit, quo magiſtratus ornavit. nulla enim lex, neque pax, neque bellum, neque res illuſtris eſt populi Rom., quæ non in eo ſuo tempore ſit notata: &, quod difficillimum fuit, ſic familiarum originem ſubtexuit, ut ex eo clarorum virorum propagines poſſimus cognoſcere. Fecit hoc idem ſe paratim in aliis libris, ut M. Bruti rogatu Juniam familiam à ſtirpe ad hanc ætatem, ordine enumeravit, notans qui à quo ortus, quos honores, quibuſque temporibus cepiſſet: pari modo Marcelli Claudii, de Marcellorum: Scipionis Cornelii, & Fabii Maximi, de Corneliorum, & Fabiorum, & Æmiliorum quoque: quibus libris nihil poteſt eſſe dulcius iis, qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum virorum. Attigit quoque poëticen: credimus, ne ejus expers eſſet ſuavitatis.

Nam-

Namque versibus, qui honore rerumque gestarum amplitudine ceteros Romani populi præstiterunt, exposuit: ita, ut sub singulorum imaginibus facta, magistratusque eorum non amplius quaternis quinisque versibus descripserit, quod vix credendum sit, tantas res tam breviter potuisse declarari. Est etiam liber Græce confectus, de consulatu Ciceronis. Hactenus Attico vivo edita hæc à nobis sunt.

CAPUT XIX.

NUnc quoniam fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur: &, quantum poterimus, rerum exemplis lectores docebimus, sicut supra significavimus, SUOS CUIQUE MORES PLERUMQUE CONCILIARE FORTUNAM. Namque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus in affinitatem pervenit imperatoris Divi Julii filii, cum jam ante familiaritatem ejus esset consecutus nulla alia re, quam elegantia vitæ, qua ceteros ceperat principes civitatis, dignitate pari, fortuna humiliore. Tanta enim prosperitas Cæsarem est consecuta, ut nihil ei non tribuerit fortuna, quod cuiquam ante detulerit; & conciliarit, quod

quod civis Romanus quivit consequi. Nata est autem Attico neptis ex Agrippa, cui virginem filiam collocarat. Hanc Cæsar vix anniculam, Tiberio Claudio Neroni Drusilla nato, privigno suo, despondit: quæ conjunctio necessitudinem eorum sanxit, familiaritatem reddidit frequentiorem.

Caput XX.

Quamvis ante hæc sponsalia, non solum cum ab urbe abesset, numquam ad suorum quemquam literas misit, quin Attico mitteret, quid ageret, imprimis quid legeret, quibusque in locis, & quamdiu, esset moraturus: sed etiam, cum esset in urbe, & propter suas infinitas occupationes, minus sæpe, quam vellet Attico frueretur, nullus dies tamen temere intercessit, quo non ad eum scriberet, quo non aliquid de antiquitate ab eo requireret: modo aliquam ei quæstionem poëticam proponeret, interdum jocans ejus verbosiores eliceret epistolas. Ex quo accidit, cum ædes Jovis Feretrii, in Capitolio ab Romulo constituta, vetustate atque incuria detecta, prolaberetur, ut Attici admonitu, Cæsar eam reficiendam curaret. Ne-

que vero ab M. Antonio minus abſens literis colebatur: adeo, ut accurate ille exſultum his terris, quid ageret, quid curæ ſibi haberet, certiorem faceret Atticum. Hoc quale ſit, facilius exiſtimabit is, qui judicare poterit, quantæ ſit ſapientiæ, eorum retinere uſum benevolentiamque, inter quos maximarum rerum non ſolum æmulatio ſed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit incidere neceſſe inter Cæſarem atque Antonium, cum ſe uterque Principem non ſolum urbis Romanæ, ſed orbis terrarum eſſe cuperet.

CAPUT XXI.

TAli modo cum VII. & LXX. annos compleſſet, atque ad extremam ſenectutem non minus dignitate, quam gratia fortunaque creviſſet, (multas enim hereditates nulla alia re, quam bonitate, eſt conſecutus) tantaque proſperitate uſus eſſet valetudinis, ut annos triginta medicina non indiguiſſet: nactus eſt morbum, quem initio & ipſe & medici contemſerunt. nam putarunt eſſe teneſmon: cui remedia celeria faciliaque proponebantur. In hoc cum treis menſes ſine ullis doloribus, præterquam

terquam quos ex curatione capiebat, conſumſiſſet: ſubito tanta vis morbi in unum inteſtinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fiſtula putris eruperit. Atque hoc prius quam ei accideret, poſtquam in dies dolores accreſcere, febremque acceſſiſſe ſenſit, Agrippam generum ad ſe accerſi juſſit, & cum eo L. Cornelium Balbum, Sextumque Peducæum. hos ut veniſſe vidit, in cubitum nixus: *Quantam*, inquit, *curam diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos teſteis habeam, nihil opus eſt pluribus verbis commemorare. quibus quoniam, ut ſpero, ſatisfeci, nihilque reliqui feci, quod ad ſanandum me pertineret, reliquum eſt, ut egomet mihi conſulam. Id vos ignorare nolui. Nam mihi ſtat, alere morbum deſinere. Namque his diebus quicquid cibi ſumpſi, ita produxi vitam, ut auxerim dolores ſine ſpe ſalutis. Quare a vobis peto primum, ut conſilium probetis meum: deinde ne fruſtra dehortando conemini.*

Caput XXII.

Hac oratione habita, tanta conſtantia vocis atque vultus, ut non ex vita, ſed ex domo in domum videretur

migrare, cum quidem Agrippa eum flens, atque oſculans, oraret atque obſecraret, ne id, quod natura cogeret, ipſe quoque ſibi acceleraret: & quoniam tum quoque poſſet temporibus ſupereſſe, ſe ſibi ſuiſque reſervaret: preces ejus taciturna ſua obſtinatione compreſſit. Sic cum biduum cibo ſe abſtinuiſſet, ſubito febris deceſſit, leviorque morbus eſſe cœpit. tamen propoſitum nihilo ſecius peregit. Itaque die quinto, poſtquam id conſilium inierat, pridie Kal. Aprileis, Cn. Domitio, C. Soſio Coss., deceſſit. Elatus eſt in lecticula, ut ipſe præſcripſerat, ſine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maxima vulgi frequentia. Sepultus eſt juxta viam Appiam, ad quintum lapidem, in monumento Qu. Cæcilii avunculi ſui.

VERBA CORNELIÆ

Gracchorum matris, ex Cornelii Nepotis libro excerpta.

DICIS, Pulchrum eſſe inimicos ulciſci: id neque majus, neque pulchrius cuiquam atque mihi eſſe videtur: ſed ſi liceat rep. ſalva eos perſequi: ſed quatenus id fieri non poteſt,

teſt, multo tempore, multiſque partibus, inimici noſtri non peribunt, atque uti nunc ſunt, erunt, potius quam reſp. profligetur atque pereat.

VErbis conceptis dejerare auſim, præterquam qui Tiberium Gracchum necarunt, neminem inimicum tantum moleſtiæ, tantumque laboris, quantum te ob has res mihi tradidiſſe: quem oportebat omnium eorum quos ante hac habui liberos, partes eorum tolerare atque curare, ut quam minimum ſollicitudinis in ſenecta haberem, utique quæcumque ageres, ea velles maxime mihi placere; atque uti nefas haberes rerum majorum adverſum meam ſententiam quicquam facere; præſertim mihi, cui parva pars vitæ ſupereſt. ne id quidem tam breve ſpatium poteſt opitulari, quin & mihi adverſeris, & remp. profliges. denique quæ pauſa erit, & quando deſinet familia noſtra inſanire? & quando modus ei rei haberi poterit? & quando deſinemus & habentes, & præbentes, moleſtiis deſiſtere? & quando perpudeſcet miſcenda atque perturbanda rep. Sed ſi omnino id fieri non poteſt, ubi ego mortua ero,

petito tribunatum, facito quod lubebit, cum ego non ſentiam: ubi mortua ero, parentabis mihi, & invocabis Deum parentem in eo tempore. Nec pudet te eorum Deum preces expetere, quos vivos atque perſentes, relictos atque deſertos habueris? Ne ille ſinat Jupiter, te ea perſeverare, nec tibi tantam dementiam venire in animo; &, ſi perſeveras, vereor ne in omnem vitam tantum laboris culpa tua recipias, uti in nullo tempore tute tibi placere poſſis.

Ex I. Chronicorum libro.

HOMERUS, & Heſiodus, vixerunt ante Romam conditam ann. circiter centum & quinquaginta. *Gellius lib.* 17. *cap.* 21.

Ex I. librorum de vita Ciceronis.

M. Tullius Cicero tres & viginti annos natus, primum campum judicii publici egit, Sextumque Roſcium parricidii reum defendit. *Gellius lib.* 25. *cap.* 28.

Ex 2. *lib. de viris Illuſtribus.*

Cariſius l. 2. *citat vocem* ſubinde. *& ex* 15. *diem lib.* 1. *citat illum modum dicendi.* harum partum. *& ex* 16. *illa verba.*

ba. A fratre patruele rem necessitudinis, sed personam ostendat.

Ex incerto libro de viris Illustribus.

Juste, venusteque admodum reprehendisse dicitur A. Albinum M. Cato. Albinus, qui cum L. Lucullo consul fuit, res Romanas oratione Græca scriptitavit: In ejus historiæ principio scriptum est ad hanc sententiam: Neminem succensere sibi convenire, si quid in his libris parum composite, aut minus eleganter scriptum foret. Nam sum, inquit, homo Romanus, natus in Latio: Græca oratio à nobis alienissima est. Ideoque veniam, gratiamque malæ existimationis, si quid esset erratum, postulavit. Ea cum legisset M. Cato, Næ tu, inquit, Aule, nimium nugator es, cum maluisti culpam deprecari, quam culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut cum imprudentes erravimus, aut cum compulsi peccavimus. Tibi inquit, oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priusquam faceres, peteres ut ignosceretur? *Gellius lib.* 11. *c.* 8.

Archilochus Tullo Hostilio Romæ regnante jam tunc fuit poëmatis clarus, & nobilis. Idem lib. 17. c. 21.

Ex libris exemplorum.

A virgine Veſtale. *Hoc citat Cariſius l. 1. ex 2. Exemplorum libro.*

Multis in ſenatu placuit, ut ii, qui redire nollent, datis cuſtodibus ad Annibalem deducerentur: ſed ea ſententia numero plurium, quibus id non videbatur, ſuperata eſt. ii tamen, qui ad Annibalem non redierunt, uſque adeo inteſtabiles, inviſique fuerunt, ut tædium vitæ ceperint, necemque ſibi conſciverint. *Gellius l. 7. cap. 18. ex 5. Exemplorum libro.*

Ex incerto libro.

Ædes Martis eſt in circo Flaminio architectata ab Hermodoto Salaminio. *Priſcianus lib. 8.*

Eudoxus quidam mea ætate, cum Lathyrem Regem fugeret, Arabico ſinu egreſſus, Gades uſque pervectus eſt. *Plinius lib. 11. c. 67.*

Latitudinis ubi minimum, ſeptem millia paſſuum, ubi vero plurimum, decem millia. *Plinius in Præmio lib. 3.*

Melpum, opulentia præcipuum, ab Inſubribus, & Boiis, & Senonibus, deletum eſt eo die quo Camillus Veios cepit. *Idem Plinius, libri ejuſdem c. 17.*

Iſtro in Adriam effluenti è Danubio amne ex adverſo Padi fauces, contrario

rio eorum percuſſu, mari interjecto, dulceſcente. *Plinius l. ejuſdem c.* 18.

Alpes in latitudinem C. M. *Idem l. ejuſdem c.* 19.

Cerne inſula abeſt ex adverſo maxime Carthaginis à continente paſſus mille, non amplior circuitu duobus millibus. *Idem l.* 6. *c.* 31.

Poſt accipenſerem præcipua auctoritas fuit lupo, & aſellis. *Idem l.* 9. *c.* 18.

Me juvene violacea purpura vigebat, cujus libra denariis C. veniebat, nec multo poſt rubra Tarentina. Huic ſucceſſit Dibapha Tyria, quæ in libras denariis mille non poterat emi. Hac P. Lentulus Spinther, Ædilis Curulis primus, in prætexta uſus, improbatur. qua purpura quis non jam triclinaria facit? *Idem l.* 19. *c.* 19.

Turdi paulo ante Auguſti principatum cœpti ſaginari. Ciconiæ magis placent, quam grues. *Idem l.* 10. *cap.* 23.

Magnitudo Loti arboris brevis. *Idem l.* 13. *c.* 17.

Vinum exprimitur illi ſimile mulſo, quod ultra denos dies non durat, baccæque contuſæ cum alica ad cibos doliis conduntur. *Idem Plinius ibidem.*

Scandula contecta fuit Roma ad Pyr-

rhi uſque bellum, annis quadringentis ſeptuaginta. *Idem lib.* 16. *cap.* 10.

Ante Syllæ victoriam duo tantum triclinia Romæ fuerunt argentea. *Idem l.* 33. *cap.* 11.

Cleophantus Corinthius ſecutus eſt in Italiam Demaratum Tarquinii Priſci Romani Regis patrem, fugientem à Corintho injurias Cypſelli tyranni. *Idem l.* 35. *cap.* 3.

Primus Romæ parietes cruſta marmoris operuit totius domus ſuæ in Cælio monte Mamurra, Formiis natus, eques Romanus, præfectus fabrorum C. Cæſaris in Gallia. *Idem l.* 36. *c.* 6.

Mamurra primus totis ædibus nullam niſi è marmore columnam habuit, omnes ſolidas è Caryſtio, aut Lunenſi. *Idem Plinius ibidem.*

Fuit magno miraculo, cum P. Lentulus Spinther amphoras ex onyche Chiorum magnitudine cadorum oſtendiſſet: poſt quinquennium deinde triginta duorum pedum longitudine vidi. *Idem libri ejuſdem c.* 7.

IN-

INDEX
IN CORN. NEPOTEM SELECTISSIMUS.

In quo Primus numerus notat Vitam: Secundus, Caput: Tertius, Paginam: Quartus, Lineam.

A.

A Fundamentis disjicere, ἐκ θεμελίων, *funditus.* 20, 3. 167. 11.

A puero, *inde à pueritia.* 5, 2. 49. 1.

A ſtirpe, *ab initio familiæ & origine.* 25, 18. 216. 19.

Ab tenui initio, *occaſione & ope rei tam parvæ.* 16, 2. 129. 29.

Abdere ſe in Thraciam, 7, 9. 66. 19. *Veluti in ſinum ſecuritatis. de eo qui ſuam fortunam occulere ſtudet.*

Abeſt à perſona Principis, *non decet, non convenit.* 15, 1. 115, 27. ab invidia, *remotum eſſe ab obtrectationibus invidiæ.* 12. 3. 96. 21. ab Urbe, *peregrè eſſe.* 25, 20. 217. 12.

Abripere, *intercipere.* 14, 4. 106. 5.

Abripi, *de iis qui ex ſolo patrio in aliud trajiciuntur.* 1, 4. 21. 20.

Accedere ad manum, *collatis ſignis dimicare.* 18, 5. 149. 6.

Accedere ad Remp. *capeſſere rempublicam.* 9. 1. 75. 4.
Accipere conditionem, *id quod offertur.* 14. 8. 112. 7.
Acceptus male, *qui prælio fuſus.* 18. 8. 152. 12.
Acer, ὀζύθυμος, *irritabilis.* 13. 3. 100. 29.
Acerba mors, *luctuoſa tanquam præmatura.* 5. 4. 51. 25.
Acerbius imperium, *crudelitas.* 18. 6. 150, 24.
Acerbitas, *vigor.* 10, 6. 87. 7.
Acerbitas temporis priſtini, *indigna priſt. t. illata.* 7, 63. 6, 13.
Acheruns. Ab Acherunte redimere, *ab inferis & ſepulchro.* 10, 10. 91, 2.
Acquieſcere, *ſignificanter de morte, vitam laborioſam ſequuta.* 23, 13. 191. 3.
Adducere aliquem alicui in ſuſpicionem, *ſuſpectum reddere.* 23. 2. 178, 8. adduci precibus alicujus, *permoveri.* 10. 2. 82. 14.
Adhibere memoriam contumeliæ, *ea ad ultionem uti.* 15, 7. 123, 22. in convivium, *ſecum ducere.* præf. 16. 16.
Adimantus. 7, 7. 64. 4.
Adire ad. 2. 7. 33. 18.
Adjungere, *addere iis quæ dicta.* 15, 10. 127, 26.
Adjutum venire. 20, 2. 166. 21.
Adiutor datus, *Collega gerendi belli.* 9, 4. 78, 16.

Admetus Rex Moloſſ. 2. 8. 35. 19.
Adminiſtrare bellum, *de Duce qui gerit bellum.* 12, 2. 95, 8. Legationes. 10. 1. 81. 13.
Admirari quem, *venerationem not.* 10. 2. 81. 21. ſic admiratio, pro *reverentia.* 11, 3. 93. 16. admirabile fuit in eo, *inſigne ad gloriam.* 17, 7. 141. 17.
Admiranda in Italia Hiſpaniiſque. 24, 3. 195. 1.
Admittere ad ſe domum. 20. 1. 165. 11. admittere quid, *agendum ſuſcipere.* 25, 15. 217. 6. admittere ſcelus, *perpetrare.* 15. 6. 122. 23.
Admitti, *propria vox de admiſſionibus principum.* 14. 9. 105. 11. *hinc de magiſtro admiſſionum apud Perſas mentio.* 18. 1. 144. 19. *in numerum præfectorum.* 6. 1. 53. 6.
Adoleſcens *de quadragenario.* 25. 8. 203. 2. *ita ſolebant Romani.* apud Suet. Aug. 20. *de triginta annos habente*, admodum adoleſcentulus. 22. 2. 173. 11. adoleſcentiæ iniens. 7. 2. 57. 13. adoleſcentiæ initium. 5. 1. 47. 29.
Adorior oppugnare. 8. 2. 72. 18. *ut alias: Aggredior hoc facere, conatum cum effectu notat.* Adoriri Dodonam, *de conatu corrumpendi ſacerdotes Dodonæos.* 6. 3. 54. 10.
Adrumentum. 23. 6. 182. 26.
Adſcitus lepor, *opponitur* nativo. 25. 4. 198. 26.
Adverſum tenere proficiſcentibus, *de vento qui proficiſcentibus flatu eſt contrarius,*

qui contra ſpirat. 1, 1. 18. 6. adverſum Athenas, è regione. 2, 3. 30. 5. ex adverſum.
Adverſus arma ferre. 17, 4. 138. 24. adverſus reſiſtere. 16, 1. 129, 9.
Adverſari alicui, *de diſſenſione*. 20, 2. 166. 9.
Adverſarius, *de eo qui factionem comparat*. 10, 7. 87. 15. Adverſarius populus, *hac voce notatur τὸ φιλαιτιον, ſive adverſandi premendique ſuperiores, libido*. 13, 3. 100. 30. Adverſarii, *obtrectatores, æmuli*. 15. 7. 124. 3. *qui accuſant in judicio*. 2, 4. 30. 25. Adverſaria factio. 16, 1. 128. 25.
Advocare concionem. 7, 6. 63. 14.
Ædes Jovis Feretrii, 25, 20. 217. 26. Minervæ, 4, 5. 47. 5. Proſerpinæ, 10, 8. 89. 4.
Ædium locus primus πρότυρον, præf. 16. 7. pars inter. præf. 16. 22.
Ædificare claſſem, 2, 2. 28. 4. efficere, ædificandi jus. Ædificator, *qui ſtudio ædificandi ducitur*. 25, 13. 210, 9.
Ædilis plebis, *ad differentiam Ædilium Curulium, & Cereal*. 24, 1. 192, 27.
Ægæ, *plur*. Maced. oppid. 21, 2. 171, 13.
Ægates inſulæ. 22, 1. 173, 23.
Æger vulneribus. 1, 7. 25, 11.
Ægos *fluv*. 6, 1. 52, 24. 7, 8. 65, 5.
Ægyptus. 18, 3. 146. 19. Ægyptia Claſſis. 12, 2. Ægyptiorum munera Ageſilao miſſa. 17, 8. 142, 24.
Æmilius *L. Paullus*. occiſus. 23, 4. 181, 4.
Æmulari aliquem, *contendere de gloria cum aliquo*. 15, 5. 121, 22.

Æneæ ſtatuæ. 23, 9. 186. 19.
Æolia, 9, 5. 79. 27. Æolis. 1, 3. 19. 22.
Æqualis alicui, *vel* alicujus. σύγχρονος. 3. 1. 39. 4.
Æquè benè. 23, 4. 180. 22.
Æquiparare quem labore, corporis viribus. 7, 11. 69. 26.
Æquus locus, non æquus cui, *incommodus*. 1, 5. 23. 6.
Æquitas, *de civili formato ſtatu*. 1, 2. 18. 20. animi, *modicis ſcil. honoribus contenti*. 8. 4. 74. 14.
Æris terna millia, *ſcutati triginta*. 25, 13. 211. 18. *æris terna millia ſunt*, 3000 *aſſium*. Si amittas æris, *ſubaudi* nummum, *ut ſint* 90 *ſcutati*, *quæ veriſimilior ſumma*, Manut.
Æſtimare, Æſtimata lis ejus tot talentis, 1, 7. 25. 17. 5, 1. 48. 2. *Damnatus tot talentis*, *intelligitur enim ipſa pecunia multalitia*, *æſtimatione delicti decreta*. *Hinc addit noſter*, 1. 7. 25. 17. *tot talentis æſtimatam Miltiadis litem*, *quantus in claſſem ſumptus factus erat*.
Ætas *militaris*, 17 *annor*. 24, 1. 192. 14. extrema *ſenectus*, 24. 2. 194. 1. 25, 10. 206. 16. ætas extrema imperatorum, *ultimi tum imperatores erant*. 13, 4. 102. 6. ætatis vacatio, *ſentit immunitas à bello*. 25. 7. 202, 6.
Afferre deformitatem, *addere*. 17, 8. 142. 7. manus alicui, *de interfectione*, 20, 1. 165, 1.

Afficere quem morbo, 23, 4. 180, 22.
Affluens, *abundans*. 25, 13. 211, 10.
Africanæ possessiones, *quæ in Africa*. 25. 11. 209. 26.
Agere causam populi, *studere democratiæ*. 19, 3. 162. 3. egit nihil aliud quam ut. ἐπιφρασις *magnæ contentionis & studii*. 23. 10. 187, 2.
Agesilaus Lacedæm. R. 17, 1. 133. 18.
Aggredi, *impugnare*. 14, 9. 113. 12. hostem, *bello persequi*. 2, 4. 30. 29.
Agis Rex Lacedæm. 17, 1. 134. 10.
Agnonides *sicophanta*. 12, 3. 162, 22.
Ager Troas. 4, 3. 44, 14.
Agellus, *de tenui posses*. 19, 1. 160, 17.
Agrippa *M. Vipsanius*. 25, 12. 208, 21.
Ala equitum. 18, 1. 144, 27. *Alæ dictæ exercitus equitum ordines, quod circum legiones dextra sinistraque, tanquam alæ in avium corporibus locabantur*. Cincius apud Gell. 16, 4.
Alcibiades. 7, 1. 56, 8.
Alcmæon matricida. 15, 6. 122, 15.
Alere morbum, *fovere*. 25, 21. 219, 20. Nolo ali eorum luxuriam, *h. e. instrumenta suppeditari lux*. 19, 1. 160, 20. ali publicè, *publica sustentatione*. 3, 3. 41, 15.
Alexander M. Babylone moritur. 18, 2. 145. 2. 21, 2. 171, 12.
Alexander Pheræus, *Tyran*. 16. 5. 132. 22.
Alienum non videtur, *intempestivum*, ἄσκοπον. 1, 6.

1, 6. 23, 22. alienari timore ab aliquo, *favorem timore in odium mutare.* 7, 5. 60, 29. alienatæ insulæ, *quæ defecerant.* 5, 2. 49, 21.
Altera persona, *unus ex duobus, quibus Resp. plurimum debet; additur*, secunda tamen, *ut referatur ad superiorem & primum.* 16, 4. 132, 11. altero tanto longior. 18, 8. 153, 14.
Ambitus largitiones, *captatoriæ donationes in ambiendis, per malas artes, honoribus. id enim* ambitus *voce notatur.* 52, 6. 201, 9.
Amici, *adjutores rerum gerendarum.* 18, 12. 158, 8.
Amicos tueri, *opibus officioque adesse eis.* 15, 3. 118, 13.
Amicitia, *pro societate.* 15, 6. 122, 8.
Amittere animam. 15, 9. 126, 23. optimates, *eorum favorem.* 10, 7. 87, 23.
Ἀμνηστία. 8, 3. 73, 20.
Ammon, *cognom. Jovis.* 6, 3. 54. 13.
Anceps periculum, *utrinque host.* 2, 3. 30. 2. ancipites loci. 14, 7. 110. 26.
Andocides. 7, 3. 58, 8.
Androcles Magnes. 14, 5. 108, 6.
Anicia. 25. 2. 196. 15.
Anima, *pro vita.* 23, 1. 177, 19.
Animadvertere, *pro considerare.* 15. 6. 122. 11. *conspicari.* 16. 5. 133. 6. animadversa varietas fortunæ, *observata.* 13, 4. 101, 12.
Animatæ bene insulæ, *in obsequio manentes. oppon.* alienatæ. 5. 2. 49. 20.

Ani-

Animus, *pro fiducia conſtantiaque.* 1, 4. 22. 10. maximus, *pro fiducia ſui conſtantiaque.* 10, 5. 85. 12. animo iſto eſſe, *id conſilii habere.* 18, 11. 157. 11. animo bono facere, *propoſito non ſceleſto.* 17, 6. 140. 23. æquo ferre, *ſine indignatione.* 10, 6. 86. 29. *ſine obtrectatione.* 25, 1. 196. 4.

Annus vertens, *totus, cujus ſcil. curſus natura vertitur eodem, unde incipit.* 17, 4. 138. 12.

Ante illum imperatorem, *antequam ille eſſet Imperator.* 11, 1. 91. 23.

Anteferre bello pacem, *bellum deponere, pacem mutare,* 15, 5. 121. 2. religionem iræ *illius reſpectu huic frenos imponere.* 17, 4. 138. 25.

Antigonus in prælio cadit. 21, 3. 172. 13.

Antipater. 18, 2. 145. 10.

Antiquitatis notitia in quibus. 25, 18. 215. 6.

Antiſtare cui, *præſtare.* 3, 1. 39. 7.

Antiſtites Jovis, *Sacerdotes.* 6, 3. 54. 16.

Antonius hoſtis judicatus cedit Italia. 25, 9. 204. 13.

Apenninus mons. 23, 4. 180. 20.

Aperire, *oſtendere, declarare.* 10, 6. 87. 6. aperit ſe res ipſa. 4. 3. 45. 12. apertum est mihi, *ſcil.* 9, 3. 77. 1. apertum fuit, *apparuit re ipſa.* 9. 2. 76. 18.

Apollo. 1. 1. 17. 16.

Apophthegmata Epaminondæ. 15. 5. 121. 4.

Apparare, *moliri.* 18. 2. 145. 21.

Apparatus, *de operibus* πολιορκητικοῖς. 18. 5. 150. 3. regius, *de cultu.* 4. 3. 44. 7.
Apparere alicui, *miniſtrare*, *pro honoratiore cultu.* 18. 13. 158. 26. apparere, *clare cognoſci.* 14. 1. 102. 23.
Appellatus eſt, ut vellet, *compellatus*, *rogatus.* 25, 8. 203. 11.
Appetere majores res, *de incivili elatione.* 4. 2. 42. 26.
Appia via. 25. 22. 220. 19.
Apprimè bonus. 25. 13. 210. 28.
Apulia. 23. 4. 180. 30.
Aram tenent, *qui jurant.* 23, 2. 178. 28.
Aræ Paci factæ. 13, 2. 99. 12.
Arbitrium, *electio.* 9, 4. 78. 7. arbitrio alicujus rem permittere, *tractationem rei penitus committit.* 22, 1. 173. 26. omnia geruntur, *de ſummo imperio.* 9, 2. 76. 15. arbitrio ejus fit, *door ſijn beleyt.* 3. 3. 41. 5.
Arcadia. 7, 10. 68. 24.
Archias. 16, 3. 131. 7.
Ardeatinum prædium. 25, 14. 212. 15.
Arete. 10, 1. 80. 21.
Argilius. 4. 4. 45. 14.
Argi, *pl. oppid.* 21, 2. 171. 16.
Arguere, *crimini dare.* 7. 7. 64. 14. argui crimine, *convinci.* 4, 3. 45. 8.
Arideus, 14. 6. 108. 18.
Ariobarzanes, 14. 2. 104. 11.
Ariſtides juſtus cognom. 3, 1. 39. 12.
Ariſtomache. 10, 1. 80. 17.
Arma pedeſtria, *quibus pedites utuntur*, 11. 1.

21, 1. 91, 23. arma abjicere noluit Chabrias *metu flagitii militaris.* 12, 4. 97. 17. arma capere, *armari in hoſtem.* 14, 4. 106, 24. conferre cum aliquo, *dimicare.* 18. 3. 147. 15. ferre contra aliquem, *eſſe in diverſis partibus.* 25, 4. 199. 5.

Armare quem, *ad arma inſtigare*, 23, 10. 187, 3. armare ſe imprudentia alterius, *ſuis conſiliis ab imprudentia alterius robur mutuari.* 10, 8. 88, 22.

Armatura levis, *hoc eſt, milites levis armaturæ.* 14, 8. 111, 15.

Armenii. 14, 8. 111. 10.

Armillæ aureæ. 14, 3. 104, 26.

Arripere celeriter quæ traduntur, *de ſolertia ingenii.* 25, 1. 195, 26.

Ars nova, *ſingulare quoddam ad rem agendam εὕρημα.* 1, 5. 22. 29.

Artabanus Xerxem interficit. 21, 1. 171. 5.

Artemiſium, promontorium Eubœæ. 2, 3. 29, 23.

Artifices, quos cultus domeſticus deſiderat. 25, 13. 210, 27. *ad voluptatem & lucrum locata eorum opera. ſunt autem ejuſmodi ſervorum nomina:* Gladiatores, Agitatores, Funambuli, Palæſtritæ, Pictores, *&c.*

Aſcendere gradum eum, *ad eum honorem.* 19, 2. 161, 6.

Aſciſcere civitatem, *jus civitatis, civem fieri.* 25, 3. 198. 1.

Aſia, 1, 3. 19, 17. ſuccubuit Europæ, hoc eſt,

eſt, *Aſiatica vis (Perſarum) Europæis (Græcorum) viribus ſuccubuit.* 2, 5. 31, 26.
Aſpendii. 14, 8. 111. 11.
Aſpis, *Cataoniæ Dynaſtes.* 14, 4. 105. 27.
Aſſecla Prætoris, *de legato ejus.* 25, 6. 201. 26.
Aſtu, *vel* Aſty. Græcum ἄστυ, *urbs, oppidum; de Athenis peculiariter.* 2, 4. 30, 9.
Athamanes. 13, 2. 99, 4.
Athenæ civitas clariſſima. 8, 2. 71. 28. Lacedæmoniis ſerviunt. 7, 9. 67. 6.
Attendere animum ad cavendum. 7, 5. 61. 10.
Atticus, *T. Pomponius.* 25, 1. 195. 14.
Attingere poëticen, *aliquid operæ in illo ſtudio ponere.* 25, 18. 215. 28. regionem, *eò pervenire.* 10, 5. 85. 20.
Auctoritas eſt in illo. 13, 3. 100. 7. ejus eſt in hoc magna, *ipſius authoritati hic magnopere creditur.* 6, 4. 55. 17. authoritate alicujus moveri, *ſcil. ad habendam fidem.* 9. 4. 78. 3.
Audiens dicto duci. 11, 2. 92. 15. agro, urbibus augeri, *donari, locupletari.* 13, 1. 98. 21.
Averſus, *corpore averſo.* 14, 11. 115, 12.
Avertere puppes, *de recedentibus.* 23, 11. 189. 10.
Aurelius, C. *Coſ.* 23. 7. 183. 13.
Αὐθεντία, *Deæ nomen,* 20, 4. 168, 25.
Autophradates, Lydiæ Satrapes, 14, 2. 103. 15.

B.

Babylon. 18, 2. 145. 2.
Bageus. 7, 10. 68, 9.
Balbus, *L. Cornelius*. 25, 21. 219, 9.
Barcas, cognom. Hamilcaris. 22, 1. 173, 9.
Beatus, Homo non beatiſſimus, *non admodum inſtructus copiis rei familiaris*. 17, 8. 142. 22.
Bellum Ægyptium. 14, 3. 105. 18. Civile Cæſarianum, 25, 7. 202, 4. Corcyræum, 2, 2. 27, 25. Corinthium, 17, 5. 139, 9. Peloponneſiacum, 7, 3. 57, 27. 8. 1. 71. 1. Perſicum, 2, 2. 28, 12. Punicum, I. 22, 1. 173, 10. II. 22, 4. 176, 26. III. 24, 3. 194, 23. Sociale, 11, 3. 93, 28. Troicum. 14, 2. 103, 23. Hannibalis bella quis ſcripſerit, 23, 13. 191, 17. inteſtinum, 22, 2. 174, 24. navale, 2, 2. 28, 16. delere, *eleganter de ſubito & inſperato fine impoſito hoſtibus impetu oppreſſis*. 7, 8. 66, 15. ducere, *habere, per moram gerere*, 7, 8. 65, 10. facere cui, *inferre*, 10, 4. 84. 14. parare cui, *comparare adverſus*. 7, 9. 67, 15.
Benemeriti, *qui nobis beneficia contulêre*. 18, 6. 151, 10.
Benevolentia, *pro pignoribus & documentis benev*. 7, 6. 63, 11.
Benignitas, *de præſtito auxilio*. 20, 2. 166, 1.
Bithynii. 23, 11. 188, 23.
Bœotii bellum indicunt Lacedæmoniis. 9, 2. 76. 22.

Bonus civis, *ſignificanter de eo, qui habitus ſtatuſque civilis amans, officiis civilibus ſervit.* 11, 3. 93. 19. *Cognomen in virtutis honorem datum.* 19, 1. 160, 5. bono animo facere, *conſilio non ſceleſto*, 17. 6. 140, 23.
Bonitas, *pro æquitate civilis imperii.* 1, 8. 26. 10.
Borni, *caſtelli nomen.* 7, 7. 64, 25.
Brutus potens, 25, 8. 202, 26. interit. 25, 11. 207, 20.
Byzantium expugnatum. 4, 2. 42, 28.

C.

CAdere, *de morte bellica proprie.* 4, 1. 42. 7. cadit majeſtas, *evertitur imperium.* 16, 2. 130, 11. res cadit præter opinionem, *h.e. evenit.* 1, 2. 19, 8. cadere in ſuſpicionem cujus, *ſuſpectum fieri.* 4, 2. 43, 26. ætas ejus cecidit. 18, 1. 143, 26.
Cadmea, *arx Thebana.* 15, 10. 127, 23.
Caduceus, κηρυκεῖον. 23, 11. 188, 11.
Caduſii, *inter mare Caſpium & Pontum ſita gens.* 14, 1. 103, 7.
Cæcilius Q. eques Romanus. 25, 5. 199. 28.
Cælo veſperaſcente. 16. 2. 130. 15.
Cæremonia ſumma colitur hoc ſacrarium, *ſanctitas religione inviolabilis notatur.* 2, 8. 35, 26.
Cæſar (*Julius*) occiſus. 25, 8. 202, 26.
Cæſar (*Octavius.*) 25, 18. 208, 23.

Cæſarianum Civile bellum, *inter Cæſarem & Pompeium.* 25, 7. 202, 4.
Calidius, *L. Julius Poëta.* 25, 12. 209. 19.
Callias. 5, 1. 48. 13.
Callicrates. 10, 8. 88. 6.
Callidus vir, *qui conſilio pollet.* 14, 10. 113. 14. callida liberalitas, *quæ non honeſti ſtudio, ſed tempori datur, & utilitati.* 25, 11. 207. 29. callidiſſime conjicere de futuris, *perſpicaciſſimè & providentiſſimè.* 2, 1. 27. 20.
Calliphron, ſaltator. 15, 2. 116, 25.
Calliſtratus. 15, 6. 122. 5.
Camillares. 14, 1. 102. 24.
Canere, *vox propria de Oraculis, vatibus, poëtis.* 25, 16. 214, 12.
Canius. 25, 10. 206. 11.
Cannenſis pugna, *apud Cannas pugnata.* 23. 5. 182. 10.
Capere arma, *ad pugnam inſtruere ſe armis.* 14, 4. 106, 24.
Capere locum, *occupare.* 17, 6. 140. 25. capi humanitate cujus, *affici, delectari.* 25. 4. 198, 21.
Capeſſere remp, *Cic. accedere ad remp. de gerendis Magiſtratibus.* 2, 2. 27, 24.
Caput Græciæ, *urbs domina*, imperans *ceteris.* 15, 10. 128. 2. capitis abſolvi, *de reo capitis, cui vita conceditur.* 1, 7. 25, 16.
Capitulatim, *ſummatim perſtricta.* 24, 2. 194. 25.
Cappadocia Eumeni data. 18, 2. 145. 15.

Captiani, *Schott. legend. conjicit* Caſpian. 24. 8. 111. 13.
Capua. 23. 5. 181. 13.
Cardianus, *ab urbe Cardia.* 18. 1. 143. 21.
Car. 14. 1. 102. 24. Caria. 17. 3. 136. 4.
Caſſander. 18. 13. 159. 19. Macedonia pellitur. 19. 3. 162. 10.
Caſſius floret. 25. 8. 203. 24. interit. 25. 11. 207. 20.
Caſtrum, *munitus muro locus.* 7. 9. 67. 3. *ejus diminut.* Caſtellum. caſtellum Hannibalis. 23. 12. 190. 6.
Caſtra movere, *opbreecken.* 14. 8. 111. 26. Caſtra alicujus ſequi, *militare apud aliquem.* 24. 1. 192, 20.
Caſus, *acerba fortuna.* 7. 6. 63. 16. caſibus agi, *varietate ſcil. temporum eventuumque.* 25. 9. 204. 12.
Cataonia. 14. 4. 105. 28.
Cato 17 annor. ſtipendium meruit. 24. 1. 192. 16.
Catullus, *poëta elegantiſſ.* 25. 12. 209. 20.
Cauſa. Cauſam capitis dicere, *in judicio capitali pro ſe verba facere.* 11. 4. 93. 27. cauſam interponere, *cauſari, prætextu uti.* 2. 7. 33. 24.
Cedere, *præbere ſe neceſſitati, non reluctari.* 3. 1. 39. 17. authoritati cujus, *propter authoritatem.* 13. 3. 100. 18.
Celebritas, *frequentia*, præf. 16. 18.
Cenſorinus. 24. 1. 259. 14.
Centenius prætor cadit. 23. 4. 192. 14.

Ceraunus, *cognom.* Ptolemæi. 21. 3. 172. 23.
Certamen de principatu, *æmulatio.* 2. 6. 32. 26.
Certa dies, *præstituta.* 12. 3. 96. 2.
Chabrias Athen. 12. 1. 94. 12.
Chalcioecus, *Templum Minervæ Lacedæm. q. d.* Domus ænea, *aliquando in cognomen Deæ transit.* 4. 5. 47. 5.
Chalcis, *urbs Euboeæ.* 13. 3. 101. 4.
Chaones, *pars Epirotarum.* 12. 3. 99. 4.
Chares Athenis honoratus. 12. 3. 96. 28.
Charon. *Theb.* 16. 2. 130. 15.
Chersonesus, *scil. Thraciæ, peninsula.* 1. 1. 17. 11.
Chius, *insula.* 12. 4. 97. 4.
Cicero, *M. Tullius*, æqualis Attici. 25. 1. 196. 7.
Cilices. 14. 8. 111. 11. Cilicia. 14. 7. 151. 1.
Cimon. 5. 1. 47. 28.
Cinnanus tumultus. 25. 2. 196. 18.
Circulus, *cœtus vulgo coëuntium ac fabulantium, qui, collatis capitibus, videntur veluti orbem facere.* 15. 3. 118. 6.
Citari victorem, *voce præconis declarari*, præf. 16. 7.
Citerior Hispania, *Tarraconensis provincia.* 24. 2. 193. 11.
Citharizare, *canere cithara.* 15. 2. 116. 18.
Citium, *oppid.* 5. 3. 50. 27.
Civilis victoria omnis funesta. 15. 10. 127. 21. civiles fluctus, *de bellis civil.* 15. 6. 200. 29.

Civitas aliena, *de eo uſurp. qui alienigena.* 18. 1. 144. 1.
Clandeſtina conſilia, *occulta molitio.* 23. 2. 178. 6.
Claritas, *celebritas.* 18. 3. 146. 27.
Claſſiarii, *milites claſſ.* 1. 7. 25. 1.
Claſtidium. *oppid.* 23. 4. 180. 14.
Clava, *in venatorio habitu ponitur.* 14. 3. 105. 1.
Claudere hoſtem anguſtiis. 14. 8. 111. 28.
Claudius, *M. Coſ.* 23. 7. 184. 14.
Clementiam violare, *facere quod clementiæ officio indignum.* 7. 10. 68. 7.
Cleon Halicarnaſſeus. 6. 3. 55. 4.
Cnidus, *Inſ.* 9. 4. 78. 28.
Coarguere tyrannidem cujus, *cum exprobratione tyrannidis convincere.* 15. 6. 123. 2.
Coërcere manibus procacitatem cujus, *punire pariter ac inhibere.* 20. 4. 169. 8.
Cogitare callidè, *de agitatione animi.* 14. 8. 112. 1.
Coire, *conſpirare.* 16. 2. 130. 2.
Colere ſacellum, *de cultu religioſo in ſacello fieri ſolito.* 20. 4. 168. 25. coli literis ab aliquo, *de commercio epiſtolarum familiarium.* 25. 20. 218. 2.
Collabefieri ab aliquo, *eleganti metaph. ſignific. dignitate veluti ſua pelli.* 3. 1. 39. 13.
Collegæ, *ſc. gerend. bell. in imperio militari.* 7. 3. 58. 3.
Colligere manum, *copias.* 7. 7. 64. 26.
Collis Quirinalis. 25. 13. 210. 13.
Colloqui per internuntios. 7. 5. 61. 19.

Commeatus, *annonæ ſubvectio.* 1, 7. 24. 22.
Commendare alicui regnum, *deſignare ſucceſſorem.* 18, 2. 145, 8.
Cominus pugnare. 12, 4. 97, 24.
Commoda. adverſus commoda populi ſtetiſſe, *pro crimine majeſtatis.* 19, 4. 163. 10.
Commoditatem conſequi, *emolumentum.* 25. 9. 204, 18.
Commovere ſe non ſunt auſi, *de nefaria molitione.* 17, 6. 141, 2. commoveri, *excitari ad rem accuratius agend.* 14, 7. 110, 13. commoveri nova re, *perturbari.* 14, 6. 109, 20.
Commutatio rerum, *fortunæ ſtatuſque imperii ac belli.* 7, 5. 61, 30.
Comparare iter ad regem, *de deſtinatione itineris.* 7, 10. 68, 12. milites ad reſiſtendum, *inſtruere.* 14, 4. 106, 22.
Compellare aliquem fratricidam, *increpare* 20, 1. 165, 13.
Completa ſunt tot millia, *h. e. effecta.* 1. 5. 174, 10.
Componere bellum, *pacem facere.* 22, 1. 22, 29.
Compoſito, *de compacto.* 14, 6. 109, 21.
Comprimere preces, *inhibere.* 25, 22.
Conari, *ipſum actum notat, non rem effectui dare.* 14, 7. 110, 17.
Conata perficere, *deſtinata.* 10, 8. 89, 19.

Conciliator nuptiarum, *pararius*, προξενητὴς. 25. 12. 208. 30.
Concinnus. 15. 5. 120. 20.
Concio populi, *de judicio publico*. 2. 1. 27. 14.
Concludere uno volumine, *complecti*. 15. 4. 120. 13.
Concupiſcere majora, *de molitionibus elatorum, qui ſua conditione non contenti, ambitioſe res novas quærunt*. 4. 1. 42. 9.
Concurrere ad opprimendum, *certatim operam conferre*. 18. 3. 146. 10. in navem regis, *veluti agmine facto adoriri*. 23. 10. 187. 26.
Concurſus, *de conflictu præl.* 18. 4. 147. 20. concurſus, *ſtudio ſpectandi*, 14. 3. 105. 7.
Concutere opes cujus, *labefactare potentiam*. 15. 6. 123. 3.
Condiſcipulatus. 25. 5. 200. 12.
Conditio æqua verſuræ, *copia, æqua facultas*. 25. 2. 197. 7.
Conductitiæ catervæ, *de mercenariis militibus, qui domeſtico opponuntur delectui*. 12. 1. 94. 19.
Conferre facta clar. virorum, *comparare*. 23. 3. 191. 26.
Conficere aliquem, *debellare*. 6. 1. 52. 7.
Confidere, *pluſquam ſperare*. 1. 1. 17. 8.
Confirmare quid, *fidem rei facere*. 14. 11. 114. 10. confirmare regnum, *ſtabilire*. 1. 3. 20. 25.

Congruere ſententiæ Deorum, *ad illam accommodari.* 6. 3. 55. 2.

Conjicere, *divinare de futuris.* 2. 1. 27. 21. conjicere ſe in ſacrarium, *illuc confugere, ſecuritatis gratia.* 2. 8. 35. 24.

Conon, egregius mari bellator. 9. 1. 75. 3.

Conſcripti patres. 23. 12. 189. 23. *de Senatu Romano uſurpatur, qui tanquam ſolenni titulo, ita compellari ſolebat.*

Conſectari, *cum ſtudio & labore proſequendo conquirere.* 2. 4. 30. 28.

Conſentire, *conſpirare.* 14. 5. 107. 17. globus conſenſionis, *conſpirantium.* 25. 8. 203. 20.

Conſequi quid, *perficere.* 24. 10. 189. 29. conſequuta eſt eum magna proſperitas, *h. e. magnam adeptus eſt proſperitatem.* 25. 19. 216. 26.

Conſervare ſimulacra, aras, *honorem earum & jus tuendi ſupplices non imminuere.* 17. 4. 138. 29.

Conſilii mei non eſt, *h. e. judicii & arbitrii in eligendo.* 9. 4. 78. 8. in conſilium dari. *de adjutoribus datis.* 13. 3. 100. 4.

Conſiſtere, *de acie inſtructa.* 11. 2. 92. 19.

Conſtituere urbem, *deſertam everſamque de integro condere, incolis & rep. formare.* 15. 8. 125. 28.

Conſtituere quantum quiſque daret, *de arbitrio, judicio, conſilio.* 3. 3. 41. 5.

Conſuevit hoc ſanctum eſſe apud, *conſuetudine quadam religio rei apud omnes*

omnes ſervata eſt. 16. 5. 132. 21.
Conſuetudo regum, *ingenium.* 14. 5. 107. 22.
Conſulere male patriæ, *utilitates ejus negligere.* 15. 10. 127. 5. *noxam afferre.* 19. 2. 161. 3. conſultum mittere, *ſc. ad Apollinem.* 2. 2. 28. 25.
Conſul quinquies, *ſc. quintum.* 23. 5. 182. 3.
Conſumere tot menſes in morbo, *tam diu ægrotare.* 25. 21. 218. 29. conſumi morbo, *interire.* 21. 2. 171. 12.
Contendere, *affirmare.* 15. 8. 124. 27. quò contenderat, *h. e. quò curſum direxerat.* 13. 3. 100. 20.
Contineri hoſpitio cujus, *eſſe inter eos, qui fœdere hoſpitis cum aliquo ſunt conjuncti.* 6. 1. 53. 7.
Continens, *opponitur aquis.* 1. 6. 24. 26. ἐγκρατής. 15. 3. 117. 28.
Contrahere claſſem, *comparare.* 9. 4. 78. 15.
Convenit hoc inter illos, *pacti ſunt de hoc.* 4. 4. 45. 26.
Convivæ *quales vocandi.* 25. 14. 212. 1. convivio uxores Romani adhibebant, Græci non item. *præf. p.* 16. 15.
Corcyræum bellum. 2. 2. 27. 25.
Corinthus à Tyranno liberata. 20. 1. 164. 25.
Cornelius, *L. Coſ.* 23. 8. 184. 27.
Corona aurea Romanis à Kartag. legatis donatur. 23. 7. 183. 18.
Coronæa, *urbs Bœotiæ.* 17. 4. 138. 16.
Corripere partes omnium, *omnium po-*

tentiam ad ſe trahere. 18, 2. 145. 24.
Corrumpere Delphos, *ſacerdotes Oraculi Delphici.* 6, 3. 54, 9.
Cotta, *L. Coſ.* 25, 4. 199. 22.
Cotus, Rex Thraciæ. 11, 3. 94, 2.
Craterus. 18, 2, 145. 10.
Crimeſſus, *fluv.* 20, 2. 166. 15.
Culleus, *ſaccus inter vaſa militaria, trajiciendo amni.* 18, 8. 153, 24.
Cultus domeſticus, *uſus familiaris.* 15, 13. 210, 27.
Cupiditas, *vehementior impetus animi cupientis.* 18, 6. 150, 21. cupidè elaboro, *vehementer ſtudeo.* 3, 1. 39, 23.
Curare præceptum, *efficere.* 18, 9. 155, 4.
Cyclades inſulæ. 1, 2. 19, 13.
Cyme. 7, 7. 64, 6.
Cyprus *Inſ.* 4, 2. 42. 22.
Cypri victi. 5, 2. 49, 10.
Cyrenæ, *urbs Libiæ.* 17, 8. 143, 13.
Cyrus. 7, 9. 67, 14.
Cyzicum. 13, 1. 98, 17.

D.

DAmnari hoc timore, *ob eum populi timorem.* 2, 8. 35. 4.
Damon *muſicus.* 15, 2. 116, 22.
Dare fidem, *jurare.* 23, 1. 178. 25. fidem de re, *ſuper re.* 14, 10. 113. 20. manus, *victum ſe confiteri.* 22, 1. 174, 7. operam honoribus, *capeſſere honores.* 24, 1. 192, 8. vela ventis, *de navibus in altum provectis.* 23, 8. 185. 9. veniam, *annuere poſtulatis.*

latis. 2. 10. 37. 24. crimini, *arguere.* 15. 8. 125, 5. ſe, *in gratiam alicujus facere.* 25. 9. 204. 17. ſoporem, *pro medicamento ſoporifero.* 10, 2. 82. 27.
Darius Perſ. R. contra Scythas. 1, 3. 19. 17. Ochus. 7, 5. 61, 12. Hiſtaſpis filius. 21, 1. 170. 14.
Datames. 14, 1. 102, 11.
Datis. 1, 4. 21. 10.
Dea pax. 13, 2. 99, 13.
Debitum naturæ reddere, *mors.* 21, 1. 171. 4.
Decedere, *mori.* 3, 3. 41, 13. decedere morte ex conſpectu hominum, *de morte voluntaria.* 20. 1, 165, 17.
Decelia, *oppid.* 7, 4. 60, 20.
Decernere cum aliquo, *dimicare, confligere.* 23, 4. 80, 15. decernere alicui ſtatuas, *decreto publico conferre.* 1, 6. 24, 12.
Declarare, *documentum dare.* 11. 3. 93, 21.
Decurrere in ſpatio, *de equis exerceri curſu ſolitis.* 18, 5. 149, 26.
Deducere ſecum aliquem, *ſibi adſciſcere comitem.* 25, 4. 199, 1. deducere quem à victu priſtino, *demovere, abſtrahere.* 10, 4. 84, 25.
Deeſſe cui, *in judicio non defendere.* 13, 4. 139. 12. nullus honor huic defuit, *circumlocutio honoratiſſimi.* 20, 3. 12, 7.
Deferre Senatui, *exponere, referre.* 23, 12. 256, 3.
Digredi à ſuis, *longius provehi.* 16, 5. 118. 25.

Delectus novi, *de militibus recens lectis, wervinge van Soldaten.* 23, 6. 183, 4.
Deleri *dicuntur hostes penitus fugati.* 4, 1. 42, 14.
Deliberare, *oraculum consulere.* 2, 2. 28, 27.
Delphi, *urbs.* 1, 1. 17, 15. *pro Oraculo Delphico.* 6, 3. 54, 9. Delphicus Deus, *Apollo.* 4, 5, 47, 23.
Delus, *Insula* commune Græciæ ærarium. 3, 3. 41, 7.
Demades Athenas tradi cupit Antipatro. 19, 2. 160, 26.
Demænetus, *petulans homo.* 20, 4. 169, 16.
Demergere, *de fortuna deprimente.* 10, 6. 86, 15.
Demetrius, *Antig. Fil.* perit in custodia. 21, 3. 172, 11. Phalareus. 1, 6. 24. 12.
Deprecari pericula amicorum, *ne illos affligant.* 25, 12. 209, 6.
Deprimere naves, *demergere.* 9, 4. 79, 1.
Depugnare, *prælium committere.* 2, 4. 31, 2.
Dercyllus, *Antipatri præfectus.* 19, 2. 161. 16.
Desperatis rebus provinciarum, *cum dissisi essent provinciis.* 25, 8. 203, 25.
Destitui ab aliquo, *de rejectis precibus negatoque auxilio.* 7, 5. 61, 23.
Deterior peditatu, *inferior.* 18, 3. 147. 18.
Detestans compellabat impium, *detestabatur & vocabat imp.* 20, 1. 165, 12.
Detrahere de aliquo, *de invidiosa & obtrectato-*

ctatoria depreſſione. 12, 3. 96, 14. detrahere quid multæ, *minuere multam.* 13, 4. 101, 8.
Devia itinera, *occulta & inſueta.* 18, 3. 147, 8.
Devincere virtutem cujus, *deprimere, inutilem reddere.* 23, 1. 177, 16.
Devocare, 5, 4. 51, 17. *eſt vocare ad cœnam.*
Devovere quem, *de publico devotionis ritu.* 7, 4. 60, 7.
Dextræ, *fidei pignus.* 2, 8. 35, 27.
Dianæ templum *apud Gortynios.* 23, 9. 186, 15.
Dicere cauſam capitis, *in judicio capitali pro ſe reſpondere, & verba facere.* 7, 4. 59, 21. dicere pro ſe, *ſc. in judicio.* 1, 7. 25, 14. dicendo valere, *hæc vox propriè eloquentiam notat & artem.* 7, 1. 56, 19.
Dictator Fabius. 23, 5. 181, 13. *quia dicendo creabatur.* Dictator, *ſumma poteſtas, & à regno non niſi tempore differens.*
Dictum. dicto audiens alicui, *obediendi ſignif.* 6, 1. 52, 11.
Dies ſupremus, *mors.* 7, 10. 69, 7. dies induciarum, *ſc. ultimus.* 17, 3. 136, 2. in diem emere, *ut ſolvas poſt aliquod tempus.* 25, 9. 205, 9.
Differre in craſtinum, *rejicere.* 16, 3. 131, 13.
Differtur rumor, *diſpergitur.* 10, 10. 90, 20.

Dignus memoriâ, *celebrari dignus ad poſteros.* 13, 4. 102, 10.

Dignitas Regia, *non authoritatem modo, ſed & poteſtatem regiam notat.* 1, 2. 18, 22. dignitas equeſtris, *de ordine & nobilit. equitum.* 25, 1. 195, 18. dignitas ſervire, *conſulere exiſtimationi & honori ſuo.* 25, 6. 201, 27. dignitas corporis, *auguſta corporis forma.* 10, 1. 81, 1. dignitas vitæ *cum ſplendore jungitur.* 7, 11. 69, 20. pro dignitate vivere. 25, 2. 196, 20. *intelligitur hic dignitas vitæ exactæ, quæ ſcil. virum bonum decet.*

Diligere affinitatem cujus, *eligere.* 25, 12. 208, 27.

Dimicare adverſus quem, *reſiſtere, in aciem exire adverſ.* 1, 4. 22. 15. dimicare de fama, *de cauſa in judicio diſceptand.* 13, 4. 102, 2.

Dimittere imperium, *deponere.* 20, 2. 166, 13. vitam, *amittere, negligere.* 23, 12. 190, 24. dimiſit eum nuſquam ab ſe, *retinuit in convictu aſſiduo.*

Dinon hiſtoricus. 9, 5. 80, 7.

Dion Syracuſanus deſcribitur. 10, 1. 80, 14.

Diſcedere pari prælio, *ut neuter vicerit, æquis manibus abſcedere.* 2, 3. 29, 27. diſcedere à pugna, *re infecta abire.* 1, 7. 25, 11.

Disjicere copias alicujus, *diſſipare.* 1, 2. 18. 11.

Diſpalata multitudo, *palabundi & diſperſi paſſim, vagantesque.* 23, 5. 181, 21.

Diſpoſiti, *ſcil. milites in acie ſtantes.* 11, 2. 92, 21.
Diſputare de rep. *diſſerere.* 15, 3. 118, 7.
Diſſociati civium animi, *de civili diſcordia.* 25, 2. 196, 21.
Diſſolutus. *ſign. neglectum legis, boni moris exiſtimationiſque.* 7, 1. 56, 28.
Diſtineri litibus, *vexari ac diſtrahi.* 25, 9. 205, 3.
Diſtrahi, *divelli, de pugnantibus & inter ſe complexis.* 18, 4. 147, 29.
Diverſi diſcedunt, *in diverſas partes.* 14, 11. 114, 25.
Dividere copias hiematum, *in hiberna diſpartiri.* 18, 8. 152, 19.
Divinus, *qui ea parte prudentiæ, quæ* divinatio *ſive* providentia *dicitur, valet: rectitudine, inquam, conſtantiaque, conſilii, in propoſit.* 25, 9. 204, 10.
Divitiæ orbis terrarum, ὑπερβολικῶς *de ſummo pretio.* 15, 4. 119, 18.
Dium. ſub dio, *aëre, quidquid non ſub tecto, ſed aperto aëre fit.* 4, 5. 47, 9.
Docere, *exponere, narrare.* 1, 6. 23, 24.
Dodona *pro Oraculo Dodonæo, ſive potius ſacerdotibus Oraculi.* 6, 3. 54, 10.
Dodrans, ex dodrante hæres, *novem partes hæreditatis intellige:* dodrans *ſunt novem partes aſſis. ſc. totius hæreditatis.* 25, 5. 200, 9.
Dolopes ſacrum obtinent. 5, 2. 49, 23.
Dolor deſiderii, *ex deſiderio conceptus.* 25, 4. 199, 25.

Domicilium, *ſedes.* 17, 3. 136, 4. domicilium imperii orbis terrarum, *Urbs Roma.* 25, 3. 198, 8.

Domitius, *Cn. Coſ.* 25. 22. 220. 13.

Druſilla, *T. Claudii Neronis conjux.* 25, 19. 217, 5.

Dubito an ponam, *eleganter* pro dubito an non ponam. 8, 1. 70, 18. non dubitavit committere prælium, *de fiducia & conandi promptitudine.* 23, 11. 188, 22.

Ducere aliquem in errorem, *falſa opinione deludere.* 23, 9. 186, 17. ducere beſtiam, *vinctam agere.* 14, 3. 105, 3. ducere ſecum, *de contubernio.* 22, 3. 175, 25. ducere, *exiſtimare, credere.* 7, 7. 64, 8. ducere bellum, *mora protahere.* 7, 8. 65, 10. ducere tempus, *cunctari.* 2, 7. 33, 20.

Duci adverſ. aliqu. *ſignificat. militari.* 18, 3. 147, 4. duci amore, *impelli.* 5, 1. 48. 10.

Ductu ejus res geſtæ. 4, 1. 42, 13. *Differt ab auſpiciis: quod* hæc *ad ſummam fati & fortunæ*; illa *formula ad operam ac adminiſtrationem belli pertinet. Interdum conjunguntur.*

Dux manus, *quia parti copiarum præeſt.* 16, 4. 132, 5.

Dynaſtes Paphlagoniæ. 14, 2. 103, 21.

E.

EDere in vulgus, *vulgo rumorem ſpargere.* 14, 6. 109, 8.

Editus locus, *altior.* 17, 6. 140, 18.

Efferre laudibus, *extollere*. 7, 11. 69, 10. efferre matrem, *propria vox de sepulturis*. 25, 17. 214, 17. efferri victoria, *insolescere*. 4, 1. 42, 8.
Efflare animam, *mori*. 4, 5. 47, 17.
Effuse largitiones, *immodicæ*. 25, 6. 201, 8.
Elatius se gerere, *insolentius*. 4. 2. 42, 25.
Elicere epistolas alicujus, *occasione suppeditata rescribendi scil*. 25, 20. 217, 24.
Elis, *Argiv. oppid*. 7, 4. 60, 3.
Eloquentia antistat innocentiæ, *superat eam*. 3, 1. 39, 7.
Elpinice Cimonis soror. 5, 1. 48, 9.
Elucescere virtutibus, *inclarescere*. 4, 1. 41, 23. elucet ex his illud, *illud potissimum, & ad gloriam illustre est*. 12, 1. 94, 15. eluxit eloquentia ejus, *illustri argumento cognita est*. 15, 6. 122, 26.
Emax, *qui emendi studio ducitur*. 25, 13. 210, 9.
Emittere exercitum in Asiam, *bellatum mittere*. 17, 2. 134, 22.
Emphyletus. 19, 4. 163, 18.
Ennius, *Q. poëta*. 24, 1. 193, 4.
Enumerare, *per seriem narrare*. 6, 2. 53, 15.
Enuntiare, *revelare rem secretam*. 4, 4. 46. 18.
Epaminondas Theban. 15, 1. 115.
Ephebus factus est, ad pubertatem venit. 15, 2. 117, 10.
Ephesus. 17, 3. 136, 13.
Ephemeris. 25, 13. 211, 19. diurnum *Latini vocant*. *Significat hic libellum quotidiana-*

dianarum expensarum & erogationum. Aliud signific. diutni commentarii. *Apud Suet. Aug.* 64.

Ephori Lacedæmoniorum. 2. 7. 33. 26.

Epigramma, *inscriptio, Titulus, elogium, qualia donis adduntur, quæ Diis sacrabant.* 4. 1. 42. 12.

Epiroticæ possessiones, *quas habet aliquis in Epiro.* 25. 14. 212. 18.

Eretria capta. 1, 4. 21. 18.

Erga, *adversus, in.* 14. 10. 114. 7.

Erexit eum hæc contumelia, *h. e. ad industriam & emendationem excitavit.* 2. 1. 27. 8.

Erichthon, *ignotus locus fatentibus* Lambin, *&* Schott. *qui ex codicib. annot.* Crithonem. 13. 1. 98. 24.

Eryx, *mons Siciliæ.* 22. 1. 173. 20.

Esse alicubi, *degere.* 23. 12. 189. 22. cum jam in eo esset, ut. *h. e. cum jam parum abesset.* 1. 7. 24. 25.

Esse civitatis alienæ, *de alicunde ortum.* 18. 1. 144. 1. Esse partium optimarum, *sequi partes opt.* 25. 6. 200. 28. esse pluris, *plus efficere, præstare publico.* 15, 10. 128. 4. non est tuæ virtutis, *non convenit.* 22. 1. 174. 15. esse calamitati, *inferre calamitatem.* 14. 6. 109. 22. indicio, *præbere indicium, indicare.* 6. 3. 54. 2. invidiæ, *parere invidiam.* 10. 4. 84. 7. malo, *nocere alicui.* 7. 7. 64. 15. usui, *multum prodesse opera, consilioque.* 9. 2. 76. 26. pari imperio, *de belli ducibus.* 14. 3. 105. 19. hoc sensu, *ingenio.* 7. 5. 61. 21.

61, 21. ante oculos civium, *verſari*. 12, 3. 96, 8. cum aliquo, *de convictu*. 22, 3. 175. 27. eſſe in animis debet, *obſervari animis*. 8, 2. 72, 8. in colloquio, *colloqui*. 14, 11. 114, 25. in fuga, *fugam meditari*, *adornare*. 2, 4. 30, 25. in obſidione, *obſideri*. 18, 5. 149, 30.

Etruria. 23, 4. 180, 21.

Euagoras. 12, 2. 95, 13.

Eubœa. 1, 4. 21, 17.

Evitare tempeſtatem, *de fuga periculi*. 7, 4. 60, 1.

Eumenes Cardianus. 18, 1. 143.

Eumolpidæ. 7, 4. 60, 6.

Europæi adverſarii, *ab Europa hoſtes*. 18, 3. 146, 18.

Eurybiades Rex Lacedæm. 2, 4. 30. 18.

Euridice mater Perdiccæ & Philippi. 11, 3. 93. 22.

Euryſthenes Rex Spartan. 17, 1. 133. 28.

Exacui ira, *irritari*, *exaſperari*. 19. 4. 163. 7.

Exanimari, *de moriente*. 15, 9. 126, 28.

Excedere pugna, *deſiſtere*. 15, 9. 126, 17.

Excipere hoſtium impetum, *hoſti incurrenti ſe objicere*. 12, 1. 94, 22. excipere has partes, *in ſe ſuſcipere negotium*. 10, 8. 88, 21.

Excitare quem adverſus aliquem, *inſtigare*. 23, 10. 187, 3.

Excurſiones, *quæ prædæ ab hoſte agendæ cauſa fiunt*. 1, 2. 18, 16.

Exercentur equi ſtantes, *agitationis ſcil. novo genere, & loco ambulationis curſuſque equeſtris uſurpato.* 18, 5. 149, 18.

Exercitatus bello. 15, 5. 121, 8. in dicendo. 15, 5. 120, 26. *promta facultas utrobique notatur.*

Exercitus victor, *victoriis clarus & formidabilis.* 17, 4. 137, 26.

Exhauſtus, *cui pecunia deeſt, & inſtrumenta belli cetera.* 7, 8. 65, 12.

Exiguus, *brevis ſtaturæ.* 17, 8. 142, 6.

Exiles res, *tenues calamitoſæ, de difficultatibus à fortuna adverſante objectis.* 18, 5. 149, 1.

Exire, *proficiſci domo.* 2, 6. 33, 6. *in hoſtem, in bellum.* 17, 6. 140, 8. exit fama, *emanat.* 17, 2. 134, 26.

Exitus, *finis vitæ.* 18, 13. 159, 5. ædificii, *de foribus.* 23, 12. 190, 9.

Expedire rem, *de ancipiti negotio.* 18, 9. 154, 15. expedire ſe, *de eo, qui circumventus erat.* 18, 5. 149, 11. expedire aliquem, *proſcriptorum numero eximere.* 25, 12. 209, 27. expedita ad dimicandum manus, *intellige facultatem dimicandi non impeditam loco aut præciſam.* 14, 3. 109. 1.

Expenſum ſumptui ferre, *in rationes eorum referre, quæ erogamus & expendimus.* 25. 13. 211, 19.

Explicari non potuit multitudo, *in acie ſcil. propter locorum anguſtias.* 2, 4. 31, 7.

Exponere, *de ſcription. hiſt.* 10, 3. 114, 15. aliquem è nave, *verbum nauticum.* 2, 8. 83, 15.

Expoſcere aliquem, *petere ut dedatur.* 23, 7. 184, 16.
Externum malum, *de bello externo.* 22, 2. 174, 23.
Extinguere liberos, *è medio tollere.* 15, 9. 204, 22. aliquos, *ſcil. expugnando perdere.* 17, 5. 139, 26. contumeliam induſtria *veluti redimere, aut memoriam contumeliâ delere.* 2, 1. 27, 8.
Extremo bello, *pro fine belli.* 9, 1. 75, 12.
Extructa ſatis altitudo muri, *eductа.* 2, 6. 33, 7.
Exilium 10 annorum, *pœna Oſtraciſmi legibus definita.* 5, 3. 50, 6.

F.

FAbius, Q. Maximus dictator Hannibali oppoſitus. 23, 5. 181, 13.
Facere audet quod cogitavit, *rem deliberatam efficere.* 14, 7. 110, 16. faciebat, ut numerarent, *curabat numerari.* 15, 3. 118, 26. bona, *de beneficiis præſtitis, aut facere quod utile eſt alteri.* 2, 9. 37, 5, cædem alicujus, *perpetrare.* 8, 3. 73, 24. caſtra, *ponere.* 1, 5. 22, 27. aliquem certiorem, *docere.* 14, 11. 114, 11. civem, *aſciſcere.* 25, 3. 197, 27. impetum in aliquem, *adoriri.* 14, 9. 113. 4. inſidias, *ſtruere.* 7, 9. 66. 23. magnam multitudinem, *colligere exercitum.* 23, 10. 187. 23. ſummam, *ſc. pecuniæ.* 15, 3. 118. 23. mentionem, *in ſermone.* 7, 5. 61. 20. pecunias ex metallis, *reditus fodinarum metallica-*

rum intellig. 5, 1. 48. 15. aliquem miſſum, *dimittere ex captivitate.* 18, 11. 157. 9. poteſtatem ſui, *ſc. ad pugnam.* 17, 3. 137. 10. progreſſum in ſtudiis, *proficere.* 24, 2. 194, 13. reum, *accuſare.* 7, 4. 82, 19. verba *orationem habere.* 2, 10. 59, 19. facere aliquid pulchre poſſe, *de opera prompte obeunda.* 25. 13. 210, 26. aliquem pluris, *æſtimandi ſignificatione.* 11, 3. 94, 3. facere lucri aliquid, *de gloria capta, quæ alteri debebatur.* 8, 1. 71, 4. facere naufragium, *de clade navali.* 2, 7. 34, 23.

Face, *pro fac.* 4, 2. 43, 15.

Fio. fit cædes civium, *cæduntur.* 15, 10. 127. 17. ſumptus in claſſem, *impenditur.* 1, 7. 25. 18. fieri pluris, *æſtimari.* 14. 5. 107. 15. quid his fieri vellet, *de his.* 17. 4. 131. 21.

Factum eſt æquitate ejus, ut. *effectum, impetratum, res eo deducta.* 3. 2. 40. 13. eo facto, *per id, hac ratione.* 17. 5. 139. 11. quo facto, *qua cauſa, qua ex re.* 14. 5. 107. 16.

Factio adverſaria, *pro viris adverſ. fact.* ἀντιτασσόμενοι. 16. 1. 128. 25. ſine factione amicis officia præſtanda, *intelligitur, officia amicitiæ non extendi ad ſocietatem rer. nov. factionum.* 25. 8. 203. 14.

Facultas ita vivendi non datur, *copia, poteſtas, occaſio.* 25. 2. 196. 19. facultates ingenii, *opes.* 15. 1. 116. 9.

Falernus ager. 25. 5. 181. 15.

Fallere verbo, *falſi tituli ſpecie.* 15. 5. 125. 4.

125. 4. fefellit eum hæc res, *contra opinionem cecidit.* 10, 3. 85, 27.
Faſtigio pari ſtare in utraque fortuna, *par cultus ac modus vitæ intelligitur.* 25, 14. 212, 11.
Fautrix. *de natura propitia.* 17, 8. 142, 4.
Ferocior, *bellicoſior.* 2, 2. 27, 28. ferocius loqui, *elatius.* 18, 11. 157, 10. ferocia, *animoſæ elatio.* 22, 1. 174, 9.
Ferre calamitatem moderate, *tolerare, ſuſtinere.* 20, 4. 168, 6. æquo animo ferre, *ſine invidia, & æmulatione.* 25, 1. 196, 3. ferre expenſum ſumptui, *expenſos ſumptus in commentarium referre.* 25, 13. 211. 19. ſi tuliſſet ita fortuna, *ſi ita accidiſſet.* 18, 6. 151, 9. ferre ſuffragium, *ſententiam per calculos.* 15, 8. 126, 2. ferri magno odio in aliquem, *de ſtudio animi, contentione, affectu.* 25, 10. 206, 17.
Ferrum, *pro gladio.* 14, 11. 115, 13. *pro ſpiculo, quod haſtili præfixum eſt.* 15, 9. 126, 27.
Feſtum habere hunc diem, *ſolennis inſtituta feſtivitas intelligitur.* 20, 4. 169, 2.
Fidere pecunia. *ſpem conficiendi inde ſumere.* 6. 3. 55, 3. victoria, *fiduciam victoriæ habere tanquam certæ.* 12, 1. 94, 18.
Fidenti animo, *ex ſucceſſu animoſitas intell.* 22, 3. 175. 22.
Fides vix facta eſt, *vix perſuaſi, ut crederent.* 17, 8. 142, 26. fidei alicujus aliquid credere, *committere alicui quid tanquam homini bonæ fidei, aut bona fide ſerva-*

ſervandum. 23, 9. 186. 16. dare, accipere fidem, *polliceri, & viciſſim alterius pollicitis credere.* 14, 10. 113. 20.

Fiducia nimia magnæ calamitati ſolet eſſe, *intell. ſecuritas ex confidentia.* 16, 3. 130. 27. fiduciam habere rei potiundæ, *ſpes certa, & pluſquam ſpes.* 17, 4. 137. 27.

Figura venuſta, *de totius corporis habitu congruo.* 18, 11. 157. 22.

Filius à patre acceptam gloriam auxit. 13, 1. 98. 5. ejus recens gloria veterem patris renovat. 13, 2. 99. 20. *filio regnum à vivo patre non tradendum.* 21, 3. 172. 27.

Fingere fortunam ſibi, *conciliare.* 25, 11. 208. 16. fingere ſe, *effingere ſuos mores in rectitudinem officiorum vitæ. ibid.*

Firmæ copiæ, *reſpectu peritiæ bellandi, indurata bello manus.* 18, 3. 146. 21. firmæ vires ad laborem ferendum, *de eo qui invictus laboris & operis.* 18, 11. 157. 21.

Firmiſſimi amici, *conſtructiſſimi.* 6, 2. 53. 19.

Flaccus, *L. Valerius.* 24, 1. 192. 11.

Flagitium, *de armis relictis.* 221, 1. 174. 14. *de dedecore.* 22, 1. *ib.*

Flamineus, *C. Coſ.* occiditur. 23, 4. 180. 26.

Flaminius, *L. Quintius Coſ.* 23, 12. 189. 19.

Flectere ſuum iter, *de alia via tentanda.* 18, 9. 155. 10.

Florere, *de potentia & excellentia imperii.* 18, 1. 143. 28. rebus quibuſdam, *geſtorum*

ſtorum gloria. 5, 3. 50. 2. florens, *adhuc vivens, ſuperſtes.* 25. 11. 208. 2.
Fluctus civiles, *turbæ.* 25, 6. 200. 29.
Forma imperatoria, *imperatore digna.* 11, 3. 93. 15.
Fortuna. ut ſi in manu ejus eſſet fortuna, *ab ipſo regeretur, ad arbitrium flecteretur.* 13, 3. 100. 19. fortuna ſecunda, *de ſucceſſu.* 1, 2. 19. 10. fortuna virtuti par, *de bona fortuna & felicitate.* 18, 1. 143. 22. fortuna, *de infelicitate, adverſa fort.* 17, 5. 139. 14. non ſimplex, *utraque.* 20, 1. 164. 13. fortuna, *pro conditione, ſtatu.* 7. 9. 66. 21. converſa ſubito fortuna eſt, *rerum ſtatus & vices.* 25, 10. 205. 28. fortunam ſuam occulere, *ſtatui ſuo & celebritati latebras quærere, tum famæ tum ſecuritatis.* 7, 9. 66. 21.
Forum. in foro eſſe cœpit, *fori ſtudiis & civilis actus rudimentis operam dare.* 24, 1. 192. 15.
Frangi cura rerum, *angi vehementer.* 10, 7. 87. 24.
Fregellæ. *opp. Lat.* 23, 7. 183. 19.
Frui aliquo, *convictu alicujus.* 25, 20. 217. 18.
Fructus. fructum pietatis ferre, *præmium.* 25, 5. 200. 6.
Fruſtrari ſe ipſum, *nocendi ſignific.* 23, 2. 179. 6.
Fugam alicujus ſublevare, *de expulſo & hoſte indicato.* 25, 2. 196. 28.
Fugare, *vincere.* 15, 5. 121. 26.
Fugere procurationem reip. *abſtinere eâ.* 15, 15.

25. 15. 213. 14. non fugit me, *ſatis intelligo*. 10, 2. 81. 24.
Fulget indoles virtutis in eo, *exſplendeſcit*. 18, 1. 144, 12.
Fulvia Uxor Antonii. 25. 9. 204. 20.
Funeſta victoria, *deteſtanda*. 15, 10. 127. 21.
Fungi munus militare. 14, 1. 103. 5. functus ſummis honoribus, *qui magnis rebus præfuit, multum in imperiis magiſtratibuſque verſatus eſt*. 2, 7. 34. 5.
Funus nullius ex ſuis vidit, *de morte*. 21, 2. 172. 3.
Furius, *L. Coſ.* 23, 7. 184. 14.

G.

GAlea venatoria. 14, 3. 104. 29.
Gellius, *Q. Canius*. 25, 10. 206. 11.
Geminus, *Cn. Servilius*. 23, 4. 181. 6.
Genus antiquum. 14, 2. 103. 22. *pro gente, natione*. 21, 2. 171. 8.
Generatus ab origine, *oriundus*. 25. 1. 195. 16.
Generoſus, *de nobili familia dicitur*. 2, 1. 27. 2. generoſa fama eorum, *fama ex majoribus generoſis*. 10, 1. 80. 25. generoſi condiſcipuli, *animo erecto excelſoque præditi*. 25, 1. 196, 3.
Gerere, *pro adminiſtrare*. 24, 2. 193. 9. gerere res magnas, *efficere*. 22, 3. 176. 11. rem male, *uti adverſa fortuna*. 1, 3. 20. 3.
Geri, *eſſici*. 4, 2. 43. 13. gerere amicitiam, *exercere*. 14, 10. 113. 22.
Gladii minuti, *breviores*. 11, 1. 91. 25.

Globus conſenſionis, *numerus conſpiratorum, factio, cohors.* 25, 8. 203. 20.
Gloria belli, *bello geſto parta.* 4, 5. 47. 15.
Golonæ, *pl. locus agri Troadis.* 4, 3. 44, 14.
Gongylus Eretrienſis. 4, 2. 43. 3.
Gortynii. *Gortyna urbs Cretæ.* 23, 9. 186. 4.
Gracchus, *T. Sempronius*, inſidiis perit. 23. 5. 181. 30.
Gradus, *ſc. honoris & amicitiæ.* 18, 1. 144. 25. imperii ſecundus, *proxima à Rege dignitas.* 9, 3. 77. 10.
Græcæ literæ, *de lingua Græca.* 23, 13. 191. 23.
Græci libri Hannibalis. 23, 13, 191, 14.
Græcia, *pro incolis Græcis.* 15, 5. 121. 10.
Graius ſaltus. 23, 3. 180, 3.
Gravitas Lacedæmoniorum, *in ſuſpendenda, dum res penitiſſimè exploraretur, fide.* 4, 4. 45, 27.
Grunium in Phrygia caſtrum. 7, 9. 67. 3.
Gymnaſium Timoleontium. 20, 4. 169. 26.
Gynæconitis. *præf. p.* 16, 23.

H.

HAbere. quemadm. ſe haberet, *ut valetudo ejus comparata eſſet.* 10, 2. 82. 27. ut haberet, quò fugeret ad ſalutem, *h. e. locum, quò fug.* 10, 9. 89. 23. habere amorem alicujus magnum, *amari.* 20, 3. 167. 17. contentionem cum aliquo, *diſceptare.* 17, 1. 133. 23. aliquem ſecum, *convictum ducere.* 25, 4. 198. 20. quæſtionem de,

intellig. cognitio judicialis. 7, 4. 59, 10.
aliquem ad manum, *uti alicujus miniſterio.* 18, 1. 144, 4.
Haberi numero ſapientum, *reputari.* 8, 4. 74, 8. male, *vexari, detrimentis multis affici.* 18, 12. 158, 1.
Haliartus, *urbs Bœotiæ.* 6, 3. 54, 25.
Halicarnaſſia civis. 2, 1. 27, 2.
Hamilcar. 22, 1. 173.
Hannibal. 23, 1. 177.
Haruſpex. 20, 1. 164, 27.
Haſdrubal male audit ex contubernio Hamilcaris. 22, 3. 176, 1.
Haſtæ brevis *modus duplicatus.* 11, 1. 91, 25.
Haſtile. 15, 9. 126, 21.
Helleſpontus. 4. 2. 42, 23.
Helotes, *ſervi Lacedæmoniorum.* 4, 3. 45, 3.
Helvius, C. 24, 1. 193, 1.
Hemerodromi Græc. *q. d. Curſores diarii.* 1, 4. 21, 29.
Hephæſtio magni æſtimatur. 18, 2. 145, 12.
Heraclides interficitur. 10, 6. 87, 8.
Herculis progenies. 17, 1. 134, 1. Hercules Graius. 23, 3. 180, 2.
Hermes Andocidis. 7, 3. 58, 8.
Hetærice, *ita vocabatur honoris cauſa ala Equitum apud Macedonas, ab amicitia & veluti ſodalitate regia.* 18, 1. 144, 28.
Hibernacula, *pro hibernis, alias pro ipſis tentoriis ſumuntur, ſive propellibus, ſub quibus antiquitus milites hiemabant.* 17. 3. 136. 25.

Hiems *pro tempeſtate*. 25, 10. 207. 6.
Hierophantes, *genus ſacerdotii Athenienſis*. 16, 3. 131, 7.
Hilaritas, *voluptas animi*. 15, 8. 125. 30.
Hipponicus. 7, 2. 57. 8.
Hipparinus. 10, 1. 80. 14.
Hippo, *urbs African*. 22, 2. 175. 14.
Hiſpania citerior. 24, 2. 193. 11.
Hiſtaſpes Darii pater. 21, 1. 170. 14.
Hirta tunica, *hirſuta*, *hiſpida*. 14, 3. 104. 28.
Homerus. 14, 2. 103. 23.
Honor regni, *pro ipſo Regno*. 17, 1. 134. 13.
honoribus operam dare, *accedere ad honores & remp. capeſſere*. 24, 1. 192. 8.
honorificentius, *honoratius*. 18. 1. 144. 15.
Hortari milites, *prælio firmare*. 1, 6. 24. 7.
Hortenſius. 25. 5, 200. 17.
Hoſpitio alicujus contineri, *eſſe inter hoſpites*. 6, 1. 53. 7.
Humilis veſtitus, *vilior*. 17, 8. 142. 19.

I.

JAm tunc. 13, 3. 99. 27.
Jaſon Tyrannus. 13. 4. 101. 25.
Icetas vincitur. 20, 2. 166. 9.
Ignorare aliquem, *non noſſe*. 3, 1. 39. 22.
ignorare nolui te iſta, *docere volui*. 25, 21. 219. 19.
Illudere quem, *callido invento fallere*. 23, 10. 186. 27.
Illuſtris adoleſcens, *generis reſpectu*. 22, 3.

175. 21. illuſtre eſt ei maxime, *inſigne ad famam.* 21, 1. 170. 21. illuſtriſſimum prælium, *celeberrimum.* 4, 1. 41. 26.
Illuſtrari, *ad famæ celebritatem pervenire.* 2, 1. 27, 22.
Imago conſuetudinis, *vitæ deſcriptio.* 15, 1. 116. 3.
Imitari conſuetudinem gentis, *moribus ejus vivere.* 7, 11. 70. 8.
Imminere, *moliri oppreſſionem.* 18, 10. 156. 5.
Imminuere animi magnitudinem, *minus quam* frangere. 18, 5. 149. 2.
Immoderata licentia, *vulgi ſcil. libertatem ſuam intemperanter habentis & in licentiam vertentis.* 7, 4. 59. 27.
Immodeſtia, *licentia militaris, & dedignatio parendi.* 6, 1. 52. 10.
Immortalis pugna dicitur, *cujus memoria eſt perpetua.* 15, 10. 127. 10.
Impedimenta, *ſcil. militaria, ut ſarcinæ, inſtrumenta, vehicula, &c.* 8, 2. 72. 20.
Impelli auctoritate alicujus, *moveri.* 1, 5. 22. 24.
Impendere, *imminere, de mox futuris.* 18, 10. 156. 4.
Imperare, *ſummam belli adminiſtrare.* 14, 5. 107. 21.
Imperium majus, *de prolatis finibus.* 1, 6. 24. 9. imperii ſummam tenere, *imperare urbi, præeſſe cum perpetuo imperio.* 1, 3. 20. 19. non magis imperio, quam juſtitia, *non tam poteſtate juriſdictionis, quam æquitate adminiſtrationis,*

Imperium, *militaris præfectura.* 3, 2. 40. 10. abrogare, *ſcil. ducibus.* 15, 7. 124. 5.
Impetus, *repentina oppreſſio.* 7, 8. 66. 14. hoſtium, *incurſus.* 12, 1. 94. 22. impetum facere, *impreſſionem.* 17, 3. 136. 7.
Implicitus magnis rebus, *ex difficultate cœptorum in varias emergendi anguſtias conjectus.* 4, 4. 46. 21.
Impotens dominatio, *intemperantis imperii inſolentia & abuſus poteſtatis notatur.* 6. 1. 52. 22.
Imprudens, *inſcius.* 6, 4. 56, 4. imprudentem hoſtem opprimere, *inopinantem.* 18, 8. 153. 21.
Impugnare prior voluit, *de ſingulis qui alteri ictum inferre priores conantur.* 8, 2. 72. 26. impugnare aliquem, *adverſus aliquem pugnare.* 15, 10. 127. 19.
Incenſus, *irritatus, infeſtus.* 18, 10. 156. 12.
Inceſtus OEdipi. 15, 6. 122. 16.
Inceptum, *propoſitum.* 10, 8. 89, 7.
Inclinatæ ſunt copiæ, *fugam ſpectant.* 16, 5. 133. 11.
Incurrentes, *qui in hoſtem impetum faciunt.* 12, 1. 94. 25.
Index, *qui rem defert.* 4, 4. 46. 3.
Indicium, *narratio, manifeſtatio.* 4, 4. 45. 29. indicio ſunt ei rei, *pro ejus rei indicium.* 25, 16. 213. 26.
Indicare ſe, *ſe ipſum prodere.* 4, 4. 46. 3.
Indidem Thebis. 15, 5. 120. 24.
Indigere alienarum opum, *de exule.* 23, 1. 177, 21.

Indigna, *iniqua, miſeranda.* 19, 4. 163. 20.
Inducere in inſidias, *pellicere.* 23, 5. 182. 2. ad bellum, *permovere.* 23, 8. 185. 2. Plato inducit Socratem, *perſonam alicui tribuere, actionis aut ſermonis gratia.* 7, 2. 57. 17. inducі ad credendum, *adduci.* 9, 3. 77. 5.
Indulgere alicui *favoris honoriſque reſpectu, quem exhibemus viro bene merenti.* 10, 2. 81. 27. indulgere, *de creditoribus ſolutionem debiti non urgentibus, ad moram conniventibus.* 25, 2. 197. 14. indulgere, *de diſſoluta educatione.* 10, 4. 84. 16. dolori, *ejus impetum ſequi, obſequi dolori.* 21, 1. 171. 2. ſibi, *licentiæ.* 6, 1. 52. 18. ſibi liberaliter, *ſplendidius vivere.* 12, 3. 96. 10.
Induſtria ſumma, *de ſtudio actus civilis, & officiorum vitæ.* 2, 1. 27. 10.
Infamis, *per flagitia.* 15, 10. 127. 4.
Infamatus à pleriſque, *vituperatus.* 7, 11. 69. 9.
Infectis rebus, *non effectis.* 1, 7. 25. 10.
Inferior copiis, *ſic* ſuperior, *de majore & minore numero.* 14, 8. 111. 25.
Inferre bellum in Italiam, *bello Italiam petere, vel eam ſedem bello legere.* 22, 3. 176. 20. inferre ſigna, *in hoſtem ire.* 14, 6. 109, 19. mala in domum alicujus, *vexare, detrimentis afficere domum.* 2, 9. 37, 2. inferri eo *dicitur* corpus mortui, *ſepeliendum ſcilicet.* 4, 5. 47. 19.
Infeſtus Romanis animus, *de hoſtili odio.* 22, 3. 175, 22.

Inficias ire aliquid, *negare*. 15, 10. 127, 27.
Infirmus, *ſcil. viribus armorum*. 18, 3. 146. 11. infirmiſſimi, *ſcil. potentia*. 2, 6. 32. 28.
Infodere, *de ſepultura*. 4, 5. 47, 22.
Ingratiis, *vellent nollent*. 2, 4. 31. 2.
Injicere admirationem ſui, *excitare*. 11, 3. 93. 16. non amplius quam pellis eſt injecta, *de ſtrati tegumento*. 17, 8. 142, 17.
Inimica patriæ conſilia, *ſeditioſæ molitiones*. 4, 3. 44, 16. inimiciſſimum ſuum, *vocant Romani Hannibalem*. 23, 12. 189, 28.
Inire conſilia, *de propoſito*, & *molitionibus ſeditioſis*. 6, 3, 54, 4. inire gratiam ab aliquo, *mereri apud aliquem*. 7, 9. 67, 17. talem rationem ad interfic. *capere tale conſilium*. 23, 10. 187, 15.
Iniens adoleſcentia, *incipiens prima*. 2, 1. 26. 25.
Initium tenue, *occaſione tenuis rei oblat*. 16, 2. 130, 1.
Inopinatæ res, *felicitas ſpe uberior*. 10, 6. 86, 12.
Inſciente, *inſcio*. 18. 12. 158. 20. inſcientia belli, *imperitia*. 15. 7. 124. 12.
Inſequi, *vexare*. 25. 9. 204. 20.
Inſervire ſtudiis gentis, *imitari mores & conſuetudinem*. 7. 11. 69. 22.
Inſolens quid, *de elato ſermone*. 20. 4. 168. 16.
Inſtare hoſti audacius, *urgere*. 15. 9. 126. 7.

Inſtat tempus proficiſcendi, *adeſt.* 7, 4. 59. 5. inſtans periculum, *imminens, impendens.* 4, 3. 44. 23.

Inſtitutum vitæ, *ratio, conſuetudo.* 25, 7. 202. 23. inſtituta patriæ, *reſpectu habito ad formam reip.* 17, 4. 138. 7.

Inſuetus male audiendi, *de eo, qui ſiniſtrè de ſe optinantes ægrè fert.* 10, 7. 87. 24.

Inſula Scyrus. 5, 2. 49. 22. Lemnus. 1, 1. 17. 26. Cyclades. 1, 2. 19. 13.

Intemperantia. *licentia militaris.* 18, 8. 152. 23.

Inter. obtrectarunt inter ſe, *pro invicem.* 3, 1. 39. 6.

Intercedit cupiditas major, *ſc. intervenit conſiliis melioribus.* 10, 1. 81. 12. interceſſit nullus temere dies, *ferme ſingulis diebus.* 25, 20. 217. 19.

Interdici non poteſt ſocero gener, *contubernium & convictus generi.* 22, 3. 176. 8.

Intereſſe rebus privatis, publicis, *plus quam nudam præſentiam notat.* 20, 4. 168. 9.

Interfectus exercitus hoſt. *deletus occidione.* 3, 2. 40. 8.

Interit pecunia, *prodigitur.* 2, 2. 28. 2.

Internecio. ad internecionem geſta bella, *ad partis aut partium interitum.* 18, 3. 146. 7.

Interponere, *de judicio ſententiaque ſcriptioni inſerta.* 16, 3. 130. 25. interponere ſe, *ope ſua intervenire, facultatem rei conciliare, pecunia mutua juvare.* 25, 2. 197. 9.

Interpretari, *rationem reddere.* 25, 3. 197. 27.
Intueri, *animadvertere.* 12, 1. 94. 23.
Invehi multa in aliquem, *alicujus exagitandi ergò, probra ſpargere.* 15, 6. 122. 9.
Inventum, *conſilium, ars, ſtratagema.* 12, 1. 94. 15.
Invidere aliquid, *pro ob aliquid.* 8, 4. 74. 12.
Invidus potentiæ populus, *qui ob potentiam invidet.* 13, 3. 100. 30.
Invidia non opprimitur acerbitate, ſed tenetur obſequio. 10, 6. 87, 7. invidiæ crimen, *ex invidia impoſitum.* 7, 4. 59. 10. invidia minore eſſe, *minus ſentire invidiam, minus peti invidiâ.* 18, 7. 152. 1.
Iones. 1, 4. 21. 15. Ionia. 1, 3. 19. 22.
Iphicrates. 11, 1. 91. Iphicratenſes milites, *pro præſtantibus.* 11, 2. 93. 6.
Ire, *cum exercitu ſcil.* 17, 3. 137. 2.
Is. non ſum is, qui, *non ejuſmodi homo, vel tali animo præditus.* 17, 5. 139. 22.
Iſmenias captus. 16, 5. 132. 23.
Iſter, *fluv.* 1, 3. 19. 19.
Iſtiæus Mileſius. 1, 3. 20. 17.
Judicare aliquem exulem, *judicio exilium decernere.* 23, 7. 184. 23. judicandum eſt utilitate, *ſecundum utilitatem.* 25, 13. 210. 20.
Judicium capitis, *cum quis accuſatur capitis.* 15, 9. 126. 4. judicium fit de hoc, *habetur.* 19, 3. 162. 26.
Julii divi filius. 25, 19. 216. 22.
Jumentum, *de equis.* 18, 5. 149. 18.

Jupiter Ammon. 6, 3. 54, 12. Feretrius. 25. 20. 217, 25. Opt. Max. 23, 2, 178, 19. Jovis antiſtites. 6, 3. 54. 16.

Jus, Jure ſuo, *merito*. 8. 1. 71. 9. jura patriæ, hoſpitii, *reſpectu obligationis*, *quibus patriæ aut hoſpiti obligamur*. 13. 4. 102. 5.

Juſſu populi, *formula Democratica*. 13. 4. 102. 4.

Juſtitia, *pro æquitate civilis animi ac ἰσονόμιᾳ*. 3. 2. 40. 11.

Juſtus, *cognomen*. 3. 1. 39. 12.

K.

Kalendæ Aprilis. 25. 22. 220. 13.

Karthaginenſes à Lutatio vincuntur. 22. 1. 173. 22.

L.

Labeo, Q. *Fab. Coſ.* 23. 13. 191. 7.

Labor animi, *contentio*. 7. 1. 56. 27. laboro quærere de hac re, *animor*, *ſtudeo*. 16. 3. 131. 3.

Lacedæmonii Græciæ domini. 9. 4. 78. 18.

Laco, *pro Ageſilao*. 13. 1. 98. 20.

Lacon, *pro Lyſandro*. 7. 10. 67. 29.

Laconica, *ſcil. regio*. 13. 2. 98, 27.

Lacrymare caſum alicujus, *illacrymare alicui*. 7, 6. 63. 10.

Lamachus. 7, 3. 58. 4.

Lamiſtius. 20, 5. 169. 3.

Lamprus *Muſicus*. 15, 2. 116, 22.

Lampſacum, *urbs*. 2, 10. 38, 10.

Lapis, *de miliari*. 25, 22. 220. 19.

Largitiones effuſæ, *ferè in malam partem uſurpatur hæc vox, de iis quæ ambitus cauſa*.

cauſa donantur. 25. 6. 201. 8.
Latere, *occultum eſſe, ignorari.* 17. 6. 141. 4.
Laus Liberandarum Thebarum, *gloria ex commendatione liberationis ejus.* 16. 4. 131. 29. rei militaris, *fama rebus bellogeſtis parta.* 1. 8. 26. 18. victoriæ illa eſt, *in eo ſit laudabilis.* 17, 4. 138. 18. in ſumma laude eſſe, *laudari.* 11, 2. 93. 6.
Laute vivere, *ſplendide, liberalius ſibi indulgere.* 12, 3. 96. 9.
Laxare vincula epiſtolæ. 4, 4. 45. 21.
Lectoris ſatietas & ignorantia, *quarum hæc ex nimia brevitate, illa ex multitudine.* 16. 1. 128, 18.
Legationem ſuſcipere, *obeundam in ſe recipere.* 2, 6. 33. 4. legationes, *pro ipſis Legatis.* 15, 6. 123. 1.
Lemnus non vult ſe dedere. 1, 1. 17, 26.
Lenire invidiam, *mitigare.* 10, 6. 87. 7.
Leonidas rex Lacedæm. 2, 3. 29. 15.
Leonnatus. 18, 2. 145. 29.
Leotychides. 17, 1. 133. 23.
Levare inopiam, *ſublevare, ſubvenire.* 25. 2. 197, 6.
Leucoſyri, *qui nunc Cappadoces.* 14, 1. 103. 4.
Leuctra, *vicus Bœot.* 17, 6. 140, 5.
Levis armatura, *pro militibus levis armaturæ.* 14, 8, 111. 14. levis, *expeditus.* 11, 1. 92, 7. levis non liberalis, *qui plura promittit, quam præſtat, non tam facilitate officii, quam temeritate linguæ.* leviora ſunt mihi, apud me, *duco leviora.* 15. 1. 115. 24.

Libenter detrahunt de iis, *vitium animi ad detrahend. proni notatur.* 12, 3. 96. 14.
Liberalitas temporaria, callida, *quæ temporis & ſpei cauſa fit.* 25, 11. 207. 28. liberaliter polliceri, *prolixe.* 6, 4. 55. 18.
Libertatis ſpecies, *pars, indicium.* 20, 5. 169. 12.
Librarii, *ſervi, quorum opera in exſcribendis & curandis libris veteres utebantur.* 25, 13. 210. 24.
Lignea mœnia, *ænigmaticè de navibus.* 2, 2. 28. 28.
Ligures. 23, 4. 244. 5.
Literis coli ab antiquo, *de familiaritate epiſtolaris commercii.* 25, 20. 180. 20.
Literæ, *pro ſtudiis.* 23, 13. 191, 14. literæ Græcæ, *pro lingua.* 23, 13. 191. 23.
Locus non æquus, *iniquus, incommodus.* 1, 5. 23, 6. locus *pro occaſione.* 22, 1. 173. 16.
Longum eſt enumerare prælia, *formula præciſionis.* 23, 5. 182. 5.
Longus, *Tib.* 23, 4. 180. 17.
Loqui, *ferre rumoribus.* 22, 3. 176. 2.
Lucani, *pro regione Lucan.* 23. 5. 182. 1.
Lucretius. 25, 12. 209, 19.
L. Lucullus. 25, 5. 199. 29.
Lumina oculorum, *pro oculis.* 20, 4. 168. 5.
Lutatius C. fud. Karthagin. 22, 1. 173. 23.
Lycus, *pater Thraſybuli.* 8, 1. 70. 16.
Lyco *Syracuſanus.* 10, 9. 90. 13.
Lydi. 14, 8. 111. 11. Lydia. 9, 2. 76. 1.
Lyſander Lacedæm. 6, 1. 52. 3.

Lyſimachus. 3, 1. 39. 3.
Lyſis Tarentinus. 15, 2. 116. 26.
LLS. 25, 4. 199. 19. *Seſtertium antiqui his modis exprimebant*, IIS. HS. LLS. *duarum librarum & ſemiſſis charactere, ſuperpoſita lineola, millenarii index, ſeſtertium in neutro ſignif. vid. Budæum & Glarean.*.

M.

MAcrochir (*Longimanus*) Artaxerxes. 21, 1. 170, 23.
Magiſtratus, *imperium, prætura belli.* 1, 8. 26, 1.
Magneſia, *urbs Aſ. apud Mæandrum fl.* 2, 10. 38, 16.
Majores res appetere, *de ambitioſis, noviſque conſiliis.* 4, 2. 42, 26.
Malefica natura. 17, 8. 142. 5. nanciſci naturam maleficam in corpore, *nihil aliud, quam in corpore naturæ aliquem errorem ac deformitatem præferre.*
Malum externum, *bellum cum ext. geſt.* 22, 2. 174, 23.
Malitioſe facere, *cum quis culpa ſua & de induſtria rem male gerit.* 7, 7. 64, 11.
Mamercus Italicus capitur. 20, 2. 166, 19.
Mago frater Hannibalis. 23, 7. 183, 29.
Manceps, *qui à populo aliquid emit conducitve, ejus rei quoniam ſublata manu indicium facit ſeque authorem profitetur*, manceps *dicitur. vid. Sigon.* 25, 6. 201, 13.
Manere, *expectare hoſtem.* 2, 4. 30, 13.

in officio *obſequii ſc. & fidei.* 9, 3. 30. 13.
Manere, *ratum eſſe.* 7, 10. 67. 28.
Manubiæ, *prædam ſive pecuniam ex præda redactam intelligit.* 5, 2. 49. 27.
Manus. ad Manum habere, *miniſterio alicujus uti.* 18, 1. 144. 14.
Manus, *exercitus & copiæ.* 1. 5. 22. 21. manum conſerere, *acie contendere.* 14, 8. 111. 27. manum dare, *victorum eſt & ſuccumbentium.* 22, 1. 174, 7.
Marathon *campus.* 1, 4. 21. 22.
Marathonia *pugna.* 2, 2. 28, 25. *Marathonium* trophæum, *pugna, ſeu pugnæ gloria.* 2, 5. 31. 28.
Marcellus, *M. Cland. Coſ.* 23, 13. 191. 6.
Mardonius quis. 4, 1. 41. 27.
Marius hoſtis judicatus. 25, 2. 196. 26.
Maſſagetæ. 21, 1. 170, 16.
Mater patri prælata. 11, 3. 94. 4. filii pœnam promovet. 4, 5. 47. 10.
Media. 18, 8. 152. 13.
Mederi ſatietati lectoris, *ne ſatietate obtundatur, cavere.* 16. 1. 28. 18.
Medimnus (*& medimnum*) *Græcorum menſura, Romanos ſex modios capiens.* 25, 2. 197, 20.
Meditari animo, *conſtituere apud ſe.* 17, 4. 137, 19.
Mel cadaveribus circumfuſum, *conſervabat ea à putredine.* 17, 8. 143, 16.
Memor gratuſque, *quodam ſententiæ genere juncta.* 25, 9, 205, 14. memor virtutem priſti-

priſtinarum, *non tam memoria, quam memoriæ efficacia, & inſtinctio ad aliquid notatur.* 23, 12. 190, 25.
Meneclides. 15, 5. 120, 23.
Menelai portus. 17, 8. 143, 12.
Meneſteus, *filius Iphicr.* 11, 3. 94, 1.
Mens, *propoſitum, conſilium.* 16, 1. 175, 15.
Menſa ſecunda. 17, 8. 143, 3.
Mentio, *de tota expoſitione vitæ.* 15, 4. 120, 9.
Mercenarii ſcribæ, *non ſine nota vilis animi, & operæ hæc vox, honeſtis ac induſtriis viris, qui fidem potius, quam lucrum ſpectant, majorumque rerum actores ſunt, opponitur.* 18, 1. 144, 17.
Merere ſtipendium *militare.* 24, 12. 192, 16.
Meſſena conſtituta. 15, 8. 125, 27.
Micythus. 15, 4. 119, 7.
Miltiades. 1, 1. 17, 3.
Minervæ ædes. 4, 5. 47, 5.
Minus diebus, *minus quam dieb.* 2, 5. 31, 22.
M. Minutius Rufus M. E. 23, 5. 181, 27.
Q. Minutius Coſ. 23, 8. 184, 27.
Mira comitas, *magna.* 1, 8. 26, 15.
Mirabilis cupiditas, *vehemens, ingens.* 1, 5. 22, 21.
Miſcere plurima cupit, *de ſeditioſis & turbulentis ſeditionibus.* 4, 1. 42, 8.
Mithridates Ariobarzanis fil. 14, 4. 106, 30.
Mithrobarzanes. 14, 6. 109, 2.
Mitylenæi quid Pittaco donarint. 8, 4. 74, 9.

Mnemon Artaxerxes juſtitiæ fama florens. 21, 2. 170, 29.
Mobilis *populus, inconſtans.* 13, 3. 100, 29.
Moderata vita, *civilitatis reſpectu.* 13. 4. 101. 17. Mocilla, *L. Julius*, prætor. 25, 11. 207, 21.
Moliri, *de conatu rei magnæ.* 7, 10. 67, 20.
Moloſſi. 2, 8. 35, 19.
Momenti nullius eſſe, *auctoritate ſcil. amiſſa.* 7, 8. 65, 28.
Monumentum, *Sepulchrum.* 25, 22. 220, 19. monumenta, *indicia rei memoriam conſervantia.* 2, 10. 38, 13. *dicuntur à* monendo.
Mos *ad* morem majorum, *h. e. inſtituta* inde à majoribus propagata. 5, 1. 48. 10. mores civitatis, *conſuetudines, inſtituta.* 25. 6. 201, 11.
Mos crudelitatis, *ipſam crudelitatis uſurpationem exprimit.* 8, 3. 73. 11.
Morem gerere, *obedire.* 14, 4. 106, 8.
Morum præfectus, *een Hof-meeſter.* 22. 3. 176, 4.
Movere ſe, *ſcil. ex priſtinâ habitatione.* 18. 6. 150, 19. movere, *perſuadere.* 2, 4. 30. 22. moveri authoritate cujus, *ſc. ad fidem habendam.* 9, 4. 78, 3. moveri quæ poſſunt, *vulgo mobilia bona.* 2, 2. 29, 6.
Motus concurſuſque, *præliantium ſcil. bellantiumque.* 11, 1. 91. 28.
Multari. lex multat morte, *mortis pœnam conſtituit.* 15, 7. 124. 14.

Multi-

Multitudo, *populus.* 7, 3. 58. 13.
Munire itinera, *vias faciendo, itineri aptare, ac excurrere.* 23, 3. 180. 6. munitiones, *opera obſidentium.* 18, 5. 150. 3.
Muri lignei quo commento inſtructi. 2, 2. 28. 28.
Mutare arma, *alia invenire.* 11, 1. 91. 23.
Mutina. 25, 9. 204. 7.
Mycale, *urbs Cariæ.* 5, 2. 49. 10.
Myſteria facere, *Cereris ſacra arcana.* 7, 3. 58. 29. *alio nomine* Initia. *vid. Juſtin.* 5, 1. 47. 28.
Myus, *urbs Aſiæ.* 2, 10. 38. 11.

N.

NAnciſci cauſam idoneam, *ſc. opportune, commode oblatam, captamve.* 2, 6. 32. 15. hoſtes nivalem nacti diem, *ſcil. tempeſtatem ejus diei in conſilium verterunt, ſuo uſui accommodarunt.*
Natu magno, *ſubſtantivè, ætatis natione.* 4, 5. 47. 11.
Natura experta in hoc quid efficere poſſit, *celebrata certatim ſtudiis imitantium inventio, magni ingenii index, ſignificat autem hic* Natura *grandius, tanquam effectrix rerum, &c.* 7, 1. 56, 9. naturæ debitum reddere, *mori.* 21, 1. 171, 4. neque id natura ſolum fecit, *naturali ingenii propenſione.* 25, 17. 214, 26. natura civitatum eadem, *tranſlate conſuetudo.* 1, 6. 23, 25.
Naturale bonum, *naturalis quædam gratiæ apud omnes obtinendæ felicitas.* 8, 1. 71. 4.

Naves onerariæ, *ſerviebant commeatui transvehendo.* 2, 2. 28, 17.
Naxus *Inſula.* 2, 8. 36, 8.
Ne, *pro an,* Verum falſumne. 14, 9. 112, 23.
Neceſſarius homo, *ſignif. propinquitatis, de ſocero.* 14, 6. 109, 6.
Neceſſitas, *de urgente calamit.* 2, 8. 36, 12.
Neceſſitudo, *affinitas.* 10, 1. 81, 8. neceſſitudo ſortis, *collegarum ſorte lectorum conſenſio, & vinculum conjunctioque notatur,* 24, 1. 192, 25.
Nectanebes, *rex Ægypti.* 17, 8. 143, 10.
Negotium ſuſcipere, *de re mandata efficienda.* 25, 15. 213, 16.
Neocles. 2, 1. 26, 24.
Neoptolemus cadit. 18, 4, 147, 22.
Nepos Corn. *laudat librum ſuum* de Hiſtoricis. 10, 3. 83, 14.
Neptuni fanum ἄσυλον. 4, 4. 46, 5.
Nero C. Claudius. 24, 1. 192, 20.
Neſcio quomodo, *formula frequens* ἀποφατικὴ. 7, 11. 69, 15. quod neſcio an ulli. *h. e. quod ſcio nulli contigiſſe.* 20, 1. 164, 6.
In neutram *partem, neque hoc neque illo reſpectu.* 25, 13. 211, 11.
Nicanor Caſſandri præfectus Piræeo potitur. 19, 2. 161, 15.
Nicias. 7, 3. 58, 3.
Nilus flumen. 18, 5. 148, 23.
Nitor recuperare, *laboro.* 16, 2. 129, 21.
Nixus in cubitum, *erigentis ſe habitum notat.* 25, 21. 219, 11.
Nitida jumenta, *pinguia, non ſtrigoſa.* 18, 5. 149, 29.

Nobiles populo & *civitatibus Democraticis* inviſi. 7, 4. 59, 29.
Nocere ſupplicibus, *dicitur de illata pœna damnove.* 17, 4. 139, 2.
Nomen, *pro fama.* 1, 8. 26, 18. nomen Romanum, *cum granditate quadam, pro populo.* 23, 7. 183, 26. Nomen, *titulus ſine re.* 15, 5. 121, 6. nominatim, præcipue, *expreſſo nomine.* 1, 1. 17, 20.
Nora, *caſtellum Phrygiæ.* 18, 5. 149, 13.
Notare loca, *ſigno & obſervatione.* 14, 11. 114, 20. notare res ſine nomine, *exprim. ſcrib.* 24, 3. 194, 24. notari, *annotari, præſcribi.* 25, 18. 215, 13.
Nota virtus, *cum laude inſignis pariter ac perſpecta.* 5. 3. 50. 13.
Notitia, ob notitiam intromiſſi, *tanquam noti.* 10. 9. 90. 1.
Nova res, *inſolita.* 14. 6. 109. 19.
Novum conſilium, nova ars, *eleganter dicuntur ſignificatione inventi tam ſolertis, quam neceſſarii.* 18. 8. 153. 7.
Noviſſimo tempore, *extremo.* 18. 1. 144. 26.
Nubere alicui, *fœminarum eſt.* 5. 1. 68. 6.
Nudare vagina telum, *diſtringere.* 14. 11. 48. 22.
Numen Deorum, *notat hic auſpicium, curam.* 17. 2. 134. 23.
Numentanum prædium. 25. 14. 212. 16.
Numerus decemplex. 1. 5. 23. 14. in hoc numero fuit, *alias* in eis, *inter eos.* 1. 3. 20. 1. numero copiarum fretus, *multitudine.* 1. 5. 23. 7.

Numidæ fruſtra inſidiantur Hannibali. 13. 6. 182. 28.
Nutu ejus gerunt omnia, *h. e. arbitrio, placito.* 6, 2, 53. 11.
Nyſæus. 10, 1. 80. 20.

O.

OBducta nocte, *obſcura minimeque ſerena.* 23, 5. 181. 19.
Objicere ſe hoſti, *de eo qui oppoſitus hoſti.* 23, 5. 181. 15.
Obire legationes, *ſuſcipere, mitti, legatum agere.* 10, 1. 81. 16.
Obniti. obnixo genu ſcuto, *h. e. obnixo in ſcutum, obfirmato genu ad ſcutum.* 12, 1. 94. 21.
Obruere gladios, *infodere.* 14, 11. 114. 20.
Obſequi ſtudiis ſuis, *iis cum ſtudio & opportunitate inſervire.* 25, 2. 196. 24. obſequium, *comitas.* 10, 6. 87. 7.
Obſes retentus, *legationis miſſæ cauſa.* 2, 7. 34. 4. obſidem rei eſſe, *obligare fidem ſuam hoc futurum, vel non futurum eſſe.* 19. 2. 161. 21.
Obſideri *urbs dicitur cujus arx ſcil. jam eſt occupata.* 16, 1. 129. 5. obſideri undique, *cum exitus omnes cuſtoditi ſunt.* 23, 12. 190. 19.
Obſiſtere, *objicere ſe.* 17, 4. 138. 14.
Obſoletus honor, *glorioſo opponitur, ſpretus.* 1, 6. 23. 29.
Obſtare conſiliis cujus, *propoſitum intervertere.* 10, 9. 89. 22.

Obſtinatio taciturna, *obſtinatio propoſiti, taciturnitate oſtenſa, ſignificata.* 24, 22. 220. 8.
Obterere laudem virtutis, *includit ſignificatum contemptus ac ſuppreſſionis.* 20. 1. 165. 9.
Obtigit ille quæſtor Scipioni, *ita ſæpe Romani auctores de Magiſtratibus ſorte datis.* 24, 1. 192. 23.
Obtinere locum eundem, *idem officium gerere.* 18, 13. 158. 27.
Obtrectare inter ſe, *ſc. non æmulari tantum, ſed adverſari ſibi mutuo.* 3, 1. 39. 6.
Occaſione data, *occaſio non dimittendi.* 22, 1. 173. 17.
Occaſus, *mors.* 18, 13. 159. 11.
Octavius Cæſar Atticum familiariter per epiſtolas colit. 25, 20. 217. 19.
Oculorum lumina, *oculi.* 20, 4. 168. 5.
Odium civitatis, *in civitatem.* 13, 3. 101. 4. odium ejus in hoc viro tantum eſt, *adverſus hunc vir.* 19, 4, 163. 23.
OEdipus parricida & inceſtuoſus. 15, 6. 122. 16.
Offendere, *abſolute, offenſionem incurrere.* 19, 2. 161. 2. offenſa voluntas in quem. *infenſa, infeſta.* 10, 7. 87. 28.
Offendere quem imparatum, *deprehendere.* 17, 2. 134. 4.
Offerre ſe periculo, *audere rem periculoſam.* 16, 2. 130. 5.
Officio tribuere aliquid, *honeſti rectique ſtudio facere.* 25, 6. 202. 1.

Officium, *de obsequio imperantibus debito.* 1, 7. 24, 17.
Officia præstare alicui *nquam civis civibus & Magistratui, cum nota obsequii erga imper.* 1, 2. 18, 25. urbana, *scil. solemnibus negotiis in urbe præstari solita.* 25, 4. 199, 14.
Oleaginæ virgulæ, *& ex iis corona.* 8, 4. 74, 4. *victoriæ symbolo oblata. Nam à ludis Olympicis ad seria transferri ejusmodi res usitatum & elegans.*
Olympias, Mater Alexandri, Eumenis consilium, mox & auxilium implorat. 18, 6. 150, 13.
Olympiæ victor, *præf.* 16, 7.
Olympiodorus, *tibicen.* 15, 2. 116, 24.
Olynthus, *Urbs Thraciæ.* 16, 1. 128, 21.
Onomarchus, custodum præfectus. 18, 11. 157, 4.
Onustus præda, *copiam dicit & ubertatem.* 7, 5. 62, 14.
Operire, *obtegere.* 23, 9. 186, 14.
Opera, *officiosa scil. inis, quæ amicis aliisve præstamus.* 5, 4. 51, 19. opera ejus acciderunt res adversæ, *culpa.* 7, 6. 62, 24.
Opes *pro potentia.* 15, 6. 123, 3. opes magnas prosternere, *magnam vim hostium ac numerum, adeoque potentiæ hostilis partem non minimam.* 1, 5. 23, 19.
Opes alienæ, *potentia, patrocinium.* 23, 1. 177, 21.
Opinio. de quo quanta fuerit opinio eorum, *quid judicarint.* 18, 13, 159, 6.
Opulentes. 12, 3. 96, 16.

Opus. opera, *munitiones.* 1, 7. 24, 22.
Ora Aſiæ, *extremitas.* 7, 5. 62, 10.
Ordinatæ copiæ, *quæ in acie ſtant.* 11, 2. 92. 19.
Ordiri reliquos, *vitam reliquorum exponere.* 7, 11. 70, 13.
Ordo equeſtris, *dignitas ordinis equeſtris.* 25, 19. 216, 20. ordo *locus in agmine.* 14, 9. 113, 4.
Oreſtes matricida. 15, 6. 122, 15.
Origines Catonis. 24, 3. 194, 22.
Ornamentum habere ab aliquo, *honores & opes intelliguntur.* 25, 7. 202, 12.
Ornatus Elephantus, *inſtructus ad pugnam.* 23, 3. 180, 7.
Oro te, *interpoſitum ſermoni, ut alias, quæſo, amabo.* 25, 4. 199, 3.
Oſtendere, *præ ſe ferre, cauſam allegare.* 10. 4. 84, 3. renuntiare. 23, 12. 190, 21.
Oſtraciſmus. 5, 3. 50, 6.
Otium, *de ſtatu & facie pacis.* 22, 2. 175, 17.

P.

PActio, *induciarum ſcil. juramento ſancita.* 17, 2. 134, 14.
Padus *fluv.* 23, 4. 180, 15.
Palæſtra *quomodo utendum.* 15, 2. 121, 11.
Palæſtræ *vocantur, quæ alias* Gymnaſia.
Pamphylium mare. 23, 8. 185, 24.
Pandates. 14, 5. 107, 17.
Paphlago, *pro Thyo.* 14, 2. 103, 28.
Pani præbendo urbs deſtinata, *more Perſarum.* 2, 10. 38, 8.
Pari prælio diſcedere, *æquis manibus, neutro*

tro victo, *aut victore*. 2, 3. 29. 27.
Par alicui, *scil. armis*. 18, 8. 207. 21. par non est, *æquum*. 14, 6. 153. 5.
Parare bellum, *moliri*, *adornare in aliquem*. 23, 2. 179. 5.
Parare copias, *comparare*. 14, 10. 112. 23. parat proficisci, *constituit*. 14, 4. 105. 26.
Parare diligentia, pretio, *acquirere*. 25, 13. 211. 6.
Parcere. quibus fortuna pepercerat, *quos fecerat superstites*. 8, 1. 71. 17.
Parere naturæ, *ejus ductum sequi*. 25, 17. 214. 47.
Parere sibi amicitiam cum, *comparare*. 7, 7. 65. 1.
Parma, *scutum breve*, *pelta tamen majus*. 11, 1. 91. 27.
Parricidarum exempla. 15, 6. 122. 15.
Pars illa, *factio*. 25, 8. 203. 29. pars mea nulla erit in hoc, *mihi nihil tribuetur*, *adscribetur*. 7, 8. 65. 29.
Parus insula oppugnata. 1, 7. 25. 9.
Passus. 1, 4. 21. 4. *His veteres metiebantur suos lapides & milliaria. Faciunt autem* 1000 *passus*, *unum lapidem Ital.* 4000 *passus*, *unum milliare Germanicum.*
Paterna Provintia, *cujus præfectus pater fuit*. 14, 1. 103. 11.
Patria carere, *de exule*. 16, 1. 129. 14.
Patrimonium, *possessiones*. 25, 12. 209. 17.
Patientia apud Lacedæmones *summa laus dicitur*. 7, 11. 69. 28.
Patroclus. 14, 2. 103. 24.

Paulus, *L. Æmilius Cos.* 23, 13. 191, 9.
Paupertas Ariſtidis. 3, 3. 41, 10.
Pauſanias. 4, 1. 41, 22. Philippi *percuſſor.* 21, 2. 171, 13.
Pax non fida, *mala fide petita.* 18. 4. 148, 9. *pacis vocabulo ſæpè ſervitus tegitur.* 15, 5. 121, 2.
Pecunia publica, *de reditibus.* 2, 2. 27, 29.
Pellere patria, *in exilium.* 3, 1. 39. 18. adverſarios, *fugare.* 23, 11. 39. 18.
Pellicere aliquem, *ſcil. in ſuas partes.* 18, 1. 145. 20.
Pelopidas Theban. 16, 1. 128, 8.
Peloponneſus. 10, 10. 91, 7.
Pelta, *ſcutum parma brevius.* 11, 1. 91, 7.
Penates, *dii domeſtici.* 2, 7, 34. 17.
Pendere alicui pecuniam ex fœdere, *numerare.* 23, 7. 184, 10. *pendebant veteres monetas quas nunc numeramus, inde tot vocabula ponderum in re monetaria manſere.*
Per ſe. ſi per ſe virtus ponderanda ſit, *ſine adſcititio rerum externarum pretio, ſola.* 8, 1. 70, 71. per ſuos, *venia & conceſſu ſuorum.* 18, 10. 156. 2. neque per ſenatum efficere potuit, *propter Senatum, Senatu obſtante.* 24, 2. 193, 17.
Peræque. 25, 13, 211, 18.
Peragere propoſitum, *pertendere.* 25, 22. 220, 10.
Peragrare, *de exercitu.* 18, 8. 152, 18.
Percuſſa eſt potentia, *convulſa.* 16, 2. 130. 6.

Perdiccas *Amyntæ & Eurydices filius.* 11, 3. 93. 23. *inter amicos Alexandri.* 18, 2. 145. 6.
Peregrinatio, *alias de migratio.* 25, 2. 196. 29.
Perfuga, *transfuga.* 14, 6. 109. 10.
Pericles. 7, 2. 57. 6.
Pericula, *labores belli, pugnæ, prælia.* 16, 4. 132, 7.
Perinthus, *urbs Thraciæ.* 7, 7. 64, 23.
Pernicies. ad perniciem alicujus cogitatum, *pro morte, interitu, exitio.* 14, 6. 110, 4.
Perorare de, *causam dicere.* 19, 4. 163, 11.
Perpetua vita, *tota.* 24, 1. 192. 26. oratio, *continua.* 15, 5. 164, 9.
Perfequi, *fcil. narratione.* 24. 2. 120, 23.
Perfequi aliquem, *conari è medio tollere.* 7. 10. 67, 29.
Perfeverare, *de conftantia conficiendi belli.* 14, 2. 104, 13.
Perfona, *fignificanter pro viro, cui adminiftrationes publicæ imituntur.* 16. 4. 132. 11.
Pertinacia, *non recedentis fcil. à fententia.* 22. 1. 174. 17.
Pertinere, pertinet ad remp. *refpicit, refertur.* 7, 3. 58, 12.
Pervulgata funt nomina eorum, *publice & vulgo nota celebrataque.* 15, 2. 116. 22.
Peuceftes corporis cuftos Alexandri. 18, 7. 151, 16.
Phœnices victi. 5, 2. 49, 11.
Phalanx. 12, 1. 94. 20.
Phalereus portus. 2, 6. 32. 7.
Pharæ. 9, 1. 75. 11.

Phatnabazus ſatrapes regius. 6, 4. 55. 8.
Philænius *res Hannibalis ſcripſit.* 23, 13. 191. 21.
Philippides curſor. 1, 4. 21. 27.
Philippenſe prælium, *quo Auguſtus ſc. Brutum & Caſſium devicit.* 25. 11. 207. 19.
Philippus *Alex. pater.* 11, 3. 93. 23.
Philiſtus Hiſtoricus Syracuſas perducitur. 10, 3. 83. 12.
Philocles. 7. 8. 65. 6.
Philocrates. 10. 9. 89. 19.
Phocion. 19. 1. 159.
Phœbidas Lacedæm. 16. 1. 128. 19.
Phryges. 14. 8. 111. 11.
Phyle, *caſtellum Atticæ.* 8. 2. 71. 24.
Pietas, *de affectu in neceſſitudines.* 25. 17. 214. 14.
Pila lapidea, *in qua inciſa devotio Alcibiadis. mos infamiæ conſciſcendæ uſurpatus.* 7. 4. 60. 9.
Piræei portus triplex. 2. 6. 32. 9.
Piſander. 7. 5. 61. 17.
Piſidæ. 14. 8. 111, 12.
Piſiſtrati tyrannis. 1, 8. 25, 26.
Pittacus. 8. 4. 74. 7.
Placare aliquem, *reconciliare.* 4, 5. 46, 27.
Plaga, *pro calamitate.* 18, 5. 148. 28. plagæ, *vulnera.* 18, 4. 148, 2.
Platææ. 4, 1. 42. 13. Platæenſe prælium *apud Platæas commiſſum.* 3, 2. 40. 7.
Plato Tarentum venit. 10, 2. 81, 29.
Plebiſcitum, *quod plebs ſciſcit, jubet.* 7. 5. 61, 27.

Pœcile, ποικίλη, *nomen porticus Atheniensis pictæ.* 1. 6. 24. 4.
Pœnus, *pro Hannibale.* 23. 10. 186. 26.
Pœni, *pro Karthagin.* 22. 2. 175. 2.
Polybius, *historicus.* 23. 13. 191. 8.
Polymnus. 15. 1. 115. 20.
Polyperchon Cassandrum pellit. 19. 3. 162. 9.
Pompeium qui, & cur sequuti, 25. 7. 202. 10.
Ponderare, *considerare.* 8. 1. 70. 18.
Pondus *scil. armaturæ.* 11. 1. 92. 6.
Ponere. positum in publico *monumentum.* 7. 4. 60. 10. tripodem ponere, *doni causa dedicare, est inter solennia.* 4. 1. 42. 11.
Ponere. *existimare.* 7. 3. 58. 24. poni in vitiis, *pro vitio habere.* 15. 1. 115. 28. ponere quid *in maledictis scil. inter alia hoc usurpare.* 15. 6. 122. 11.
Portæ Ciliciæ, *claustra, aditus.* 14. 7. 110. 20.
Possidere, *occupatum scil.* 2. 6. 32. 19. possessio Siciliæ, *imperium quod ibi obtinetur.* 20. 2. 166. 18.
Post hominum memoriam, *ultimam præteriti temporis memoriam hac locutione significamus.* 3. 1. 39. 10. post, *posteriore parte.* 18. 5. 149. 23.
Postulare fidem, *juramentum.* 23. 2. 178. 25. postulata facere, *de consilio dato.* 7. 8. 65. 26.
Potens, *magnus in civitate, alias qui multum potest.* 17. 1. 134. 18.

Potentia ſingularis, *imperium unius.* 10, 9. 90. 6.

Poteſtas, *imperium.* 9, 1. 75. 10. poteſtatem ſui facere, *offerre ſe pugnæ.* 17. 3. 137. 10. poteſtas ei facta manendi, *facultas data.* 25. 11. 207, 18. poteſtatem habere cujuſvis conditionis, *de eo cujus matrimonium & affinitas ubique optata.* 25. 12. 208, 26.

Præ illo omnes parvi futuri, *contentionem notat.* 18. 10. 156. 11.

Præbet hæc res ſuſpicionem talis hominis, *facit ut talis ſuſpectetur.* 17, 8. 142. 22.

Præcipere, *de reſponſo oraculi.* 1, 1. 17. 20.

Præmia virtutis & meritorum, ſtatuæ. 1, 6. 34, 20.

Præoccupare alterum, *inſidiis tollere.* 29, 4. 84, 5.

Præs, *publicorum conductores (mancupes) prædes dabant.* 26, 6. 201. 13.

Præſidium, *convoy.* 15. 4. 120. 5. præſidia, *milites præſidium agitantes.* 1, 4. 21, 16. præſidii in eo non ſatis, *de eo qui hoſti oppoſitus erat.* 13, 3. 99, 29. præſidio eſſe civibus ſuis, *juvare.* 9, 2. 75, 26.

Præſtare alicui, *antecellere.* 12, 4. 97, 23.

Præter ceteros, *ſupra ſeu præ cet.* 3. 1. 39. 24.

Prævidere, *excogitare, reperire conſilium.* 23. 9. 186, 8.

Premere adverſarium, *carpere, vexare.* 14, 7.

14, 7. 110. 27. premi ab hoste, *cum in periculo & angustiis sumus.* 1, 3. 20, 4.
Principem in bello ponere aliquem, *ejus opera consilioque plurimum uti.* 23, 2. 179. 6.
Probare auctorem hunc, *huic potissimum credere.* 2, 10. 38, 19.
Procacitas hominis, *audax petulantia in incessendo.* 20, 5, 169, 7.
Procellæ civiles, *bella, discordiæ.* 25, 10. 207, 9.
Processerat jam nox, *provecta erat.* 16, 3. 131, 141.
Procuratio reip. *de rerum actu & administratione civili.* 8, 3. 73, 14.
Proditionis accusatus, *majestatis scil. crimine.* 1, 7. 25, 8.
Progenies Herculis, *stirps.* 17, 1. 134, 1.
In propatulo, *in loco aperto, & in conspectum exposito.* 23, 9. 186, 20.
Propinquitas, *pro cognatione.* 10, 1. 80, 25.
Propitia voluntas, *benevolentiæ signif.* 10, 9. 90, 9.
Prosequi, *comitari, deducere.* 7, 6. 63, 7.
Προσκύνησιν, *veneratio Persarum Regibus delata hoc vocabulo exprimebatur.* 9, 3. 77. 18.
Prosternere magnas opes, *profligare ingentem hostium numerum.* 1, 5. 23. 20.
Proximus ætate, *qui proximè post illa tempora vixerat, quibus hæc acciderunt.* 2, 9. 36. 25.
Ptolemæus, *ex Alex. amicus, postea Ægypti impe-*

imperio celebratus. 18, 10. 156, 6.
Pubes *adjectivè*, priusquam puer pubes esset. 10, 4. 84, 18.
Publicare bona, *confiscare.* 7, 4. 60, 5.
Pugna Cannensis. 23, 5. 182, 10.
Pulchre aliquid facere posse, *de opera prompta expeditaque serv.* 25, 13. 210, 26.
Pulvinar paci factum. 13, 2. 99, 13. In pulvinum subjicere, *sc. super quo accumbebat.* 16, 3. 131, 12.
Punicum bellum I. 22, 1. 173, 10. II. 12. 4. 176, 26.
Pydna, *urbs Maced.* 2, 8. 36, 4.
Pylæmenes. 14, 2. 103, 23.

Q.

Quærere ab aliquo, *interrogare.* 3, 1. 39. 19.
Quirinalis collis. 25, 13. 210, 13.

R.

Radices montis, *ima montis.* 1, 5. 22. 27.
Ratum. nihil fore ratum, *quæ constituisset non mansurâ, de abrogatione.* 7, 10. 67. 26.
Recipere aliquem in fidem, *patrocinium.* 2, 8. 35. 27.
Referre mores alienos ad suos, *comparare.* 15, 1. 115, 22.
Refringere dominationem, *obsistere ei, debilitare.* 6, 1. 52, 23.
E Regione, *ex adverso.* 1, 5. 22, 28.

Religioſe promittere, *magna fide certaque* 5, 15. 212, 29.
Relinquere, *transfugere*. 14, 6. 109, 7. relinqui, *ſupereſſe*. 1, 3. 19, 29.
Repentina vis, *tumultus*. 7, 3. 58, 14.
Reprehendere ſe ipſum, *damnare conſilium ſuum*. 14, 5. 107, 5.
Res divina, *de ſacris & immolatione hoſtiarum*. 23, 2. 178, 20.
Rebus Laconum ſtudere, *partibus*. 16, 1. 128, 26.
Reſpicere, *conſiderare*. 1, 8. 26, 20.
Rhetor Atticus, *de Legato*. 15, 6. 122, 22.
Rhodanus *fluv*. 23, 4. 180, 12.
Rhodii confligunt cum Antiochi copiis. 23. 8. 185, 23.
Robur libertatis, *vires ad reparandam libertatem*. 8, 2. 71, 28.
Romanum nomen, *populus*. 23, 7. 183, 26.
Romulus. 25, 20. 217, 26.

S.

Sabini. 24, 1. 192, 10.
Sagunthus expugnata. 23, 3. 179, 19.
Salis plus, quam ſumptus habebat tectum ædium, *hoc eſt, gratiæ*. 25, 13. 210, 17.
Samothracia. 25, 11. 207, 25.
Samus deficit ab Athen. 13, 3. 99, 26.
Sanctum habere, *inviolabile*. 17, 4. 138. 27.
Sardes, *urbs Lyd*. 17, 3. 137, 1.
Sardinia. 24, 1. 193, 2.
Satius, *utilius, melius*. 16, 1. 129, 4.

Scapha. 23, 11, 188. 10.
Scipio, *P. Cornelius*, *ter vincitur ab Hannibale*. 23, 4. 180. 12.
Scismas. 14, 7. 110, 10.
Scribæ apud Romanos mercenarii, apud Græcos honorati. 18, 1. 144, 17.
Scytale. 4, 3. 44, 19. *clandestinæ literæ, quibus ad duces suos Lacedæmonii utebantur.*
Scythissa. 14, 1. 102, 25.
Secius, neque eo secius, *minus*. 1, 2. 18. 25.
Seleucus. 18, 5. 148, 23.
Senescere, *pro potentia decrescente*. 7, 5. 61. 15.
Sentire, *intelligere*. 10, 2. 81, 26.
Sepulchrum Themistoclis. 2, 10. 38, 14.
Sergius Galba. 24, 3. 194, 27.
Serpentes venenatæ in Eumenis naves jactæ. 23, 10. 189, 3.
Servilius, *Cn. Geminus*. 23, 4. 181, 6.
Servilia Bruti mater. 25, 11. 208. 4.
Sessores, *pro incolis*. 5, 2. 49, 24.
Sestertiûm centum millia, 1500 *Philippici*. 25, 8. 203, 30.
Sestus. 13, 1. 98, 24.
Sicilia. 7, 5. 61, 15.
Sigæum. 12, 3. 96, 26.
Simulare, *causam interponere*. 9, 5. 80, 1.
Sociale bellum. 11, 3. 93, 28.
Socrates. 7, 2. 57, 8.
Sophrosyne. 10, 1. 80, 21.
Sosilius *Lacedæm. Historicus*, *Hannib. præceptor*. 23, 13. 191, 24.

Stare ab aliquo, *pugnare pro aliquo.* 14, 6. 109. 27.
Stare pari fastigio, *gerere se pari modo.* 25. 14. 212, 11.
Stat mihi, *decretum est mihi.* 25, 21. 219. 19.
Strymon *fluv.* 5, 2. 49. 6.
Studia gentis, *mores.* 7, 11. 69, 22.
Subalare telum, *quod sub alis gestatur.* 7, 10. 68, 22.
Summa rerum, *totius imperii.* 18, 5. 148. 4.
Sylla Atticum frustra Athenis deducere cupit. 25, 4. 199. 1.
Sympositum Platonis. 7, 2. 57, 16.
Syracusæ à Corinth. conditæ. 20, 3. 166. 29.
Syssamithres. 7, 10. 68, 9.

T.

TÆnarus. 4, 4. 46, 5.
Talenta quinque, 3000 *Coronati.* 15, 4. 119, 8.
Tamphilana domus. 25, 13. 210, 13.
Tarentum. 10, 2. 81, 29.
Taurus, *mons Lyciæ.* 9, 2. 76, 20.
Telum, *progladio.* 14, 11. 115, 6.
Temere, *facile.* 25, 20. 217, 19.
Testarum suffragia, *de Ostracismo.* 2, 8, 35. 5.
Thasii. 5, 2. 49, 26.
Thebæ. 7, 4. 60, 3.
Themeontici, *pl. cast. Thrac.* 7, 7. 64, 125.

Themiſtocles. 2, 1. 26.
Theopompus Hiſtoricus. 11, 3. 93, 18.
Theramenes. 7, 5. 61, 26.
Thermopylæ. 2, 3. 29, 16.
Threſſa, *Thraciæ fœmina.* 11, 3. 94, 2.
Thraſybulus. 8, 1. 70.
Thucidydes. 2, 1. 27. 19.
Thurii, *pl. urbs.* 7, 4. 59, 26.
Thyus Dynaſtes Paphlag. 14, 2. 103, 21.
Timæus Hiſtor. 7, 11. 69, 13.
Timoleon. 20, 1. 164. Timoleontium Gymnaſium Syrac. 20, 5. 169, 26.
Timophanes frater Timoleontis. 20, 1. 164. 17.
Timotheus Athen. 13, 1. 98.
Tiribazus Sardib. præeſt. 9, 5. 79, 28.
Tiſagoras. 1, 3. 25, 15.
Tiſſaphernes. 9, 2. 76, 9.
Tithrauſtes, Chiliarch. 9, 3. 77, 11.
Titubare, *animi pendere, incertum eſſe quid agendum.* 18, 9. 154, 11.
Tranſcurrere Helleſpontum, *præternavigare, prætervehi*, 18, 3. 146, 24.
Traſimenus *fluv.* 23, 4, 180, 26.
Troas ager. 4, 3. 44, 15.
Troïcum bellum. 14, 2. 103, 23.
Tropæum, *ſtructa armorum congerie adornari ſolitum poſt victoriam, in loco prælii.* 14, 8. 111, 23.
Tunica hirta. 14, 3. 104, 28.
Tuſculum municipium. 24, 1. 192, 7.

V.

VAcatio ætatis, usus est vacatione ætatis, *de sexagenario, qui ne civilibus bellis & partibus se misceret excusationem ætatis habuit.* 25, 7. 202, 6.
Vacuefacere *insulam, ejectis sc. incolis.* 5, 2. 49, 24. vacuefactæ possessiones, *desertæ, vastatæ bello.* 20, 3. 167, 2.
Vadimonium, *est sponsio ad certum diem se sistendi in judicio, vel per se, vel per procuratorem.* 25. 9. 205. 6.
Valerius, *L. Flaccus.* 24, 2. 193, 9.
Varro, C. *Terentius.* 23, 4. 181, 2.
Venusia, *urbs.* 23, 5. 182. 4.
Versuram facere. 25, 2. 197, 7.
Vertens annus, *totus intelligitur.* 17, 4. 138. 12.
Vesperascente cælo. 16, 2. 130. 15.
Vestis Medica, *serica.* 4, 3. 44. 8.
Via Appia. 25. 22. 220. 18.
Vicinitas, *pro vicinis.* 7. 10. 68. 12.
Virtus, *pro fortitudine bellica.* 1. 4. 22. 12.
Vitulina *missa muneri.* 17. 8. 142. 29.
Volumnius. 25. 9. 205. 1.

X.

XEnophon Socraticus. 17, 1. 133, 20.
Xerxes mari & terra bellum infert Europæ. 2, 2. 28, 12.

Z.

ZAcinthii adolescentes. 10, 9. 89, 24.
Zama, *urbs Afr.* 23, 6. 182, 24.

BRITISH MUSEUM

FINIS.